

Başlarken

Sami ÖZDEMİR
Genel Dış İlişkiler ve Basın Sekreteri

Değerli Okurlarımız,

Yeni sayımızla Merhaba,

Toplumların gelişmişlik düzeylerine ilişkin en temel gösterge kadının sosyal statüsüne verilen önemle tarif edilmektedir. Kadınların çalışma hayatındaki etkinlikleri sahip olacakları sosyal statünün en belirleyici faktörü olmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde kadınlara yönelik ayrımcılığın bariz örneklerinin başında istihdam konusundaki cinsiyet ayrımcılığı gelmektedir.

Eğitimin Sesi dergisi olarak, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılık, dışlama, şiddet ve istihdamdan mahrum bırakma davranışlarına karşı toplumsal duyarlılığı güçlendirmeyi önemsemekteyiz. Dergimizin önceki sayısını kadına yönelik şiddetin engellenmesine ayırdık. Çalışma hayatında, kamu ve özel sektör içerisinde kadınlara yönelik istihdamın yaygınlaştırılması; toplumsal huzur ve gerçek demokrasinin inşasına büyük bir katkı sağlayacaktır. Elinizdeki sayıda, bu konuda uzman görüşlerine ve kıymetli mülakatlara yer verdik.

Madde bağımlılığı ve uyuşturucu kullanımı maalesef gençliğimizi ve millet olarak geleceğimizi tehdit eden sosyal bir yara halini almıştır.

Bu uğursuz müptelalığın engellenmesi, toplumumuzun bilinçlenmesi milli bir mesele ve hassasiyet noktasıdır. Türk Eğitim- Sen olarak gençlerimizin madde bağımlılığından korunması konusunu, geleceğimizin korunması ve aydınlanması meselesi olarak görüyoruz. Bu vesileyle dergimizdeki yazıların bir bölümünü bu konuya ayırarak, gerekli bilgilenmenin ve hassasiyet ortaya çıkmasını hedeflediğimizi ifade etmeliyim.

Türk'ün zaferle dolu şanlı tarihine adını altın harflerle yazdıran "Çanakkale Savunması" milletimizin var olma yok olma mücadelesi olarak da değerlendirilmelidir.

Çanakkale, sömürgeyle emeğin, madde ile inancın, satılmışlarla asaletin mücadelesidir. Çanakkale Zaferi'nin 101. Yılı olması sebebiyle, dergimizin bu sayısında Çanakkale Kahramanlarının ve Aziz Şehitlerimizin hatırasına özel olarak değinmek manevi bir borç olarak üzerimizdeydi.

Çanakkale Şehitlerine bir destan yazan Akif'in İstiklal Marşımızda dediği gibi:

"Hakkıdır hür yaşamış milletimin İstiklal" mısralarıyla, Millî Mücadelemizin ve cumhuriyetimizin manevi zeminini oluşturan Mehmet Akif Ersoy'u rahmetle anıyor, İstiklal Marşımızın kabulünü yıldönümünde gururla kutluyoruz.

2016 yılı, UNESCO tarafından "Hoca Ahmet Yesevi" yılı olarak anılacak. Türk kültür ve medeniyetinin zirve şahsiyeti olan Pir-i Türkistan'ımızı rahmet ve saygıyla anarken, bu konuda önemli bir mülakatı ilginize sunuyoruz.

Bu sayımızı yazıları ve görüşleriyle zenginleştiren; AKP Kütahya Milletvekili Prof. Dr. Vural Kavuncu, CHP Kayseri Milletvekili Çetin Arık, MHP Kahramanmaraş Milletvekili Fahrettin Oğuz Tor, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Başkanı Prof. Dr. Mücahit Öztürk, Prof. Dr. Altan Çetin, Prof. Dr. Haluk Selvi, Doç. Dr. Hatice Demirbaş, Yrd. Doç. Dr. Sakin Öner, Dr. Hayati Bice, Merkez Kadın Komisyonu Başkanımız Firdevs Işık ve Eğitimci- Yazar Ahmet Azizoğlu'na Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi ve dergimiz adına çok teşekkür ediyorum.

Hoşçakalın…

TÜRK EĞİTİM-SEN

Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri
Kolu Kamu Çalışanları Sendikası
GENEL MERKEZİ

Ocak - Şubat - Mart 2016
Sayı : 54

Türk Eğitim-Sen Genel
Merkezi adına Sahibi
İsmail KONCUK
Genel Başkan

Genel Yayın Yönetmeni
Sami ÖZDEMİR
Genel Dış İlişkiler ve Basın Sekreteri

Yayın Kurulu
Musa AKKAŞ
Seyit Ali KAPLAN
Talip GEYLAN
Cengiz KOCAKAPLAN
M. Yaşar ŞAHİNDOĞAN

Basın Danışmanı
Meltem YALÇINKAYA
Düzeltme
Tuğçe TAŞDEMİR

Yönetim Yeri
Talatpaşa Bulvarı No:160 / 6
Cebeci/ANKARA
Tel:0312 424 09 60
Faks:0312 424 09 68

Dergimiz yerel süreli ve ücretsizdir.

Üç ayda bir yayınlanır

Dergide bulunan yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir
Basım Tarihi 25.03.2016

Grafik Tasarım ve Baskı

Altuğ Ajans Reklam Basın Yayın
Fatih Taha AKALAN
Atatürk Bulvarı No: 44/27 Sıhhiye - ANKARA
Tel ve Faks: 0.312 417 81 07
Basım Yeri : Matus Basımevi Reklam ve Yayımcılık Tic. Ltd. Şti.
Matbaacılar Sit. 1514 Sokak No:2 İvedik Organize Sanayi
Yenimahalle - Ankara

TÜRK EĞİTİM-SEN, TÜRKİYE KAMU-SEN
(Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları
Konfederasyonu) Üyesidir.

04 **Genel Başkan İsmail KONCUK**
Huzura Erişmek İçin, Uyanmak...!

10 **Bağımlılık Bir Hastalıktır.**
Prof. Dr. Mücahit ÖZTÜRK
Yeşilay Genel Başkanı

14 **Söyleşi**
AKP Kütahya Milletvekili
Prof. Dr. Vural KAVUNCU

20 **Söyleşi**
Doç. Dr. Hatice DEMİRBAŞ ile
Madde Bağımlılığı Üzerine Söyleşi

27 **Madde Bağımlılığı**
Ahmet AZİZOĞLU
Okul Müdürü

32 **Söyleşi**
CHP Kayseri Milletvekili Çetin ARIK

38 **Söyleşi**
MHP Kahramanmaraş Milletvekili Fahrettin Oğuz TOR

44 **Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Toplumda Kadının Yeri**
Sema SANCAK
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Öğretim Üyesi

47 **Söyleşi**
Dr. Hayati BİCE ile 2016 Yesevî Yılı, Yesevi ve Yesevîlik Üzerine

51 **Suriye'de Kaos ve Türkmenler**
Prof. Dr. Altan ÇETİN
Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı

54 **Çanakkale'den Afganistan'a Türk Şehitleri**
Prof. Dr. Haluk SELVİ
Sakarya Üniversitesi Türk-Ermeni İlişkileri Araştırma Merkezi Müdürü

55 **Birinci Cihan Harbi'nin 100. Yılında Dünü Hatırlamak ve Bugünü Anlamak**
Yrd. Doç. Dr. M. Emin DİNÇ
Adıyaman Üniverisitesi Öğretim Üyesi

57 **Geleneksel Seyirlik Oyunlarımızdan Karagöz ve Kuklanın Üç Kuşak Arasındaki İlişki**
Nihal BALÇIK
Hacı Sabancı Orta Okulu Öğretmeni

61 **Durdurulamayan Salgın Hastalık: OBEZİTE**
Serap AKYOL
Diyetisyen

63 **Söyleşi**
TRT Türk Sanat Müziği Ses Sanatçısı Bahadır ÖZİŞEN ile Söyleşi

İsmail KONCUK / Genel Başkan

Huzura Erişmek İçin, Uyanmak..!

Son günlerde sayısız büyük terör saldırısı yaşanan ülkemizde gerçekleşen olaylar sıradan ve birbirinden bağımsız değerlendirilemeyecek hadiselerdir. Bugün içinde bulunduğumuz durumu, onun sebep olduğu olayları bir bütün halinde değerlendirmediğimiz zaman; sorunu doğru teşhis edemediğimiz gibi çözümünü de yanlış yerlerde ararız. Dünden bugüne kısa sürede gerçekleşemeyecek ve planlı bir hazırlık gerektiren toplumsal yozlaşma ile birlikte aşama aşama kaosun dayatılması, tarih boyunca Türk milletine kefen biçmek isteyen, içte ve dıştaki düşmanların, eşgüdüm halinde hainlikte yarışmasıyla cereyan etmektedir.

Bu bakış açısıyla değerlendirdiğimizde dünyadaki ve komşularımızdaki baş döndürücü gelişmelere paralel olarak ülkemizde de ciddiyetle takip edilmesi gereken değişimler olmaktadır. Yaklaşık 14 yıldır ülkeyi yöneten siyasi iktidarın gündeme getirmiş olduğu meseleler ve bilgiler dışında çok fazla bir malumatı olmayan Türk toplumu siyasi iradenin gizli bir ajandasının olduğu kanaatine varmıştır. Günümüzde de tekrar gündeme getirilen ve yakın geçmişimizde de yaşadığımız Anayasa değişikliği bunun önemli bir aşamasını teşkil etmiştir ve etmeye devam edecektir. Geçmişte yaşanan Anayasa referandumu sürecinde vaat edilenler ile elde edilen netice, çözüm sürecinde anlatılan ile ortaya çıkan elim tablo, gündeme barış süreci olarak servis edilen aymazlıklar ile karşımıza çıkan şehirlere inmiş ve tahrip gücü kat kat artmış terör eylemleri, iktidarın başarısızlığını ve daha da tehlikeli kapalı kapılar ardında Türk milletinden gizlenen bazı sözlerin verildiği kanaatine neden olmaktadır.

Bu kutsal vatan topaklarında huzurumuzu bozan ve kaosu dayatan süreçte, en büyüğü olmasına rağmen yaşanan tek sorun, tek başına terör olarak görülmemelidir. Toplumsal çürüme ve yozlaşma da bütün sorunların tetikleyicisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim sisteminin içinin boşaltılarak eğitim neferlerine türlü cefaların reva görülmesi,

adam kayırma, kul hakkı yeme, emanetin liyakatsiz ellere teslim edilebilmesi için kendisinden olmayan idarecilerin görevlerinden alınması gibi pek çok ahlak dışı ve vicdanları kanatan uygulamanın; mukaddes değerlerimizi ön plana çıkaran ve onun reklamını yapan kişilerce tatbik edilmesi eğitim sistemindeki gönül erlerini küstürmüştür.

Kitle iletişim araçlarıyla, sosyal medya mesajlarıyla topluma örnek olarak sunulan, rol model olarak benimsetilen kişi ve kurumlar üzerinden, başar ama nasıl başarırsan başar; kazan ama nasıl kazanırsan kazan; bakış açısı toplumumuzda hak, hukuk, hoşgörü, samimiyet, vatan ve bayrak sevgisi gibi duygu ve değerlerin erozyona uğramasına sebep olmuştur. Kazanma arzusu, makam arzusu, mevkii arzusu hatta hiçbir şey alamasa da güçlünün yanında olma propagandasına kanarak sadece ezen ve zulmeden tarafta olabilmek için saf değiştiren kişiler bu marazlı yapının düzelmesine de mani olmaktadırlar. Çünkü ulaşmak istediğiniz bir hedefte eğer ihlası ve samimiyeti kaybederseniz kazanmanız mümkün görülmemektedir. Sizin kendi yaptığınız yanlışların tersini evladınızdan ve çevrenizden beklemeniz samimiyetle çelişmektedir. Kişilerden beklediğinizi önce sizin yapmanız; hatta onların yapmasını istediğinizin fazlasını sizin yapmanız ancak neticeye ulaşmanıza imkân sağlar.

İçinde bulunduğumuz durumun bir diğer sebebi ise devletin dilinin ve politikalarının günü

birlik olarak değişmesidir. Koyduğunuz bir hedefin iyi veya kötü neticesi alınmadan; bu sonuç ekseninde eksik ve fazla yönlerinizi irdeleyip sonraki planlarınızı bu doğrultuda hazırlamadan sağlıklı bir yönetim sistemine ulaşılamaz.

İçinde bulunduğumuz durum elde edilen kazanımların bedelini ödemeyen insanların ve makamları kolayca kazanmış kişilerin ülke yönetimi üzerinde tasarruf etme hakkı sağlamasıyla doğmuştur. Kılavuz olarak kargayı seçen, tecrübe sahibi elemanlara kulak asmayan hatta onları hukuki delilleri tartışılan dava görünümlü çeşitli kumpaslarla tasfiye eden yönetim anlayışı; beraber şarkı söylenerek köy köy kent kent gezerek "hayvanlarla konuşup onların dahi anladığını tespit ederek" açılım sürecini öven zihniyet, içinde bulunduğumuz durumun asli sorumlusudur.

Madde Bağımlılığı ve Gençliğimiz

Terör ve onun hedef aldığı ülkemizin beka problemi birinci derece önceliğimiz olarak zihnimizde, yüreğimizde ve dilimizde yer tutmaktadır. Bununla birlikte Namık Kemal'in dediği gibi;

"Vatanın bağrına düşman dayamış hançerini,

Yok mudur kurtaracak bahtı kara maderini?"

Seslenişine ulu önder Mustafa Kemal Atatürk gibi;

"Vatanın bağrına düşman dayasın hançerini,

Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini."

diyerek cevap verecek genç nesil bizim ümidimiz olmuştur. Bu genç nesli, geleceğimizi emanet edeceğimiz düşüncesiyle madden ve manen mücehhez yetiştirmek zorundayız. Bugün dünyanın ve ülkemiz gençliği için

ciddi bir problem olan madde bağımlılığı konusunda uyanık olmak ve gözümüzün nuru yavrularımızı, yarınlarımızı bu tuzaktan korumalıyız. Çocuk, ergen ve genç erişkinlerde görülen madde bağımlılığı sorunu ülkemizde ve dünyada yeni karşılaştığımız bir sorun değildir. Sanayileşme, modernleşme ve kentleşmenin dayattığı bireysel ve toplumsal refah kavramları; her zaman beklenen sonucu vermemiş ya da istenen sonucu verse de beraberinde bireyi yalnızlaştıran, baş etmek zorunda olduğu problemlerin sayısı artarken, baş etme becerilerini azaltan ve bu durumda "çözümü" sağlıklı olmayan desteklerle ve dengelerle sağlayan bireyler ve gruplar oluşumuna neden olmuştur.

İşte bu noktada ergenlikten yaşlılığa kadar uzanan geniş bir yelpazede madde bağımlılığı başlangıçta sorunlar nedeniyle ortaya çıkan iç sıkıntısı ve kaygıyı azaltmak için kullanılırken çok kısa bir süre sonra kendi başına diğer tüm sorunların toplamından daha önemli olmaya başlar. Önemli bir toplum sağlığı sorunu olan madde kullanımı ve bağımlılığı toplumsal bilinç ile bireyleri boşluğa ve hiçliğe iten etmenlerin ortadan kaldırılmasıyla çözülebilecek bir problemdir.

Kadına Şiddet Türk Toplumunda Yaşanmamalıdır.

Bununla birlikte toplumsal bir sorun da kadına yönelik şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Cennetin anaların ayaklarının altında olduğunu öne süren bir inanca sahip Türk milleti içinden nasıl oldu da kadınlara karşı hoş olmayan müdahalelerin olduğu, kadın cinayetlerinin yaşandığı bir aşamaya gelindi.

İlk kez ülkemizde 1921 yılında kutlanmaya başlayan 8 Mart Dünya Kadınlar günü münasebetiyle bu hususa dikkat çekerek bütün kadınlarımızın gününü kutluyor, ülkemizde ciddi sıkıntıları bulunan kadın istihdamı

meselesinin çözümü noktasında yetkilileri duyarlı olamaya davet ediyorum. Böylelikle çalışma hayatında kadın sayısının artması toplumsal yozlaşmanın rahatsız edici boyutlara ulaştığı günümüzde, kadın elinin çalışma hayatına daha fazla dokunması ile ayrı bir renk ve seviye kazandırılacaktır.

Kadına şiddet de madde bağımlılığı gibi doğrudan evimizi yuvamızı ilgilendiren kadınlarımızı ve yavrularımızı ilgilendiren bu sorunlar toplumsal cinnetin öncülleri olarak düşünülmelidir. Bütün bu olan biten, bilinçli bir şekilde ülkemizde uygulanan toplum mühendisliği faaliyetleri ile ülküsüz ve amaçsız bir toplum yaratılarak, tek derdi eğlencesi ve kendisi olan dünyayı ve ülkesini bırakın, kapı komşusunun problemlerine dahi bigâne bir birey oluşturma çalışmalarının sonucudur.

Çanakkale Yeniden Ayağa Kalkışın Adıdır.

Toplumun her kesiminde görülen kabullenilmiş çaresizlik neticesi ortaya çıkan içinde bulunulan durumu kanıksayarak kurtuluş ve şahlanış arzusunu dizginleyen ataletten toplum olarak kurtulmak zorundayız. Yeterince dibe dalmış bir yüzücü gibi artık havuzun dibine ayaklarımızı vurarak sıçramak ve damarlarımızdaki asil kanda mevcut olan kudreti harekete geçirmek zorundayız.

Geleceğe güvenle bakabilmek için geçmişimizi iyi bilmek ve ondan ders alarak geleceğe emin adımlarla yürümek zorundayız. Şair Yahya Kemal Beyatlı'nın,

Ne harâbiyim, ne harabâtîyim.

Kökü mâzide olan âtîyim.

Dizeleriyle ifade ettiği gibi köksüz gövde, gövdesiz dal, dalsız meyve olmaz. Geçmişimizi bilmeden geleceğe yürümemiz mümkün gözükmemektedir. On altı büyük devlet kurmuş dört bin yıldan fazla tarihe sahip, İslam'ın bin yıl bayraktarlığını yapmış

necip Türk milletinin kahraman ecdadı bu vatanı kazanırken çok büyük emekler sarf etmiş, karşılığı hiçbir kıymetle takdir edilemeyecek bedeller ödemiştir. Çanakkale Destanı bunun en açık örneğidir.

Bu zafer, bizim tarihimizde ayrıcalıklı bir yeri olan Gelibolu Yarımadası üzerinde kazanılmıştır. Bu yarımada Gazi Süleyman Paşa tarafından 1354 yılında Türk topraklarına katılarak Avrupa'ya ilk ayak bastığımız yer olması bakımından son derece önemlidir. Çanakkale Zaferi'nden bir yıl önce Türk ordusu tarihinin en büyük hezimetini yaşamıştır. Bu facianın adı Balkan Savaşları'dır. Bunun sonucunda üç hafta içinde bu günkü topraklarımızın beşte birinden daha fazla bir toprak, altı buçuk milyon nüfus bir başka ifadeyle Meriç nehrine kadar Avrupa'daki bütün kazanımlarımızı kaybetmiş olduk. İşte bu büyük darbeden sonra Türk ordusu bir yılda kendisini toplayarak bu yenilginin üstüne yüklediği ataleti yok edip Çanakakale'yi kazanacak güce erişmiş oldu. Kazandığı bu zaferle Türk'ün gerçek kudret ve kabiliyetini ortaya koydu.

Öte yandan İstiklal Marşı'nın kabulünün 95. Yılını geride bıraktığımız bu günlerde büyük üstad Mehmet Akif'i burada ayrı anmak istiyorum. İstiklal Marşı Şairi Akif'in dediği gibi;

Hatırlar mısın doğduğun zaman, sen ağlardın gülerdi âlem. Öyle bir yaşam sür ki, mevtin sana hande olsun. Halka matem...

Düsturunu hayatına şiar edinmiş aziz Türk milleti zillet ile yaşamaktansa izzetle ölmeyi tercih etmiştir. Türk Eğitim-Sen ve Türkiye Kamu-Sen olarak çalışma hayatı ve sendikal mücadelede de bu doğrultuda hareket etmekteyiz. İnanmadığımız, hakka ve hukuka uygun olmayan hiçbir eylemin içinde olmadığımız gibi; inandığımız değerler ve doğrular için her türlü bedeli ödemeyi de göze alırız. Milletimizin ve kamu çalışanlarının başına çorap örme hedefine yönelik her kalkışma karşısında bizleri bulacaktır. Kamu çalışanlarının iş güvencesinin tartışmaya açılması bizim kırmızı çizgimizdir dedik ve her zaman gerekli tavrı bize yakışır şekilde göstereceğimizi taahhüt ediyoruz.

Bu vesile ile 8 Mart Dünya Kadınlar Gününü, 12 Mart İstiklal Marşı'nın kabulünün 95. Yılını, 21 Mart'ta kutlanan 12 hayvanlı Türk takviminin yılbaşı olan bütün Türk yurtlarında coşkuyla kutlanan Nevruz Bayramını kutluyorum.

Türk milletinin muhteşem Çanakkale Zaferi'nin 101. yılını ve Şehitler Haftası'nı bir kez daha kutluyor, vatanı, milleti, ülkesi ve namusu için canlarını vermekten çekinmeyen şehitlerimize; emanetlerine sahip çıkacağımıza dair Türkiye Kamu-Sen olarak söz veriyoruz. Siz değerli eğitim çalışanlarını da uyanmaya, doğrulmaya, Türk Eğitim-Sen çatısı altında toplanmaya; birlikte duran yüz binler ve bir vuran yürekler olarak inandığımız doğruları netice alıncaya kadar haykırmaya davet ediyorum.

Saygılarımla...

Ey Türk Gençliği...

Damarlarındaki asil kanı kirletme

TÜRKİYE KAMU-SEN

Makale

BAĞIMLILIK BİR HASTALIKTIR

Prof. Dr. Mücahit ÖZTÜRK
Yeşilay Genel Başkanı

Sakinleştirici ve uyarıcı etkileri olan, giderek daha fazla alma isteği ve alınmadığında yoksunluk belirtileri doğuran kimyasal maddelere 'uyuşturucu madde' adı verilir. Madde bağımlılığı, vücudun bir ya da birden çok işlevini olumsuz yönde etkileyen maddelerin kullanılması, zarar görmesine rağmen bunlardan vazgeçilememesidir. Bağımlı, her durum ve koşulda maddeyi almak için engellenemeyen bir arzu ve istek duyar. Madde kullanımına ara verdiğinde yoksunluk belirtileri yaşar. Bağımlı, madde kullanımı ve dozunu arttırır. Zamanının büyük bir dilimini madde arayarak geçirir.

GENÇLER NEDEN DENİYOR?

Madde kullanımı tüm dünyada sosyal merkezli bir gençlik sorunu olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle de sorunla etkin mücadelede, toplumun en küçük yapı taşı olan bireyden başlayarak toplumun tüm katmanlarına çeşitli sorumluluklar düşmektedir. Bu aşamada ilk adım her bireyin sorundan uzak olmadığını fark etmesi ve sorunu tanıma noktasında farkındalık kazanmaya ihtiyaç duymasıdır. İnsanda böyle bir algının olması onu sorun başlığıyla ilgili araştırmaya itecektir.

Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerde hem fizyolojik hem psikolojik hem de sosyal anlamda ciddi yıkımlar meydana gelir. Bağımlının maddeyi denemesinin başlıca sebepleri merak, sınırlarını aşma çabası, asilik, farklı olma dürtüsü, arkadaşlarına uyma, gruptan kopmaktan çekinme sayılabilir. Ayrıca sorunlarını çözebilmek veya unutmak, daha iddialı olma düşüncesi gibi bazı psikolojik nedenler de sıralanabilir. Madde kullanımı sorunlarla baş etmenin yanlış bir yöntemidir. Bağımlılık yapıcı madde kullanan kişi kısa bir süreliğine kaygılarını ve sorunlarını unutabilir. Ama sorunlar hâlâ çözülmemiştir

AKRAN BASKISI EN ÖNEMLİ FAKTÖR

Bilimsel literatürde yürütülen çalışmalar madde kullanımına başlayan bir genç için akran baskısı faktörünü ön plana çıkarırken; madde kullanımından uzak kalan bir genç için de aile desteği ve kontrolünü vurgulamaktadır. Aynı şekilde zararlı alışkanlıklarla ilgili ilk ve doğru bilgiler aileler tarafından paylaşılıyorsa, bu tür gençlerin madde kullanımına yönelme riskleri yüzde 50 oranında daha azdır. Aile etkisinin yanında, özellikle gencin sosyal çevresinin oluşmasında, eğitim sürecinin de önemli bir yeri olduğu unutulmamalıdır. Bu amaçla çocuğun gelişim dönemlerinde hem ailenin hem de eğitimcilerin yapabileceklerini üç farklı gelişim dönemi içerisinde sınıflandırabiliriz.

OKUL ÖNCESİNDE ÇOCUK NASIL EĞİTİLMELİ ?

Beslenmeden sağlıklı diş fırçalamaya kadar, tüm sağlıklı alışkanlıklar için okul öncesi dönemin önemi büyüktür. Bu nedenle bağımlılık yapıcı maddelerden de uzak kalmada bu dönemin aileler tarafından iyi bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Okul öncesi dönemde çocuklara sigara, alkol ya da diğer bağımlılık yapıcı maddeler hakkında bilgiler vermek gereksizdir. Ancak çocukların karar verme ve problem çözme becerileri geliştirilerek onların geleceğe dönük riskli davranışlara yönelmelerini önlemede önemli bir adım atılmış olacaktır. Sağlıklı yaşamın önemi ve eğlenceli yönleri hakkında çocukla konuşmalıdır. Çocuğun karar verme becerileri geliştirilmelidir. Çocuğun kendi sağlığı, refahı ve bireysel çevresi için kendi sorumluluğunu alması gerektiği bilinci kazandırılmalıdır. Yakın dünyasındaki mevcut zararlı maddelerden uzak durmasına yardımcı olunmalıdır. Çocuğun da kabul edeceği net, anlaşılır ve mantıklı sınırlar oluşturulmalıdır. Bir engellenme durumuyla karşı karşıya kaldığında bunu nasıl fırsata dönüştürebileceği öğretilmelidir.

Ayrıca doktor vermeden ilaç kullanmanın insana zarar vereceği, gereksiz yere kullanıldığında ilaçların zararlı olduğu gibi vurgular yapılabilir. Ayrıca çocuğun tanımadığı kişilerden yiyecek içecek herhangi bir şey kabul etmemesi gerektiği üzerinde durulabilir. Kendi kararlarının sorumluluğunu almasını sağlayacak uygulamalar yapılabilir; kendi elbiselerini seçmesi, ayakkabısını bağlaması gibi davranışlar teşvik edilebilir. Aile içinde sigara ve alkol kullananlar varsa çocuğun model alması söz konusu olduğundan buna yönelik bilinç geliştirilmesine ve 'hayır' diyebilme becerisinin kazandırılmasına çalışılabilir.

ÇOCUĞUNUZUN MADDE KULLANDIĞINI NASIL ANLARSINIZ?

Fiziksel Belirtiler

Gözlerinde kızarıklık ve göz bebeklerinde büyüme var mı?

Ani kilo kaybı var mı?

Kusma veya iştahsızlık yaşıyor mu?

Uyku bozuklukları yaşıyor mu?

Son zamanlarda sık sık burun kanaması sorunu yaşamaya başladı mı?

Epilepsiye bağlı olmayan kasılma nöbetleri geçiriyor mu?

Fiziksel görünümünde bir değişiklik var mı?

Kişisel bakımını ihmal ediyor mu?

Hareketlerinde dikkat çeken bir koordinasyon bozukluğu dikkatinizi çekiyor mu?

Vücudunun herhangi bir yerinde nasıl olduğunu hatırlayamadığı ya da size açıklayamadığı yaralanma, yanma, burkulma, incinme benzeri bir durum var mı?

Vücudunda veya ellerinde istemsiz titreme var mı?

Bitkinlik, dalgınlık yaşıyor mu?

Hareketlerinde bozukluk veya dengesizlik seziyor musunuz?

Sinirli ve saldırgan olmaya başladı mı?

Davranışsal Belirtiler

Son zamanlarda okulda sorun yaşıyor mu?

Dikkatinde azalma var mı?

Performans kaybı var mı?

Okul dışındaki aktivitelere (hobiler, spor vb.) karşı ilgisinde azalma var mı?

Arkadaşlarından veya öğretmenlerinden şikâyetler geliyor mu?

Son zamanlarda harçlığının yetmediği veya para kaybettiği oldu mu?

Evden değerli bir eşyanın eksildiği oldu mu?

Arkadaşlarından borç para aldığına dair bir duyumunuz oldu mu?

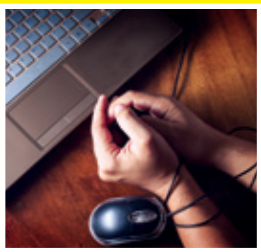
Hırsızlık davranışıyla karşılaştınız mı?

Son zamanlarda kendini dış dünyadan izole ettiğini, içine kapandığını, şüpheli davrandığını düşünüyor musunuz?

Alkol ve uyuşturucuyla ilgili müziklere, gruplara, posterlere karşı ilgi artması var mı?

Daha fazla özgürlük talep etmeye başlama, kapıları çarpma, göz kontağı kurmamaya çalışarak konuşma gibi agresif davranışlar gözlüyor musunuz?

Arkadaş grubunda veya her zaman takıldığı mekânlarda bir değişiklik var mı?

Gerektiği Zaman, Gerektiği Kadar Teknoloji

1-7 MART
YEŞİLAY Dayanışma HAFTASI
Siz de bu mücadeleye katılın, destek verin.
İyi ki Yeşilay Var
yesilay 2423
Yesilay yaz 2423'e gönder, 5 TL bağış yap.

ÇOCUĞUMLA UYUŞTURUCUDAN UZAK DURMASI KONUSUNDA NASIL KONUŞMALIYIM?

Çocuğunuzla konuşmaya başlamadan önce konu hakkında kendi bilgilerinizi gözden geçirin ve doğru kaynaklardan bilgilerinizi arttırın.

Uzun uzun anlatımlardan uzak durmaya çalışın. Çocuklar çok uzun konuşmaları takip etmekte ve ana fikri yakalamakta zorlanırlar. Kısa ve net cümleleri tercih edin.

Bu konudaki konuşmanızın tek yönlü bir sohbet olmamasına gayret edin. Böylesi bir konuşmanın etkili olabilmesi için bir söylev değil, bir sohbet olması gerekir. Ona sorular yönelterek çocuğunuzu da sohbete dâhil edin. Fikrini, ne hissettiğini, ne bildiğini sorun.

Çocuğunuzla anne ve baba ayrı ayrı konuştuğunuz gibi tüm aile bir arada iken de konuşun.

Eğer birisi ona uyuşturucu, sigara, alkol teklif ederse ne yapması gerektiği ve ne cevap verebileceği hakkında konuşun. Kendi çözümlerini üretebilmesi için ona fırsat verin. Gerektiği zaman fikir vererek onu destekleyin. Hatta küçük senaryolar hazırlayarak böyle bir durumu canlandırabilirsiniz.

MADDE BAĞIMLILIĞINA İTEN FAKTÖRLER

Merak nedeni ile madde bağımlılığı: Merak, denerim, bırakırım anlayışıdır. Meraklı olmayı arttıran nedenler ise gizlilik, bilinmezliktir.

Arkadaş baskısı nedeni ile madde bağımlılığı: Sosyal bir varlık olan insan, yaşamı süresince bu sosyalliği doğrultusunda farklı çevrelerde varlığını sürdürmektedir. Bulunduğu her ortam insanlara farklı insanlar, farklı dünyalar ve farklı görüşler sunar. Bu tür maddelere bağımlılığın oluşmasında en büyük katkı arkadaş ortamı katkısıdır. Ayrıca bu kişilerin arkadaşları tarafından dışlanması gibi durumlarda kişinin bu tür maddelere alışmasına yol açar.

Bağımlı olmam düşüncesi ile madde bağımlılığı: Birçok kişi bir kereden bir şey olmaz diyerek başlar. Alkol, sigara ve diğer uyuşturucu maddelere gençlerde, erişkinlerde bağımlı olmak için başlamamakla birlikte, başladıktan sonra bağımlı olurlar. İnsanlar, bağımlılık yapan maddelerin kendilerinde de bağımlılık yapacağını düşünmezler. Fakat bu maddelere alışırken kontrollü olmak mümkün değildir. Bağımlılık insanın kontrolünü elinden alır.

Çaresizlik nedeni ile madde bağımlılığı: Gençlerde ya da erişkinlerde manevi boşluk, inanç zaafı, aile içindeki huzursuzluklar, ekonomik bozukluklar, mutsuzluk, güvensizlik duygusu, sorunlara karşı çözüm bulamadığına inanmak, geleceği için kaygılanmak gibi durumlar strese neden olur ve bu kişileri yalnız kalmayı iter. Kişi madde kullanarak kendini iyi hisseder ve dertlerinden kurtulduğunu sanır.

Farklı olmak için madde bağımlılığı: Bazı gençler ya da erişkinler farklı olmak için madde kullanmaya başlarlar. Bu nedenle alkol, sigara, uyuşturucu, esrar kullananlar sonunda gerçekten farklı olur, tehlikeli bir yola girmiş olur.

Madde Bağımlılığı Üzerine Adalet ve Kalkınma Partisi Kütahya Milletvekili ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Vural KAVUNCU ile Söyleşi Gerçekleştirdik.

Röportaj: Meltem YALÇINKAYA

Sigara, alkol, uyuşturucu, uçucu madde kullanımı çocuklarımızı, gençlerimizi tehdit eden zararlı alışkanlıklardır. Öncelikle şunu sormak istiyorum: Çocukların, gençlerin madde kullanımına başlama nedenleri nelerdir? Türkiye'de madde kullanım profilini çıkarır mısınız? Madde kullanımını aile ilişkileri, sosyo-ekonomik durum, eğitim, çevresel etkenler, kentleşme v.b. yönlerden değerlendirir misiniz? Göç olgusunun madde bağımlılığına etkileri nelerdir?

Vural Kavuncu-Madde bağımlılığı sadece Türkiye'nin değil, dünyanın çok önemli küresel bir sorunudur, çağın bir sorunudur. Madde bağımlılığının eskiden sadece gelişmemiş ülkelerin sorunu olduğu söylenebilirdi ama şu anda madde bağımlılığı Amerika Birleşik Devletleri'nin, Avrupa'nın en önemli sorunlarından birisidir. Kimi ülkeler bazı uyuşturucuları dahi serbest bırakmak durumunda kalmıştır. Duvarların yıkıldığı, küresel sınırların ortadan kalktığı bir dünyada küresel bir etkilenme söz konusudur. Bilgiye ulaşım nasıl kolay ise, madde bağımlılığı dahil olmak üzere her türlü konuda çok büyük bir ağ oluşmuş durumdadır. Bu ağın fayda sağlayanları, bu işten kazanç sağlayan kesimleri yeni yol ve yöntemler bularak, toplumun değişik kesimlerini -en büyük hedefleri de genç kesim- madde ile tanıştırabilmek, maddeyi sempatik göstermek, kullanım yollarını aşmak için çok değişik yöntemlere başvuruyorlar. Bunları yaparken de teknolojiden, toplum sosyolojisinden ve insan psikolojisinden faydalanıyorlar, bunu kullanmayı da çok iyi biliyorlar. Dünya bu sunucularla mücadelede onların bir adım önünde olmanın gayretini sürdürüyor. Türkiye'de sorunun boyutunu şu anda çok doğrulukla söyleyebilmek mümkün değil. Çünkü toplumda bunları genelde gizleme eğilimi çok büyük. Aileler böyle bir sorunla karşılaşınca yardım ve çare aramak yerine öncelikle gizlemeyi tercih ediyor. Aileler madde kullanan kızı ise kız çocuğunun geleceği, aile kurması; oğlu ise iş bulması, toplumdan izole edilmemesi gibi unsurlar nedeniyle önce sorunu kendi içinde çözmeye çalışıyor, ta ki bıçak kemiğe dayanana kadar. Bu durum da sağlık yardımı, suç ya da başka şekilde kayıtlara geçiyor. Bugün Avrupa'da bazı ülkelerde mesela Çek Cumhuriyeti gibi ülkelerde bir madde ile karşılaşma sıklığı –bağımlılığı demiyorum- gençlerde yüzde 50'ye kadar çıkıyor. Bu çok tehlikeli bir konudur. Bizde bu oranlar yok ama sorun var ve risk çok büyük. Bu konuda gözümüzü kapatmamız mümkün değil. **G**ençlerin madde ile tanışmasını en çok küresel etkileşime, iletişim araçlarının çok etkin kullanımına ve aralarında oluşturulan networklere bağlıyorum. Elbette toplumun psikolojik durumu, değerlerin erozyona uğramaya başlamış olması, kişilerin kendilerine moral ve motivasyon verecek konulardan uzak kalmaları da büyük etkenlerdir. Biz giderek Anadolu Medeniyeti denilen hadisede karmaşa yaşamaya başladık. Çok değişik toplumların, kültürlerin ve bahsettiğiniz gibi göç olgusunun hepsi bir anda toplumda kültürel çokluk oluşturdu. Bu birçok açıdan iyidir ama bu ayrışmaları çeşitli uyum süreciyle geçirmeniz, bir arada taşımanız kaydıyla. Biz ise elimizde olmayarak bir anda çok büyük değişimlerle karşı karşıya kaldık. Diğer yanda ülkemizde terör sorunu var. Uyuşturucu madde terörün ana beslenme ve finans kaynaklarından birisidir. Dolayısıyla terör sorununun da buna hız kazandırdığını düşünüyorum.

"Gençlerin madde ile tanışmasını en çok küresel etkileşime, iletişim araçlarının çok etkin kullanımına ve aralarında oluşturulan networklere bağlıyorum. Elbette toplumun psikolojik durumu, değerlerin erozyona uğramaya başlamış olması, kişilerin kendilerine moral ve motivasyon verecek konulardan uzak kalmaları da büyük etkenlerdir."

TBMM'de madde bağımlılığına karşı yürütülen mücadele konusunda yapılan çalışmalardan söz eder misiniz? Geçen yıl İç Güvenlik Yasası'nın bonzaiyi morfin benzeri ağır uyuşturucu kapsamına alan 11. maddesi oy birliğiyle kabul edilmişti. Bu konuda neler söyleyeceksiniz? Çocuklarımızı, gençlerimizi madde kullanımından uzak tutmak için projeleriniz var mı? Özellikle okul çevresinde ne tür önlemler alınması gerekiyor?

Vural Kavuncu-Türkiye'nin uyuşturucu konusunu, yeni baştan çok ciddiyetle ele alması ve eyleme geçmesi için kilometre taşlarından bir tanesi 2014 yılında Sayın Başbakanımızın yayınladığı "Uyuşturucu ile Mücadele Genelgesi"dir. Tabi uyuşturucuyla daha önce de mücadele ediliyordu ama 2014 yılındaki bu genelgeden sonra çok önemli bir tarz ve yöntem değişikliği oldu. Sadece güvenlik boyutuyla değil, koruyucu ve önlem alıcı boyutuyla mücadele etmeyi beraberinde getirdi. **Meclis'te bu çalışmaların ürünlerinden bir tanesi bahsettiğiniz güvenlikle ilgili alınan önlemlerde, geçtiğimiz yıl içerisinde kabul edilen İç Güvenlik Yasası'nda uyuşturucu, bugün terör unsuruyla eş değer görüldü. Uyuşturucu ile mücadeleyi, terörle mücadele ile eş değer gören bir yasa maddesini kabul ederek verilen cezaların ciddi derecede artırılmasını sağlamış olduk. Ama biz biliyoruz ki; uyuşturucu ile mücadele sadece cezai yöntemlerle ile önlenebilecek bir hadise değildir.** 2014 yılından sonra Uyuşturucu ile Mücadele Yüksek Kurulu oluşturuldu. Bu kurul; Başbakan Yardımcımız başkanlığında, 8 tane Bakanımız ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanı olarak şahsımın da yer aldığı bir kuruldur. Bu kurulun iradesi ve koordinasyonunda çalışmalar yürütülmektedir. Komisyon Başkanı Başkanlığı'nda devam edilen Uyuşturucu ile Mücadele Kurulu -ki bunda bakanlıkların müsteşarları, müsteşar yardımcıları yer alıyor- Yine teknik olarak oluşturulan bir kurul -bu da mevzuatla ilişkili uzmanların yaptığı büyük bir çalışma- ve il bazında yürütülen il uyuşturucu kurulları bu yapının bir sonucudur. Bu sadece lafta kalan bir organizasyon şeması değildir. Uyuşturucu ile mücadele ile ilgili hemen bir çalıştay düzenlendi, acil eylem planı yapıldı. 2015 yılında acil eylem planı sona erdi. Bu plan sürecince önemli birtakım yeni oluşumlar, konseptler meydana geldi. Bunların içinde çağrı merkezleri, "narkotim"ler var. Planlamalar da büyük oranda hayata geçirildi. Taşrada farkındalık oluşturuldu, yapılanma başladı. Şimdi ise ikinci döneme geçiyoruz. Orta ve uzun vadede eylem planı ile ilgili hazırlığımız tamamlandı. Artık özellikle taşraya daha çok çıkan ve sahada sorunu gören, soruna dokunan bir tablo ortada olacak. Bu eylem planlarının önemi olaylara çok yönlü bakılmasıdır. Mücadelemiz sadece arz ile, maddenin ortaya çıkarılması, madde kaçakçılığı, ticareti, güvenlik unsurlarıyla değil; taleple de mücadele gündemimizdedir. Buna olan talebi azaltmanın yollarını arıyoruz. Bir de maddeye kolay ulaşım gibi konularda da olayı lehimize çevirecek bir çalışma sistemimiz daha söz konusudur. Bunlarla ilişkili çok detaylı yapılan, üzerinde önemle durulan düşünceler birtakım eylemlere dökülüyor. Bunu da yaparken şöyle bir gücümüz var: Hemen hemen tüm Bakanlıklar en üst düzeyde konunun içerisindedir. Herhangi bir Bakanlıktan katkı bekliyor isek, zaman kaybetmiyoruz. Hızlı bir şekilde karar alınıyor ve icraata geçiriliyor. Bu konuda tüm siyasi partilerin ortak iradesi de var. Geçen dönemde İç Güvenlik Yasası'nda belki de problemsiz kabul edilen madde bu oldu. Yine uygulama açısından Bakanlıklarda da büyük hız görüyoruz. Öyle zannediyorum ki, gerek önleme, gerekse güvenlik açısından eskiye göre çok daha iyi durumdayız. Tabi dikkat ettiğimiz konular var, risk alanları var. Arzın kendileri için kaynak gördüğü kesim gençlik olduğu için, bu alanlar da onların hedefe ulaşması için önemli bir konu. Bu nedenle hedeflerindeler. Tabi bu aynı zamanda bizim tarafımızdan da çok kıymetli. Bizim tarafımızdan da başta okul çevresi olmak üzere önlemler alınıyor.

Takdir edersiniz ki; bir kişiyi sadece güvenlik önlemleriyle 365 gün, 24 saat koruma halkasına almamız mümkün değil. Önemli olan toplumsal bilinci, farkındalığı artırmak, eğitim düzeyini yükseltmek, risk olan bölgelere daha hızlı müdahale etmek, gençlerimizin enerji ve konsantrasyonunu farklılaştırmak, gençlerin sosyal rol alabileceği projeler geliştirmek, gençlerimizi iş, güç sahibi yapmaktır. Bu nedenle risk bölgelerine biraz daha fazla eğiliyoruz. Gençlik merkezlerini, spor alanlarını, birtakım sosyal faaliyetleri bu alanlara, bu bölgelere kaydırıyoruz. İstiyoruz ki, 'hiçbir işim yok' diyen gençlik olmasın. Mutlak suretle herkese bir uğraşı alanı bulabilelim.

Ülkemizde madde kullanımı ile ilgili cezaların caydırıcı olması için yasalarda ne tür düzenlemeler yapılması gerekir?

Vural Kavuncu-Adalet Bakanlığı nezdinde baştan aşağı tüm yasalarımız taranıyor. Eğer yasalarımızda farklı uygulama yapılacak ise -cezaların ağırlaştırılması dahil- bununla ilgili tavsiye kararı alınıyor. Özellikle geçen yılki düzenlemelerle birlikte, bahsettiğiniz hususlara artık son derece ciddi cezalar veriliyor. Kamuoyuna yansımış bazı popüler kişilerin de zaman zaman ciddi cezalar aldığını görüyorsunuz. Güvenliğin sağlanması noktasında da teknoloji ile yapılan önemli çalışmalar oluyor. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın sınır kapılarında uyguladığı yeni sistemler var. Özel koku alan köpek eğitim merkezleri açıldı. Bu köpekler gerek sınırlarda, gerekse diğer güvenlik uygulamalarında yer alıyor. Yine elektronik kelepçe uygulaması söz konusudur. Arz ile mücadele noktasında daha önce hüküm almış bazı kişiler yeniden toplumda olmaları durumunda, denetimli serbestlik durumunda ciddi denetimlere tabi tutuluyorlar. Maddeyle mücadele geçmişe bakılınca çok arttı ama diğer taraf da boş durmuyor. Sürekli yeni yöntemler kullanarak hareket içerisindeler. Bu mücadele bitecek bir mücadele değil. Toplumun tamamen bu sorundan arınmış olması olası görünmüyor ama kontrol edilebilir, sınırlandırılabilir, caydırıcı olabilir.

Geleceğe sağlıklı nesiller aktarmak adına hedeflerimiz var. Milli eğitim, bunun içinde en önem verdiğimiz basamaklardan birisidir. Ama bunun da şöyle bir zorluğu var: Okullara 'Maddeden Korunma' diye bir ders koyamıyorsunuz. Madde ile hiç ilgisi olmayan, bunu kullanmayı düşünmeyen, görmeyecek çocuğun önüne bu dersi koyamazsınız. Teknoloji açısından şunu söyleyelim; her gün kapanan onlarca site oluyor. İnsanlar bunu sansür olarak algılıyor ama bugün baktığınızda bu siteleri serbest bırakmış olsanız belki maddeye nereden ulaşabileceğinizden, ne yapacağınıza dair her şey mümkün olacak. Dolayısıyla bunların hepsi şu anda yoğun denetim altındadır. Uluslararası kuruluşlarda zaman zaman web ortamında yayınlanan uygulamalarda çekimser kalabiliyor ama uyuşturucu anlamında dünyada iyi ve ortak bir dil var.

"Geleceğe sağlıklı nesiller aktarmak adına hedeflerimiz var. Milli eğitim, bunun içinde en önem verdiğimiz basamaklardan birisidir. Ama bunun da şöyle bir zorluğu var: Okullara 'Maddeden korunma' diye bir ders koyamıyorsunuz. Madde ile hiç ilgisi olmayan, bunu kullanmayı düşünmeyen, görmeyecek çocuğun önüne bu dersi koyamazsınız. Teknoloji açısından şunu söyleyelim; her gün kapanan onlarca site oluyor. İnsanlar bunu sansür olarak algılıyor ama bugün baktığınızda bu siteleri serbest bırakmış olsanız belki maddeye nereden ulaşabileceğinizden, ne yapacağınıza dair her şey mümkün olacak."

Peki bu konuda alınan güvenlik tedbirlerinin yanı sıra ailelere, medyaya, eğitimcilere düşen görevler nelerdir?

Vural Kavuncu- Aileler çocuklarını potansiyel madde bağımlısı olarak asla görmemelidir. Bu noktada gençlerimizle olan irtibatımız da bu şekilde değildir. Bazı insanların başına kötü olaylar nasıl gelebiliyorsa, böyle bir olayın da meydana gelebileceği riskini bilmemiz gerekir. Özel bir koruma anlamında değil ama genel önlemleri alalım. Ama bu önlemler çocuklarımızı sürekli denetlemek anlamında olan önlemler değil. Tabi ki çocuğumuzu gözetleyeceğiz ama anne-baba bile olsanız çocuğunuzun 24 saat yanında olmanız, ne yaptığını, akşam yatağa girdiğinde elindeki akıllı telefonla nerelere ulaşabileceğini bilmeniz mümkün değil. Çocuklarla daha çok vakit geçirmeye çalışmak, onları dinlemek, çocukların kaygılarını anlamaya çalışmak, umutlarını söndürmemek bence işin temelidir. Böyle bir sorunla karşılaşıldığında çocuğa suçlu rolü yüklemeden, erken dönemden itibaren profesyonel ekiplerle yapılabilecekler konusunda adım adım yol almak gerekiyor. Bunun için gelişmiş merkezlerimiz var. Çağrı merkezlerimiz var. Yeşilay'ın danışmanlık merkezi var. Aileler buralara çok kolay ulaşabiliyor, burada kendilerine hangi aşamadalarsa ne yapmaları gerektiği ayrıntılı olarak izah ediliyor. Böyle dönemlerle karşılaşan aileler çocukları ile daha da bütünleşebilmelidir. Aileler, çocuklarını suçlamak yerine, onlarla paylaşımda bulunmalı ve çözüm için birlikte gayret etmelidir.

"Çocuklarla daha çok vakit geçirmeye çalışmak, onları dinlemek, çocukların kaygılarını anlamaya çalışmak, umutlarını söndürmemek bence işin temelidir. Böyle bir sorunla karşılaşıldığında çocuğa suçlu rolü yüklemeden, erken dönemden itibaren profesyonel ekiplerle yapılabilecekler konusunda adım adım yol almak gerekiyor. Bunun için gelişmiş merkezlerimiz var. Çağrı merkezlerimiz var. Yeşilay'ın danışmanlık merkezi var. Aileler buralara çok kolay ulaşabiliyor, burada kendilerine hangi aşamadalarsa ne yapmaları gerektiği ayrıntılı olarak izah ediliyor."

Geçmişe göre güçlü olduğumuz nokta, rehabilitasyon imkanlarının, hobi, kültür, sanat, spor, sanat aktivitelerinin fazla olmasıdır. Bunları çok daha etkin kullanmanın yollarına bakmamız gerekir. İletişim anlamında medyaya düşen büyük görevler de bulunmaktadır. Biz madde bağımlılığı ile ilgili konuşurken şöyle bir tedirginlik de yaşıyoruz: Bugüne kadar bu konuyla hiç ilgilenmemiş, bilgisi olmayan kişilerin, 'bu tür konuşmalar nedeniyle, bu konu bir şekilde gündemlerinde doğal bir hale gelebilir mi?' endişesi de yaşıyoruz. Bunun bir ölçüsünün olması lazım. Bu sorununun konuşulmasından kaçmak da doğru değil ama konuyu çok gündemde tutup, korku, panik yaratmak da doğru değil. Farkındalık oluşturmak ve böyle bir riskin varlığını bilmemiz zannediyorum ki yeterli olur. Medyanın da maddeyle karşılaşan kişilerin sorunlarını dramatize edip, 3. sayfa haberleri ile toplumda vicdanları incitecek ve kişilerin böyle bir şeyle karşılaştığında izolasyonuna neden olacak haberlerden kaçınması gerekir.

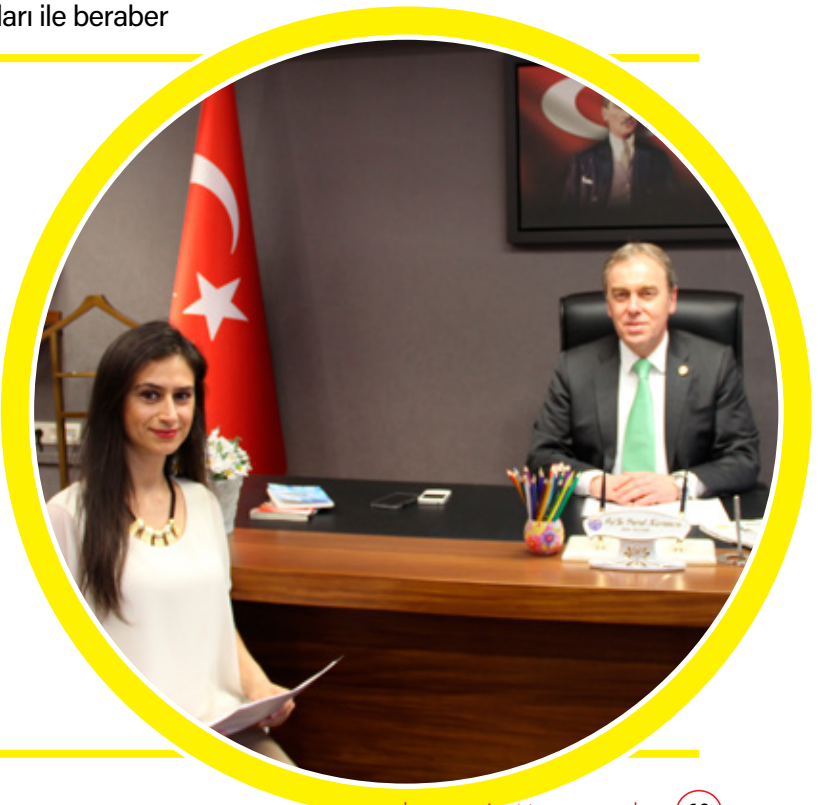
Türkiye'de madde bağımlılarının başvurabileceği merkezler yeterli sayıda mı? Kamuoyunda bu konuda yeterli düzeyde bilgilendirme yapılıyor mu? Madde bağımlılığı ile etkili mücadele yöntemleri nelerdir?

Vural Kavuncu- Henüz yaygınlaştırıldığını söyleyemeyiz ama çağrı merkezleri vasıtasıyla bu merkezlere ulaşım kolaydır. Uzman kişiler her yerde yok ama madde bağımlılarına, uzman kişilere nerede ulaşabilecekleri konularında bilgi veriliyor. Sadece yapısal organizasyon değil, insan kaynakları açısından yetişmiş uzmanlar ve bu konuda gerçekten kişilere ve ailelerine yardımcı olacak insanların da ulaşılabilir olması gerekiyor. Bunun için de yaygınlaştırılma planları var. Emniyet teşkilatımızın "Narkotim" adıyla kurulan birimlerinde narkolog-sosyoloji uzmanlarının yer aldığı ekip çalışmaları düşünülüyor. Yani emniyet olarak müdahale ederken bile, sosyal boyutunu ihmal etmeden mücadele etmek önemlidir.

Yetişmiş eleman sıkıntısını da kısa dönemde şöyle aşmayı planladık: Geniş kitlelere ulaşabilen eğitimcilere, birtakım meslek mensuplarına eğitim verildi. Mesela emniyet mensupları, öğretmenler eğitimden geçirildi. Dolayısıyla şu anda toplumda geniş kitlelerle temas halinde olan ve bu konuda eğitime sahip çalışanlarımız var ama önümüzdeki dönemde bu ulaşılabilirliğin artması için de bazı projelerimiz var. Bunların içinde ilk adım evleri var. İlk adım evleri, bu sorunla karşılaşan kişilere ilk adımda başvurabilecekleri, bünyesinde sosyolog, psikolog, iş uzmanının yer aldığı, doğru yönlendirme yapabilecek yerlerdir. Üzerinde durduğumuz bir konu da AMATEM, ÇEMATEM gibi madde bağımlısı tedavi merkezlerinin içeriğinin bilimsel öğelerle daha çağdaş tedavileri uygular hale getirilmesidir. Bunun için bilim komisyonları ile beraber çalışıyoruz. Öte yandan tedavi görmüş kişilerin topluma tekrar uyum sağlayabileceği bir rehabilitasyon ortamı sağlanması da son derece önemlidir. Çünkü tedavi olan bir kişi eğer yaşadığı koşullara, topluma, çevreye aynı şekilde döndüğü taktirde, ayrı riskle karşı karşıya kalabiliyor.

Tedavi döneminden sonra kişilere toplumsal, sosyal olarak rehabilitasyon uygulanabileceği, meslek edinmesine yardımcı olunabileceği, toplumda rol alacak birtakım konularda çalışma içinde olacakları, yatılı uyum merkezleri, rehabilitasyon merkezleri düşüncesi var. Bu merkezler, mutlaka kişilere ödül sunacak şeklinde çalıştırılmalıdır. Bu merkezlerde kalan ve hedeflerine ulaşan kişiler, toplumda -örneğin yeni meslek kazanmak gibi- ödüllendirilmelidir. Önümüzdeki dönem çalışmalar bu yönde ağırlık kazanacaktır.

"İlk adım evleri, bu sorunla karşılaşan kişilere ilk adımda başvurabilecekleri, bünyesinde sosyolog, psikolog, iş uzmanının yer aldığı, doğru yönlendirme yapabilecek yerlerdir. Üzerinde durduğumuz bir konu da AMATEM, ÇEMATEM gibi madde bağımlısı tedavi merkezlerinin içeriğinin bilimsel öğelerle daha çağdaş tedavileri uygular hale getirilmesidir. Bunun için bilim komisyonları ile beraber çalışıyoruz. Öte yandan tedavi görmüş kişilerin topluma tekrar uyum sağlayabileceği bir rehabilitasyon ortamı sağlanması da son derece önemlidir. Çünkü tedavi olan bir kişi eğer yaşadığı koşullara, topluma, çevreye aynı şekilde döndüğü taktirde, ayrı riskle karşı karşıya kalabiliyor."

DOÇ. DR. HATİCE DEMİRBAŞ İLE MADDE BAĞIMLILIĞI ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Doç. Dr. Hatice Demirbaş, Gazi Üniversitesi Psikoloji Bölüm Başkanı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü mezunu olan Demirbaş; Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Adli Psikoloji dalında yüksek lisans, Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümünde ise doktorasını yaptı. 21 yıl psikolog olarak A.Ü.T.F. Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Ünitesi'nin yanı sıra diğer psikiyatrik hastalarla çalışan ve bu konuda araştırmaları bulunan Hatice Demirbaş ile Türkiye'de madde bağımlılığını yakın plana aldık. Gençlerin madde kullanımına başlama nedenlerinden, sosyo-ekonomik durum, eğitim, çevresel etkenler, göç olgusunun madde kullanımındaki etkilerine, madde kullanan insanlarda yaşanan değişimlere kadar madde bağımlılığını anlatan Demirbaş, anne-babalara da önemli tavsiyelerde bulundu.

Röportaj: Meltem YALÇINKAYA

Sigara, alkol, uyuşturucu, uçucu madde kullanımı çocuklarımızı, gençlerimizi tehdit eden zararlı alışkanlıklardır. Öncelikle şunu sormak istiyorum: Çocukların, gençlerin madde kullanımına başlama nedenleri nelerdir?

Hatice DEMİRBAŞ-Son yıllarda ülkemizde ve dünyada madde kullanımında artış olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte madde kullanımının kişi, aile ve toplum üzerinde yarattığı tehlikelere yönelik bir ilgi artışı olmuştur. 12-24 yaş olan ergenlik dönemi bu maddelere başlama açısından riskli bir dönemdir. Bu maddeler başlama nedenleri her birey için farklıdır. Alkol ve madde kullanımı sosyal bir olgudur ve temel sebepler kişisel, ekonomik, sosyal ve kültürel problemlerden kaynaklanmaktadır.

Aile ergenin yaşamında çok önemlidir. Ergenler, zararlı maddeleri kullanan ebeveynlerini model almakta ve onlar gibi davranmaktadır, sigara ve alkol kullanan ebeveyn var ise gençlerin de onlar gibi bu maddeleri kullanma olasılığı vardır. Eğer ebeveyn bu maddeleri kullanıyor ancak çocuklarına "kullanma" diyor ise bunun hiçbir etkisi olmaz. O nedenle ebeveynlerini örnek alırlar. Bunun yanısıra medyada madde kullanımında bir model oluşturmaktadır. Gençler, medya aracılığı ile maddenin etkilerini gözlemleyip, madde kullanımına yönelebilmektedirler.

"Aile ergenin yaşamında çok önemlidir. Ergenler, zararlı maddeleri kullanan ebeveynlerini model almakta ve onlar gibi davranmaktadır, sigara ve alkol kullanan ebeveyn var ise gençlerin de onlar gibi bu maddeleri kullanma olasılığı vardır. Eğer ebeveyn bu maddeleri kullanıyor ancak çocuklarına "kullanma" diyor ise bunun hiçbir etkisi olmaz. O nedenle ebeveynlerini örnek alırlar. Bunun yanısıra medyada madde kullanımında bir model oluşturmaktadır. Gençler, medya aracılığı ile maddenin etkilerini gözlemleyip, madde kullanımına yönelebilmektedirler."

Ayrıca, sigara, alkol ve diğer maddeleri kullanan ebeveynlerin çocukları kalıtımsal yatkınlık (genetik) nedeniyle ebeveynleri bu maddeleri kullanmayan çocuklara göre çok daha kolaylıkla bu maddelere yönelebilmekte ve denemektedirler. Ergenlik döneminde madde kullanımına başlayan kişilerde kalıtım önemli bir rol oynar. Bunun yanı sıra ana-baba tutumları da bu maddelere başlamada etkili olabilmektedir. Bazı aileler, "Eğer çocuğum bu maddeleri deneyecekse ilk olarak bizim yanımızda kullansın ki etkilerini görsün" diyerek maalesef çocuklarına özellikle alkol kullanmalarını isteyebilmektedirler. Yine toplumumuzda "Erkek adam içmez mi!" gibi doğru olamayan yetiştirme yolları, gençleri alkol kullanmaya yöneltebilmektedirler.

Aile işlevleri ile gençlerin madde kullanmaya başlamaları arasında belirgin ilişki vardır ve aile işlevlerinin bozuk olması, madde kullanımı için bir risk yaratmaktadır.

Gençlerin bir diğer zararlı maddelere başlama nedeni akran grubudur. Arkadaşlar özellikle ergenlik döneminde genç için daha önemli kişiler olmaktadırlar. Gençler maddeleri genellikle grup içinde denemektedirler. Gençler, arkadaşlarına özenerek onların kullandığı maddeleri kullanmaktadırlar. Ayrıca arkadaşları arasında sosyal kabul görmek, reddedilmemek, alay edilmemek ve onların yanında yer almaları için arkadaşlarının kullandığı maddeleri kullanmaktadırlar, aksi takdirde arkadaşları o kişileri dışarda bırakma, arkadaş grubu içinde yer vermemektedirler. Bunun yanı sıra arkadaşlarını "Bir denemeden bir şey olmaz" biçimindeki telkinleri de etkili rol oynamaktadır. Gençler, arkadaşlarında maddelerin rahatlatma, espriler yapma, eğlenme gibi güya olumlu etkilerini gördükçe arkadaşlarına özenme, onları teş-

viki ve ortama uymak amacı ile zararlı maddeleri kullanabilmektedirler. Özellikle genç yaştaki insanlar arasında, gruptan bir ya da birkaç kişinin uyuşturucu kullanması, diğerlerinin de en azından bir kez denemesi için yeterli bir nedendir. Gençler, birbirlerine sigara ikram eder gibi ya da hastalığını iyileştirmek amacıyla ilaç verir gibi uyuşturucu sağlayabiliyorlar. Gençler, arasındaki sohbetin dışında kalmasını istemedikleri arkadaşlarını da kendileri gibi uyuşturucu kullanmaya zorlayabilirler. Kullanmaya itiraz eden arkadaşlarını ise ya dışlarlar ya da "arabesk" türü tanımlamalarla, kendilerince aşağılama yolu seçerler.

Ergenlik dönemi merak ve kimlik arayışı dönemidir. Kimliklerini oluşturmak ve kendilerini başkalarına kanıtlamak isterler, yasak olanı yapmak cazip gelmektedir. Zararlı maddeleri kullanarak yetişkinler gibi davrandıklarını göstererek kendilerini kanıtlamaktadırlar. "Acaba maddelerin etkileri nedir?" diye düşünerek bu etkileri deneyimleyebilmek amacıyla merakla madde kullanabilmektedirler.

Gençlerin içinde bulundukları duygu durumları da deneme açısından önemli risk faktörüdür. Sorunlarla başetmekte zorlanan gençler bu tür maddelere yönelebilmektedirler. Yalnızlık, kendine güvensizlik sıkıntı/stres, anlamsızlık, umutsuzluk öfke ve kızgınlık duyguları karşısında ne yapacaklarını bilemediklerinden zararlı maddeleri deneyebilmektedirler.

Gençler içinde bulunduğu dönemin gelişimsel özelliği nedeniyle "bana bir şey olmaz "düşüncesiyle zararlı maddelerin kötü sonuçlarını kolaylıkla göz ardı edebilmektedir. Gençler böylelikle geleceğini düşünmediği için sigara, alkol ve diğer zararlı maddelerle kolaylıkla tanışabilmektedir.

Yukarıda belirtilen nedenlerin biri ya da birkaçı birden ergenlerin zararlı maddeler ile tanışmalarına neden olmaktadır. Gençler ergenlik döneminde maddeyi denemekte, üniversite yıllarında kullanmayı sürdürmektedirler.

Madde kullanımına başlama yaşı kaçtır? Madde kullanımını aile ilişkileri, sosyo-ekonomik durum, eğitim, çevresel etkenler, kentleşme v.b. yönlerden değerlendirir misiniz?

Hatice DEMİRBAŞ-Gençlerde sigara, alkol ve uyuşturucu maddeleri kullanma yaşı 12-24 yaşlarıdır ve bu yaşlar giderek daha aşağı düşmektedir. Özellikle sigara, esrar ve alkol deneme yaşı 10-15 yaşları arasında iken, diğer yasadışı uyuşturucu maddeleri deneme yaşı 15 yaş sonrasıdır. Maddeleri ilk deneme yaşı, esrar, uçucu madde ve ekstazinin daha küçük yaşlarda (14-15 yaş), eroin ve kokainin daha büyük yaşlarda (16 yaşından itibaren) ilk kez denendiği, kızların eroin ve kokain kullanma olasılığının çok daha düşük olduğu dikkati çekmiştir. 14-15 yaş gibi erken ergenlik döneminde esrar, uçucu ve ekstazinin denenmesi, bu maddelerin daha çok kullanılmasında da rol oynamaktadır.

Maddeyi kullanma yaş ortalaması 14 yaş civarındadır. 15 yaşından önce başlamak en kötü gidişin işaretidir, bu kişilerin bu maddelere bağımlı olma olasılığı ve diğer maddeleri kullanma olasılığı yüksektir. Genellikle sigara zararlı maddelere başlangıcın ilk basamağıdır ve diğer maddelere geçiş maddesidir. Gençlerdeki alkol bağımlılığının en güçlü belirleyicisi sigaradır. Sigara kullanan bireylerin diğer maddeleri deneme ve kullanma olasılığı yüksektir. Sigara ile başlayan zararlı madde kullanımı alkol, esrar, bali, tiner gibi maddelerin kullanımı ile devam eder. Esrar en sık kullanılan yasadışı zararlı maddedir ve diğer yasadışı zararlı maddelere geçiş maddesidir. Erkeklerin kızlara göra daha yüksek oranda madde kullandığı ve daha fazla risk taşıdığı söylenebilir. Yaşam boyu madde kullanımında erkekler kızların 4.5 katı iken, esrar kullanımı için 4.3 katıdır.

Türkiye'de madde kullanım profilini çıkarır mısınız?

Hatice DEMİRBAŞ-Türkiye, madde trafiğinde bir geçiş ülkesi konumundadır. Afyon türevi maddeler, Asya'dan Avrupa'ya, sentetik maddeler Avrupa'dan Ortadoğu'ya Türkiye üzerinden taşınmaktadır. Yasa dışı bu maddelerin kullanımı ve bulundurulması ülkemizde kanunlarla yasaklandığı gibi toplum olarak da bu tür maddelerin kullanılmasına karşı oldukça tepki gösterilir. Diğer taraftan Türkiye Avrupa kültürünün etkisine de açık bir ülkedir.

Türkiye'de farklı maddelerin farklı illerde yoğun kullanıldığı yapılan çalışmalarla gösterilmiştir. Tüm illerde sigara ve alkol kullanımı yaygındır. Büyükşehirler; Ankara, İstanbul ve İzmir, her türlü maddenin kullanımının yoğun olduğu şehirlerdir. Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde yapılan bir çalışmada; problemli afyon kullanıcısı Ankara için 5800, İstanbul için 25000 civarındadır. Problemli esrar kullanıcısı Ankara için 28.500, İzmir için 33.400 civarındadır. Esrar, Türkiye'de en fazla kullanılan ve yakalanan maddedir. Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde yasadışı madde kullanımı diğer illere göre daha fazladır. Tabiiki bu illerde nüfusun kalabalık olması ve bulunan üniversitelerin fazlalığı kullanım oranlarının yüksek çıkmasında etkilidir. Doğu ve Güneydoğu illerinde esrar ve diğer uyuşturucu madde kullanma oran yüksektir.

Hakkari, Van ve Ağrı başta olmak üzere doğu illerinde eroin kullanımı daha yüksektir. İstanbul, Ankara, Tekirdağ, İzmir, Muğla, Antalya, Mersin ve Kayseri illerinde tüm maddelerin kullanıldığı belirlenmiştir.

Madde kullanımını aile ilişkileri, sosyo-ekonomik durum, eğitim, çevresel etkenler, kentleşme v.b. yönlerden değerlendirir misiniz?

Hatice DEMİRBAŞ-Çevre zararlı maddeleri deneme ve kullanmayı sürdürmede etkilidir. Gençler, çevreyi hem model alırlar, hem çevre madde alımına teşvik eder ya da çevrede bir maddeye kolay erişilebiliyor ise o maddeyi kullanma olasığı artar. Nüfusun çok ve fiziksel şartların kötü olması da madde kullanımı için bir risk olarak bulunmuştur. Yüksek suç işleme oranı olan ortamlarda madde kullanım oranı da yüksektir. Aynı şekilde yaygın madde kullanımı olan ortamlarda ve maddeye ulaşmanın kolay olması da ergende madde kullanım riskini artırmaktadır.

Kentleşme açısından, kentleşme arttıkça kullanılan maddelerin sayısı ve oranı da artmaktadır. Nüfusun kalabalık olduğu ve üniversite sayısının fazla olması kullanım oranlarını artmasını etkilemektedir. Düşük sosyo-ekonomik ve yüksek ekonomik düzeye sahip kişilerin maddeleri kullanma oranları orta sosyo-ekonomik düzeye göre daha fazladır. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki kişiler, içinde bulundukları olumsuz koşullarla başetme yöntemi olarak ve sosyalleşme aracı olarak zararlı maddeleri kullanmaktadırlar. Ancak bu kişilerin düşük eğitim düzeyine sahip anneleri çocuklarını kontrol ettiklerinden dolayı anneleri koruyucu bir faktördür. Ailelerin eğitim düzeyi yükseldikçe sigara ve alkol gibi yasal maddeleri kullanmalarını daha hoş karşılamakta, hatta kimi aileler çocuklarıyla beraber alkol içmektedirler. Yalnız olmak madde kullanımı için risk faktörüdür. Aile, komşuluk ilişkileri koruyucu bir faktördür. Biri diğerinin kontrol mekanizması görevini görmektedir.

Bu maddeleri kullanan bireylerin aile ilişkilerinde de olumsuzluklara rastlanmaktadır. Madde kullanımı bir neden mi, sonuç mu? Bunu ayırt etmek zordur. Bireyler, madde etkisi ile, aileyle sağlıklı ilişkiler kuramamakta, bu durum da sorunları artırmakta, sorunlar karşısında bireyler tekrar madde kullanımına yönelebilmektedirler. Bu kısır döngü sürüp gitmektedir.

Göç olgusunun madde bağımlılığına etkileri nelerdir? Suriye'den büyük göç dalgasının madde bağımlılığının artmasına etkisi oldu mu?

Hatice DEMİRBAŞ-Göç olgusu hem göç edeni hem de göçle geldiği yerde yaşayanları olumlu ya da olumsuz anlamda etkilemektedir. Olumsuz etkilemelerden biri göçle gelen kişilerin uyuşturucu maddeleri bulundukları bölgelere getirmeleri ve kullanmalarıdır. Böylece hem satıcı hem de kullanan kişiler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Göçle gelen kişiler, zararlı maddelerin olmadığı, kullanımının az olduğu bölgeler için daha fazla risk oluşturmaktadır. O yöre halkı çevrelerinde madde kullananları gördükçe madde deneme ve kullanmaya yönelebilmektedir. Böylece homojen yapısı olan bölgeler daha karmaşık olabilmektedir. Suriye'den gelen sığınmacılar, satış ve kullanma anlamında madde kullanan kişilerin sayısının artmasına neden olmuştur. Ayrıca, savaş, göç gibi yaşantıların hepsi başlı başına travmatik yaşantılardır ve bireylerde ruhsal bozukluklar olarak bunaltı, depresyon, psikosomatik belirtiler, uyku düzensizliği, dikkat eksikliği, intihar, agorofobi ve travma sonrası stres bozukluğuna yol açma olasılığı yüksektir. Bireyler travmalarını zararlı maddeleri kullanarak tedavi etme yoluna gitmekte, ancak bir süre sonra maddeye esir düşerek kötüye kullanım ya da bağımlılık gelişebilmektedir.

Aileleri bilgilendirmek açısından soruyoruz; madde bağımlılarında fiziksel, psikolojik yönden ne tür değişimler yaşanmaktadır?

Hatice DEMİRBAŞ-Bağımlılık düzeyinde olmasa bile özellikle fazla miktarda alkol tüketmek yürümekte zorluk, kusma, bunaltı, öfke, ağlama gibi duygusal bozukluklar, şaşkınlık, konuşma bozukluğu unutmaya yol açar. Fazla miktarda birden alkol tüketmek ise kişiyi komaya sokar hatta ölümle bile sonuçlanabilir. Diğer maddelerde de benzer etkiler görülür. Bunu yanı sıra maddelerin etkileri değişiklik göstermektedir.

Bağımlılık ise başka bir şeydir. Madde kullanıldığında kimi maddeler ilk başta gevşeme, rahatlama, iyilik hissi hali yaratırken; uzun süre kullanıldığında istek ve canlılıkta sönme, depresyon gibi duygudurum bozuklukları, kaygı bozukluklarına yol açar. Konuşma ve düşüncede yavaşlama, bellekte zayıflama, dikkat güçlüğü, duygusal dengesizlik, temel kişilik belirtilerinde abartılma görülür. Eğer ailede şizofreni yatkınlığı var ise esrar kullanımı bu hastalığın belirtilerinin başlamasına yol açmaktadır. Ayrıca, sinirlilik, uykusuzluk, saldırganlık, işitme ve görme varsanıları istemsiz hareketler ve algıda artma görülür. Maddelerin kandaki miktarı biraz azalınca gerginlik ve hoş olmayan bir duygu ile tekrar madde alımına gidilir. Gençlerin madde kullanımı, özellikle okul başarılarının düşmesine yol açar.

Ayrıca uzun süreli kullanılan maddeler, kalp-damar, mide-barsak, sinir, üreme ve dolaşım sistemlerinde ve beyinde ciddi bozukluklara yol açabilmekte, hormonları etkilemektedir.

“Gençler uyuşturucu/uyarıcı maddeleri her yerde temin edebilirler. Yeterki istesinler, kolayca ulaşabilirler. Kimlerden temin ederler sorusuna gelince arkadaşlarından, sokak satıcılarından temin ederler. Söz konusu uyşturucu olunca paranızın olmasına gerek yoktur. Madde kullananların kimde var ise birbirlerine ikram ettikleri görülmektedir. Olan olmayana uyuşturucu temin ederek kullanım devam etmektedir. Ancak uyuşturucu yanı sıra işin içinde alkolde var ise gençlerin %45’i ailelerinden, %22’si arkadaş grubundan temin etmektedir.”

Buradan anne-babalara tavsiyeniz nedir? Çocuklarını zararlı alışkanlıklardan nasıl koruyabilirler?

Hatice DEMİRBAŞ-Madde kullanımınından korumak için ailenin yapabileceği şeyler vardır. Öncelikle her zaman için ona iyi bir model ve örnek olun, onu dinleyin ve dinlediğinizi gösterin, beklentilerinizi çocuğunuzun yaşına ve potansiyellerine göre ayarlayın.

Mutlaka uyuşturucu kullanımı ile ilgili doğru bilgileriniz olmalı ve bunları çocuğunuza doğru bir biçimde aktarabilmelisiniz. İyi bir anne baba olmak madde kullanımını önlemede temel faktörlerden biridir. Bunun için yapılması gereken bazı davranışlar vardır…

Okul öncesi dönemde önleme için yapabilecekleriniz…

Onaylamalarınızın büyük ödül değeri taşıdığı ve öğretilerinizin şartsız bir bağlılıkla alındığı dönemdir. Bu dönemde;

Evdeki zararlı maddeleri tanıtın.

Karar verme alışkanlığını kazandırın.

Zararlı –yararlı yiyecekleri tanıtın.

Hem kendi başına hem de bir başkasının vereceği ilaçları almamasını öğretin.

Okul çağı döneminde önleme için yapabilecekleriniz…

Okul çağı dönemi zihinsel becerilerinin geliştiği ve okula başlamasıyla aileden ayrıldığı bir dönemdir. Bu dönemde;

Aile kurallarını öğrenmelerini sağlayın.

Sigara ve alkolün zararlarından bahsedin.

Reklamlarda satış yapmak için nasıl yollar izlediğini örneklerle açıklayın.

“Hayır” demesini öğretin.

Onu alet etmeyin! Kendi işinizi kendiniz yapın!

Ergenlik döneminde önleme için yapabilecekleriniz…

Bu dönemde çabuk öfkelenme, kendine dönüklük, özerk olma çabası, ailenin geri plana itilmesi görülür. Bu dönemde;

Çocuğunuzun arkadaşlarını ve onların ebeveynlerini tanıyın ve arkadaşlıklar kurun.

Maddeler ve olumsuz etkileri hakkında korkularınıza değil, gerçek dayalı bilgilerle konuşun

Onun sorumluluklarını onun adına yüklenmeyin.

Kurallarınızda tutarlı olun…

Yapmamanız gerekenler…

Şartlanma yaratmayın!

Sizin davranışlar onlara bir şeyler öğretiyor.

Doğruları öğretin ve onları belirli durumlarda sigara, alkol ve madde kullanma için şartlandırmayın!

Öfkeliyken onunla tartışmayın.

Çok fazla baskı kurup, hayatını yönlendirmeyin. Ama sınırlarını belirleyin.

Onu suçlayarak yönlendirmeyin.

Uyuşturucu/uyarıcı madde kullanan madde bağımlısı bir çocuğa/gence ailesinin yaklaşımı nasıl olmalıdır?

Hatice DEMİRBAŞ-Çocuğunuzun madde kullanıp kullanmadığını anlamanın birçok yolu olabilir. Bunlar arasında en kesin sonucu saç ve idrar testleri verir. Ancak bu yönteme başvurmadan önce bazı ipuçlarına dikkat edebilirsiniz. Madde kullanan çocuklar aile ilişkilerini azaltır ve evde daha az vakit geçirirler. Her zamankinden daha fazla para harcamaya başlarlar. Hiç tanımadığınız yeni arkadaşlar edinmeye başlarlar. Kendisine olan özeni azalır. Çevresi ve arkadaşları eski önemlerini yitirirler. Hafif uykulu ve yorgun gözükebilirler. Yeme alışkanlıkları bozulur, kilo kaybedebilirler. Daha sinirli olabilirler. Çocuğunuzun madde kullanımından şüpheleniyorsanız; çocuğunuzu onun dikkatini çekmeden izleyin. İzleme sırasında maddeler ile ilgili bilgileri öğrenin. Kendinizi hazır hissettiğiniz zaman konuşma yapmak için hazırlıklı olun. Konuşmanız için uygun bir ortam yaratın. Madde kullanımı ile ilgili duygu ve düşüncelerinizi onunla paylaşın. İnkar edebilir bu normaldir. O zaman üstüne gitmeyin, izlemeye devam edin. Bir süre sonra tekrar konuşmayı deneyin. Kabul edip sizinle konuşana kadar onu bunaltmadan izleyin ve uygun olan anlarda konuşma zemini hazırlayın.

Madde bağımlılığının tedavisi ile ilgili Türkiye'deki merkezlerin sayısı yeterli mi ve ihtiyaca cevap veriyor mu?

Hatice DEMİRBAŞ-Evet, Türkiye'de madde bağımlılığı tedavi merkezlerinin sayısı yeterlidir. Artık tüm dünyada bireyleri uzun süre yatırarak değilde kendi sosyal çevresi içinde tedavi etme eğilimi vardır. Bu doğrultuda bağımlılar, ilk maddeyi bıraktıkları dönemde ortaya çıkabilecek fiziksel ve psikolojik belirtileri tedavi etmek için kısa süreli hastaneye yatırılabilir ancak, daha sonradan ayaktan izleme biçiminde tedavisi devam eder. Tedavinin başarısında en etkili faktör, bireyin maddeyi gerçekten bırakmak istemesi ve kararlılığıdır. Bağımlı kendini değiştirmeye çalışırken, ailesi de değişimlere uğramayı kabul etmelidir. Bu noktoda ailenin desteği önemlidir. Çevre tarafından zorla yönlendirilen kişilerde bırakma daha kısa süreli olmaktadır. Ancak ilk olarak çevreye yöneltip daha sonrasında kendisi bırakmak isteyen birçok hasta vardır. Bu nedenle tedavini başarısı hakkında çok çabuk karar vermemek gerekir.

Madde bağımlılığıyla en etkili mücadele yöntemleri nelerdir? Okul çevresinde ne tür önlemler alınmalıdır?

Hatice DEMİRBAŞ-Madde bağımlılığıyla en etkili mücadele yöntemi, talebi azaltma olmalıdır. Özellikle yasal maddeleri temin etmede yasalarla yaş sınırı getirilmiştir. Bu durum, çocukların alkol ve sigaraya ulaşmasında güçlük yaratmaktadır. Ancak daha önce dediğimiz gibi çocuklar bu maddeleri aileden temin etmektedirler. Bunun yanı sıra market ya da bakkallar satarken yaşa çok dikkat etmeden maddeleri satmaktadır. Okul çevrelerinde torbacı dediğimiz satıcılar bulunmaktadır. Bu nedenle, öncelikle polisle işbirliği yapmak gerekir. En önemlisi, aile, okul ve polis üçgenini işbirliği ile çocuklar erken uyarı sinyallerini dikkate alarak korunabilir.

MADDE BAĞIMLILIĞI

Ahmet AZİZOĞLU
Okul Müdürü

Bağımlılık; bir maddenin belirgin bir etkiyi elde etmek için alınması sürecinde ortaya çıkan bedensel, ruhsal ya da sosyal sorunlara rağmen madde kullanımının devam etmesi, bırakma isteğine karşın bırakılamaması, aynı etkiyi elde edebilmek için giderek madde miktarının arttırılması ve maddeyi alma isteğinin durdurulamaması durumudur. Madde bağımlılığı; alkol,sigara,uyuşturucu maddeler,uçucu-yanıcı madde çekme,uygunsuz tıbbi ilç kullanımı gibi maddelerden bir veya daha fazlasının sürekli kullanımıdır.(1)

Bağımlılık, hem bedensel ve ruhsal alanda ortaya çıkan klinik bir tablo, hem de uzantıları olan toplumsal sorunlarla beraber düşünüldüğünde çağımızın en önemli sağlık sorunudur . Bu özelliğiyle toplumun her kesimini ilgilendirmektedir.Sınır tanımaz yaygınlığı nedeniyle her geçen gün giderek yaygınlaşmakta ve yeni müşterilerine ulaşmaktadır. Çünkü sorun, yalnızca madde kullanan bireyi değil o bireyin içine doğduğu aileyi, ailenin parçası olduğu toplumu ve giderek o toplumda kültürel yapı özelliklerinden ekonomik işleyişe kadar geniş bir alanı ilgilendirmekte ve etkilemektedir.

Çocuk, ergen ve genç erişkinlerde görülen madde bağımlılığı sorunu ülkemizde ve dünyada yeni karşılaştığımız bir sorun değildir. Sanayileşme, modernleşme ve kentleşmenin dayattığı bireysel ve toplumsal refah kavramları; her zaman beklenen sonucu vermemiş ya da istenen sonucu verse de beraberinde bireyi yalnızlaştıran, baş etmek zorunda olduğu problemlerin sayısı artarken, baş etme becerilerini azaltan ve bu durumda "çözümü" sağlıklı olmayan desteklerle ve dengelerle sağlayan bireyler ve gruplar oluşumuna neden olmuştur. İşte bu noktada ergenlikten yaşlılığa kadar uzanan geniş bir yelpazede madde bağımlılığı başlangıçta sorunlar nedeniyle ortaya çıkan iç sıkıntısı ve kaygıyı azaltmak

için kullanılırken ,çok kısa bir süre sonra kendi başına diğer tüm sorunların toplamından daha önemli olmaya başlamıştır.. Önemli bir toplum sağlığı sorunu olan madde kullanımı ve bağımlılığı mücadelesinde amaç hiçbir madde kullanımına başlanmamasını sağlamak, sağlık ve yaşam kalitesini yükseltmek, madde kullanmadığı için gencin kendinden gurur duymasını sağlayarak madde kullanmayana destek olmak, madde kullanan ve bağımlı olanları da tedavi ve rehabilite ederek sağlığından sorumlu bireyler olmalarını sağlamak olmalıdır.

Durum Tespiti (Bağımlılık Tehlikesi)

Ülkemizde gençler arasında yapılan çalışmalarda yarısından fazlasının sigara deneyiminin olduğu, ilköğretimde ise yaşam boyu en az bir kez tütün kullanma oranının % 16 olduğu görülmektedir. Yaşam boyu en az bir kez alkol kullanımı %35-45, esrar kullanımı %4, uçucu madde kullanımı % 4, ekstazi kullanımı için ise %2-2,5 oranları verilmektedir. Tütünden sonra en sık kullanılan maddeler sırasıyla alkol, uçucu maddeler ve esrardır. Sigara ve alkol dışında tüm maddelerde kullanım sıklığında bir artış söz konusudur. Bu artış ekztazide daha da belirgindir.

2014 yılı itibari ile, Türkiye Yeşilay Cemiyeti'nin resmi araştırmalarına göre Ülke genelinde gençlerin:

- %30'u sigara,
- %20'si alkol,
- %10'u uyuşturucu,

Araştırmanın 15-17 yaş grubuna ilişkin veriler ise şunlar:

- Her gün sigara içenlerin oranı % 23,3
- Düzenli alkol kullananların oranı % 9,3
- Sakinleştirici hap kullananların oranı % 5,2
- "Eroini çok rahat buluyorum" diyenlerin oranı % 7

BAĞIMLILIĞI ÇAĞRIŞTIRACAK RİSK FATÖRLERİ

. Çocuk ve gençlerde madde kullanımında en önemli nedenin 'merak' olduğu pek çok araştırma ile saptanmıştır. Ergenlik ve gençlik biyolojik, bilişsel ve sosyal alanlarda değişikliklerin olduğu bir dönemdir. Gençler bu dönemde alkol ve madde kullanımını da içeren yeni durumlarla karşılaşırlar Biyolojik ve sosyal değişikliklerin yarattığı stresi azaltmak, arkadaş baskısı ve bir gruba dahil olma isteği de madde kullanımına başlamada diğer önemli nedenlerdir. Başlama nedeni ne olursa olsun madde kullanmaya başlama, artan bir madde kullanımına ve diğer suç oluşturan olaylara neden olabilir. Az ya da çok kullandıkları bir dönem sonrası gençlerin büyük çoğunluğu madde kullanmaya devam etmemektedir.

Çocuk ve gençlerin bağımlılığa yol açan 'risk faktörleri' ve onları bundan koruyan 'koruyucu faktörler' söz konusudur. Bu risk ve koruyucu faktörleri bilmek problemi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Risk Faktörlari:

- **Okul ve Öğrenci**
- Okul adaptasyonunun düşüklüğü, devamsızlık, ve olumsuz etiketlenme
- Ders başarısının düşüklüğü veya önemsenmemesi
- Okul ve öğretmenler ile olan bağın zayıflığı veya kurulamaması
- Okul ve sınıfta uygunsuz davranışların varlığı, şiddet ve saldırganlık eğilimleri
- Kötü örneklerin varlığı (arkadaş, öğretmen, çalışan)
- Madde bağımlılığına yönelik önleme programlarının olmaması
- Madde bağımlılığının ve arzının önlenmesine yönelik tedbirlerin ve eğitimin eksikliği
- Okul ve çevresinde yeterli ve gerekli güvenlik önlemlerinin alınmaması

- **Arkadaş**
- Arkadaş vesilesi ile kullanım ve arz (kötü örnek ve alıştırma)
- Anti-sosyal kişilik ve suç eğilimli yaşıtlar ile muhatap olma
- Zayıf sosyalleşme, öz güven eksikliği, duygusal problemler
- Akranlar tarafından reddedilme, soyutlanma ve yalnız bırakılma
- Ulaşma amaçlı suç işleme eğilimi ve ortaklığı

Kişiyi Madde Bağımlılığına İten Genel Sebepler:

- Aile sevgisi ve ilgisinin yeterince olmaması, aşırı baskı sonucu ailesinden uzaklaşmak isteği, madde kullanımı ile ailesini cezalandırma düşüncesi,
- Madde kullanan aile bireyleri, öğretmen, akraba ve arkadaşların varlığı,
- Merak ve yeni bir şey denemek amacı,
- Maddenin kolay elde edilebilmesi,
- Taklit, özenti, teşvik ve tavsiyeler vesilesi,
- Uyuşturucu madde kullanımın muhakkak sigara kullanımı ile doğru orantılı olması,
- Arkadaş grubuna kabul edilebilme ve farklı ya da havalı görünebilme özentisi,
- Psikolojik problemlerin varlığı,
- Uykusuz kalabilmek, zayıflayabilmek veya sıkıntıları unutabilmek için,
- Alkolsüz bira, nargile ve esrar türü maddelerin masum gösterilerek basamak olması,
- Zayıf kişilikleri güçlendirmek için verilen hormonlu sözler,
- "Biz de kullanıyoruz" , "bir şey olmaz" , "bir kere dene" ,"Bizi yalnız bırakma" cümleleriyle aldatılma,

Madde kullanımında olası belirtiler:

- Anormal derecede uyku ve uyuşukluk hali
- Ani ruhsal değişiklikler
- Konsantrasyon eksikliği, hafıza kaybı, baygınlık, halisünasyonlar
- Okul, iş, eski arkadaşlara ve hobilere ilgi eksikliği
- Okul başarısında düşüş
- Geç saatlere kadar uyanık kalma
- Faaliyetler ve nerede olduğu hakkında gizlilik
- Yalan söyleme ve hırsızlık
- Yeni ve tuhaf arkadaşlar
- Son moda ve sıra dışı kıyafetlere düşkünlük
- Elbiselerde ya da vücutta alışılmadık kokular, lekeler ve işaretler
- Alışılmadık tozlar, kapsüller, tabletler, enjektörler, iğne tarzı şeyler ya da yakılmış boya incelticiler, tırnak cilaları
- Borç para alma da artış ya da sık sık harçlık isteme
- Arkadaşlarla sohbette şifreli ve gizli konuşmalarda artış

Yukarıda sayılan belirtilerin bir çoğu mutlaka madde kullanımı ile ilgili olmamakla birlikte anne babalar çocuklarında önemli bir

farklılık olduğunu bunun ergenlik dönemi gibi olası diğer sebepleri dikkate almaksızın bu davranışların, doğrudan madde kullanımından kaynaklandığını düşünerek tepkisel tavır sergilemenin, anne-baba- çocuk ilişkini zedeleyebileceği, güven kaybına neden olabileceği akılda tutulmalı, bu belirtilerin altında yatan sebepler dikkatlice araştırılmalıdır.

BAĞIMLILIĞI ÖNLEMEK İÇİN NELER YAPILMALI?

Özellikle kimlik arayışının yoğun olduğu çocukluktan ergenliğe geçiş döneminde çocuklar; arkadaş edinme, gruba kabul edilme, kendini ispatlama gibi nedenlerle yanlış ortamlara girebilmekte ve bağımlılık yapıcı maddelerle tanışma, deneme gibi risklere yoğun olarak maruz kalabilmektedirler. Ailele ve okul, ergenlik çağındaki çocukları anlamak için kendilerini geliştirmeliler ve madde bağımlılığıyla ilgili bir sorunla karşılaşmaları halinde bu durumla başa çıkma yetenekleri kazanmalıdırlar. Okul,gençlerin kişisel gelişimlerini ve bireysel yeteneklerini güçlendirmelerini teşvik ederek, akranlarından gelecek olumsuz baskılara karşı dirençlerini arttırmalıdır. Kendine güvenen, hayata olumlu bakan,değerleri olan gençlerin yetişmesine uygun programlar uygulamalıdır. Kendine güvenen,değerleri olan gençler, bu geçiş döneminde arkadaşlarından ve gruplardan gelebilecek alkol, tütün ya da bağımlılık yapıcı madde kullanma teklif ve baskılarına karşı özgüvenlerini yitirmeden karşı koymayı başarırlar. Gençleri güçlendirmek için aile ve okul ortaklaşa yöntemler geliştirebilirler;

Bu çalışmaların yanında okullarda ve çevrede önleyici maddi tedbirler de alınmalıdır.Bu tedbirler gençleri bağımlılık araçlarından uzak tutmaya,onlarla kolay tanışmamalarına vesile olacaktır.Okullarda bağımlıkla mücadele ekipleri kurulmaktadır.Bu çalışma ekipleri seminer,kurs gibi hizmetiçi kurslarla bilinçlendirilmeli,yerel yönetimler,emniyet birimleri,sivil toplum örgütleri,aile birlikleri,gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapmaları sağlanmalıdır. Sportif ve kulüp faaliyetlerinin yaygınlaştırılmalı, öğrencilerin okul ile arasında sağlam bir bağ kurulmalıdır.

SONUÇ

Gelişmiş ülkelerde önüne geçilmesi en büyük tehlike, madde bağımlılığı olarak ön plana çıkmaktadır.Bunun iki yönü görülmektedir.Baronların ekonomik kazanç elde etmeleri,bağımlılığa düşürecekleri kesimin değer zayıflığı.Birbirini tamamlayacak bu iki bilinen denklemin çözümü değerler eğitimi ve maddenin zor elde edilmesinden,madde sunucuların takip edilerek insanlık suçunda hak ettikleri cezaları almaları ile mümkün olabilir.Ülkemizin önceleri uyuşturucu maddesinin geçiş yolu olarak kullanıldığı söyleniyordu.Yukarıda belirtilen araştırmalara bakıldığında artık madde geçmiyor,ülkemizde kullanıcı arıyor ve bulabiliyor.Bu trafiği kolaylaştıran her ne sebep varsa derhal tespit edilmeli ve derhal önlem alınmalıdır.

Bu tedbirlerin başında da eğitim gelmelidir.Özel okullarıyla birlikte bir milyon öğretmenin olduğu eğitim kurumlarında öğrenciler paylaşıldığında kişi başına 13 öğrenci düşmektedir. Bire bir düşünüldüğünde eğitimcinin gençlere çok yakın olduğu görülür.Olması gereken de bu olmalıdır.Yukarıda bahsettiğimiz yapısalcı yaklaşımların ana konusu da genci tanımaktan geçmektedir.Ancak eğitimcilerin önerileri göz ardı edilerek bakış açısı daraltılıp tedbirler tek yönlü alınmaya çalışılırsa çözüm sınırlı olur,önlem almak zorlaşır.

Gelin hep birlikte çağın en büyük tehlikesine karşı mücadele edelim.Elbette olayı sendikal açıdan da değerlendiriyoruz.Biz bir eğitim sendikasıyız.Bizim de

alınacak tedbirlerde,uygulanacak eğitimlerde,takıp edilecek metotlarda katkımız,dahlimiz,sorumluluğumuz olmalı .Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı sendikalarla iş birliği yaparak ortak programlar geliştirmelidir.Bu çalışma çalışanlara güç verir,daha fazla sorumluluk almalarını sağlar.Bu demek değil ki şimdi sorumluluk alınmıyor.Elbette sorumluluk alınıyor. Ancak uygulanacak programa katkı sunularak ortak geliştirilen çalışma programlarında alınacak sorumluluğun daha başarılı olunacağı kanaatindeyiz. Biz tehlike giderek büyümeden acil önlem alınmasının çabasındayız.

Hiç kuşku yok ki, çözüm aşaması ne anne-babaların, ne eğitmenlerin ne de idarecilerin tek başına aşabilecekleri bir basamak değildir.İşbirliği içerisinde sorunların aşılması gerekir.Bu yönde okullarımızda öğrenciyi tanımayı, problemlerine tanı koyarak çözümleyip ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yöneltmeyi amaçlayan eğitsel çalışmalara ve psikolojik yardım hizmetlerine işlerlik kazandırılmalıdır.

Bu hedeflere varabilmek için de okullarda eğitim hizmetlerinin niteliklerinin arttırılması,çevredeki baskın etkenlere karşı okulun etkenlerinin ve cazibesinin öğrenci yönünde güçlendirilmesi , değerler eğitimi kurgusal ve teorik olarak değil, var olan hayatın bir parçası olarak verilmesi,öğretmen ve idarecilerden başlanarak tüm eğitim elemanlarının öğrenci yaklaşımlarında olan sorunların çözülmesi gerekecek. Ancak böylelikle öğrencilerdeki gerginlik ve okula yönelik olumsuz duyguları anlayabilir ve çözüm yolunda kalıcı adımlar atabiliriz. Bu sayede de her türlü olumsuz alışkanlıklara karşı öğrencileri güçlendirebiliriz.

Biz sadece önlem alınması, olanların bilinmesi,olası tehlikelere karşı birlikte neler yapılabileceği konusunda düşüncelerimizi ortaya koyduk,durum tespiti yapmaya çalıştık.

Sevgili gençler, öğretmenlerinize,aile bireylerinize uzak durmayın, sorunlarınızı açık yüreklilikle onlarla paylaşın. Gündelik yaşamınızın önemli bir bölümünü okulda geçirmektesiniz.Okulla ilgili sorunlarınızı sokakta aramayın.Gelin öğretmenlerinizle birlikte çözün.Güç kaynağınız Türk Milletinin var olan değerleri olsun.Bu değerlere sıkı sıkıya sarılın.kucakladığınız değerler sizi her türlü tehlikelerden uzak tutacaktır.

Sevgili Gençler, damarlarınızdaki asil kanı kirletmeyin. Türk Milletinin değerleri sizi her türlü tehlikeden uzak tutacaktır.

CHP Kayseri Milletvekili ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Üyesi Çetin ARIK ile Kadın Sorunlarıyla İlgili Röportaj Gerçekleştirdik

Röportaj: Tuğçe TAŞDEMİR

Ülkemizde kadınların iş gücüne katılımı ne düzeyde? Kadını çalışma hayatından uzak tutan etkenler nelerdir? Kadınlar en çok hangi sektörlerde çalışıyor? Kadın istihdamını ve girişimciliğini artırmak, kadının çalışma hayatında var olabilmesi için neler yapılması gerekiyor?

Çetin ARIK- Öncelikle üç ayda bir çıkardığınız Eğitimin Sesi dergisinin bu sayısında 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle kadın sorunlarına yer vermeniz ve sayfalarınızı bana açtığınız için çok teşekkür ediyorum. Analarımızın, hanımlarımızın, bacılarımızın, kızlarımızın kısacası tüm kadınların Dünya Kadınlar Günü'nü yürekten kutluyorum.

Bilindiği üzere eski Türk Devletlerinde kadınlar aile hayatında, mirasta, devlet yönetiminde hak sahibiydiler. Daha sonraki süreçlerde ise kadınlar birçok sosyal, kültürel ve siyasi haktan mahrum bırakıldı. Örneğin, kadınlar nüfus sayımında toplama dahil edilmedikleri gibi aile hayatında haremlik-selamlık uygulamasıyla aile içinde bile farklı bir statüye tabii tutuluyorlardı. Hatta dönemin geçerli kanunları nedeniyle evlenme, boşanma ve miras işlerinde ikinci plandaydılar ve devlet memuru olamıyorlardı.

Çağdaş, demokratik ve laik bir Türk toplumunu hedefleyen Mustafa Kemal Atatürk ile birlikte başlayan yeni dönemde ise kadınların insan haklarından eşit olarak yararlanması için gerekli düzenlemeler yapıldı. Türkiye Cumhuriyeti'nde kadınların iktisadi ve siyasi haklarını kazanması için gerekli yasaların çıkarılması Atatürk'ün girişimleriyle 1930 yılında yapıldı. Kadınlarımızın siyasi hayatta seçme ve seçilme hakkını elde etmesi toplumsal hayatta gerçekleşen önemli bir devrimdir. Daha sonra çıkarılan bir dizi yasa ile kadınlara önce belediye seçimlerine katılma, sonra köylerde muhtar olma, ihtiyar meclislerine seçilme hakkı tanındı. 5 Aralık 1934'de Anayasa ve Seçim Kanunu'nda yapılan yasa değişikliği ile kadınların milletvekili seçme ve seçilme hakları tanınmıştır.

> **"Kadınlarda iç gücüne katılım oranı yüzde 31.6 seviyelerinde. Bu oran üyesi olmaya çalıştığımız Avrupa Birliği ülkelerinin yarısı dahi değil. Hatta İran, Mısır, Lübnan bile bu konuda bizden daha iyi durumda görünüyor. Eğer modern dünyanın gelişmiş bir üyesi olmak istiyorsak bu çözülmesi gereken önemli sorunlarımızdan biridir."**

Doktorluk mesleğindeki uzmanlık alanım gereği uzun yıllar kadınlara hizmet verdim. Kayseri'de yaklaşık 30.000 kadına sağlık hizmeti sunma mutluluğunu yaşadım. Onlarla abla, kardeş samimiyetinde dostluğumuz oldu. Hemen hepsiyle aileleri de dahil olmak üzere yakın iletişim halindeyim. Benim siyasi kariyerimde de çok büyük destekleri oldu. Bu vesileyle kendilerine bir kez daha teşekkür ediyorum.

Sorunuzun yanıtına gelince: Kadınların iş gücüne katılımını başarmak her zaman sorunlu oldu. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan Kasım 2015 işgücü istatistiklerine göre kadınlarda iç gücüne katılım oranı yüzde 31.6 seviyelerinde. Bu oran üyesi olmaya çalıştığımız Avrupa Birliği ülkelerinin yarısı dahi değil. Hatta İran,

Mısır, Lübnan bile bu konuda bizden daha iyi durumda görünüyor. Eğer modern dünyanın gelişmiş bir üyesi olmak istiyorsak bu çözülmesi gereken önemli sorunlarımızdan biridir. Burada dikkat etmemiz gereken nokta şudur: İşgücüne katılımı, sigortalı çalışma, düzenli maaş kriteri üzerinden ele aldığımızda kamuoyuna yansıyan istatistikler ciddi anlamda sorunludur. Ülkemizde aktif sigortalı çalışan sayısı 20 milyon (19.821.822) civarındadır. Bunun dörtte biri kadındır. SGK'nın istatistiklerine göre 3.497.127 zorunlu, 428.037 bağımsız, 141.072 tarım sigortasına, 978.836 kadın da 4.1/C kapsamında sigortalıdır. İşgücünün sektörel dağılımında aktif sigortalılar açısından kamuda istihdam öne çıkmakta. Bunun yanında hala tarım alanındaki istihdam ağırlığını korumaktadır.

Kadınların işgücüne katılımını arttırmak için bizim güçlü bir devlet politikasına ihtiyacımız var. Çünkü karşılaştığımız sorunun genel olarak meslek alanlarının gelişimiyle ilgili boyutu bulunsa da kültürel düzeyde çözümlenmesi gereken sorunlarımız bulunuyor. TÜİK'in 2009 yılında Aile Yapısıyla ilgili yaptığı araştırmada kendisine soru yönetilen erkeklerin yüzde 23'ü kadının yerinin evi olması gerektiğini belirtmiştir. Cumhurbaşkanı'nın, Başbakan olduğu dönemde yaptığı bir konuşmada "kadın/erkek eşitliğine inanmıyorum" diyebildiği bir ülkeyiz. Bir devlet kurumu olarak MTA mühendis alımında erkek olma şartını koyabilmiş, gelen tepkiler üzerine kaldırmıştır.

"Bir aydınlanma ve çağdaşlaşma projesi olarak Cumhuriyet kadının özgürleşmesi, siyasal ve sosyal yaşamda var olması, eşit oy, eşit miras haklarından faydalanması demektir. Bugün kadınlarımızla ilgili siyasal yaşamdan çalışma yaşamına kadar karşılaştığımız pek çok direnci Cumhuriyet'e ve kazanımlarına sahip çıkarak, o kazanımları daha da ileriye taşıyarak kırabiliriz."

Kadınların işgücüne katılması için yapmamız gerekenler öyle bilinmeyen şeyler değil. Mesele bunun önündeki direnci kırmaktır.

Dünya Ekonomik Forumu tarafından "eğitime ulaşım", "iş yaşamına katılım ve fırsat eşitliği", "siyasi hayatta yer alma", "sağlık ve hayatta kalma" kriterleriyle hazırladığı cinsiyet eşitsizliği raporuna göre Türkiye 136 ülke içinde 120. sırada.

Bu tablo kadın erkek eşitliği fıtrata ters diyenlerle, kadının kahkasıyla, kıyafetiyle uğraşanlarla tersine çevirebileceğimiz bir tablo değil.

Mustafa Kemal Atatürk bir demecinde "Dünyada hiçbir milletin kadını, ben Anadolu kadınından fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte, Anadolu kadını kadar emek verdim diyemez. Erkeklerden kurduğumuz ordumuzun hayat kaynaklarını kadınlarımız işletmiştir. Çift süren, tarlayı eken, kağnısı ve kucağındaki yavrusu ile yağmur demeyip, kış demeyip cephenin ihtiyaçlarını taşıyan

hep onlar, hep o yüce, o fedakar, o ilahi Anadolu kadını olmuştur. Bundan ötürü hepimiz bu büyük ruhlu ve büyük duygulu kadınlarımızı, şükranla ve minnetle sonsuza kadar aziz ve kutsal bilelim" diyerek Türk kadınına verdiği değeri göstermiştir.

Bir aydınlanma ve çağdaşlaşma projesi olarak Cumhuriyet kadının özgürleşmesi, siyasal ve sosyal yaşamda var olması, eşit oy, eşit miras haklarından faydalanması demektir. Bugün kadınlarımızla ilgili siyasal yaşamdan çalışma yaşamına kadar karşılaştığımız pek çok direnci Cumhuriyet'e ve kazanımlarına sahip çıkarak, o kazanımları daha da ileriye taşıyarak kırabiliriz.

Kadınların çalışma hayatında karşılaştığı en büyük sorunlar nelerdir? Kadınların bazı sektörlerde düşük ücretlerle, esnek ve güvencesiz çalıştırılmasını engellemek için ne tür tedbirler alınmalıdır?

Çetin ARIK- Kadınların çalışmaması için ortaya sürülen beş önemli gerekçe var: 1) Kadının asli görevi çocuklara bakmaktır. 2) Çalışma ortamları kadınlar için güvenli değildir. 3) Geleneklerimize aykırıdır. 4) Çalışan kadının çocukları mağdur olur. 5) Ücretli çalışmak kadını yıpratır.

Bu gerekçelerin ikisi önemli. Birincisi çocukların bakımı. İkincisi ise iş yerlerinin güvenli olması. Eğer biz çocukların bakımını yuva, kreş ve okul üzerinden çözersek, iş yerlerinde mobbing, cinsel taciz noktasında güvenli hale getirirsek bu gerekçeleri boşa çıkartırız. Ama hangi önlemi alırsak alalım, kadına bakıştaki cinsiyetçi, ayrımcı kültürü ortadan kaldırmadığımız sürece bu sorunla uğraşmaya devam edeceğiz.

Bizim istihdam politikamızın en zayıf tarafı güvenli ve güvenceli olma noktasında sorunlu olmasıdır. Özellikle özel sektör ve kamudaki taşeron uygulamasında bunu net olarak görmekteyiz. Bununda önemli nedenleri bulunuyor. En önemli nedeni ekonomimizin üretim ekonomisi olmamasıdır. Ağırlıklı olarak hizmet, inşaat, imalat, tarım ve turizme dayalı bir ekonominin lokomotifi tüketimdir. Tüketim ekonomisi talebe göre kendini planlar. Talebi karşılamaya dayalı bir ekonomide dalgalanma, koşullara göre değişim hızlı olur. Bu da istihdama, istihdam biçimlerine yansır. Bize düşen görev, üretimi güçlendiren bir ekonomi kurmaktır. 14 yıldır iktidarda olan bir hükümet düşünün ki bir tane bile 500 kişiyi bir arada çalıştıran fabrika kurmamıştır. 14 yılda en gözde istihdam alanları AVM'ler oldu. Gelir dağılımındaki adaletsizlik üzerinde durmak zorundayız. Kayıt dışı çalışmanın önüne geçmeliyiz. İşveren sorumluluğunu iyi tanımlamalıyız. Bunları yaparsak bu sorunun önüne geçebiliriz.

Kadınların siyasete ya da meslek örgütlerine katılımının da az olduğunu biliyoruz. Kadınlar neden siyasette, sendikalaşmada, örgütlenmede hak ettiği konumda değil? Partinizin bu konuda çalışmaları var mı? Siz partinizde kadın vekil sayısını yeterli düzeyde buluyor musunuz?

Çetin ARIK- Yukarıda söylediğim gibi karşı karşıya olduğumuz sorun yapısal nitelikler gösteren bir sorun. Biz parti olarak bu sorunu çok önemsiyoruz ve tüzüğümüzde kadın kotası uygulaması bulunuyor. Yeterli midir, hayır. Ama sorunla mücadele de bu önemlidir. 7 Haziran seçimlerinde partimiz ön seçim yaptı. Birçok ilde ön seçimin kazananı kadınlar oldu. İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Afyon, Denizli gibi illerde kadınların seçim başarısı bu sorunu aşmada bizim iyi bir gelişme gösterdiğimizi gösteriyor. Ön seçime başvuran kadın sayısının yüksekliği de dikkat çekiciydi. Cumhuriyet Halk Partisi olarak kadın konusunda en samimi partiyiz. Genel Başkanımız Sayın Kemal Kılıçdaroğlu bu konuda partimizin dışa dönük yüzü olan parti sözcülüğüne bir kadını, Sayın Selin Sayek Böke'yi tercih etti. Burada bir noktaya daha dikkat çekmekte fayda görüyorum. Kadınların siyasetteki yeri sadece nicelikle de değerlendirilmemelidir. Maalesef bugün bazı siyasi partilerdeki kadın milletvekillerinin erkek siyaseti yapmasını üzülerek izliyoruz. Erkeklerle aynı dili kullanan, erkeklerin belirlediği politikaları taklit eden kadınlar siyasete de Türkiye'ye de katkı sunamazlar. Kadınlar siyasete kadın duyarlılığını, kadın zarafetini katmalılar. Bu durum ülke siyasetine de olumlu yansıyacak, kutuplaşma iklimini ortadan kaldıracaktır.

Eğitim bir ülkenin kalkınmasının itici gücüdür. Ancak ülkemizde kız çocuklarında okullaşma oranı erkek çocuklara göre daha düşüktür. Kız çocuklarının eğitiminin önünde en büyük engeller nelerdir? Bu sorunun çözülmesi için gerekli adımların atıldığını düşünüyor musunuz?

Çetin ARIK- Kadınlarımız eğitimle desteklenmediği sürece hiçbir alanda fırsatlardan yararlanma şansı olmayacaktır. Bu nedenle eğitimi asla ihmal etmemeliyiz. Gelişmiş ülkelere baktığımızda kız çocuklarında okullaşma oranı oldukça yüksektir. Mevcut iktidarının ilk yıllarında "Haydi Kızlar Okula" adında Birleşmiş Milletler UNİCEF ile bir kampanya yapıldı. Biz bu kampanyayı eksiklerine karşın olumlu karşıladık. Partimizin o günkü temsilcilerinin yaptığı konuşmada önemli uyarılar vardı. Hükümet halkı ikna adına kız çocuklarını okula gönderenlere altın vermek gibi bir uygulama yaptı. Ceza Kanununda çocuğun eğitim hakkını engelleme suçunun cezasında indirime gitti. Dedik ki, eğitim temel insan hakkıdır. Bu hakkı kullandırmayan veliye rüşvet verilerek ikna edilmesi devlet olma anlayışıyla bağdaşmaz. Düzenlenen okuma yazma kampanyaları da aynı üslupla sürdürüldü. Daha da kötüsü bu çalışmalara sivil toplum örgütü olarak dini cemaatler, vakıflar paydaş yapıldı. Gelinen noktada sorun devam ediyor.

UNICEF'in 2003 yılında yayınladığı raporda kız çocuklarının okutulmamasında şu etkenlere yer verilmiştir:

- Gelenek ve dini inançlar
- Kalıplaşmış cinsiyet rolleri
- Öğretim programları ve çocuk bakım-eğitiminde yeniden üretilen cinsiyet rolleri
- Kadının düşük statüsü
- Erken evlilikler
- Eğitimin toplumda kabul edilen rollerle çelişkili görülmesi

Bu etkenler bize, sorunun sosyolojik boyutlarını göstermekte. Ortada böyle bir sorun varsa kadın istihdamında belirttiğim gibi iktidarlara göre değişmeyen "devlet politikası" gereklidir. Denetim ve yaptırım konusunda devlet, sana bana göre değişen kurallar koyamaz. Söz konusu olan bir insan hakkının uygulanmasıdır.

Kadın istismarı, kadına yönelik şiddet son dönemde daha da arttı. Medyada hemen her gün cinayete kurban giden ya da istismara uğrayan kadınlarımızın haberlerini izliyoruz. Kadına yönelik şiddeti önlemek ne tür tedbirler alınmalıdır? Yasalarımızda kadınının korunmasına yönelik hangi düzenlemeler yapılmalıdır? Cezaların caydırıcı olması nasıl mümkün olabilir?

“Kadına yönelik şiddetin fiziksel, psikolojik, ekonomik ve aile içi, cinsel saldırı biçiminde olmak üzere çok farklı yönleri bulunuyor. Bunlara karşı mücadelede eğitim başta olmak üzere yapmamız gerekenler var. Çocuklarımızın cinsiyetçi önyargılardan, kalıp yargılarından koruyacak bir eğitim, aile içinde çocukların sosyalleşmesinde erkek egemen anlayışı değiştirmek, geleneklerimizden veya inancımız gerekçe gösterilerek yapılan ayrımcılığa karşı aktif mücadele etmek zorundayız. Belediyelerimiz başta olmak üzere okullarımızın, emniyetimizin bu konularda daha aktif olmasını sağlamamız gerekiyor.”

Çetin ARIK- Maalesef ülkemizde genel anlamda bir şiddet sorunu yaşıyoruz. Hayatın her alanında farklı şiddet türleriyle karşı karşıya kalıyoruz. Elbette kadına yönelik şiddet hep vardı. Ancak son yıllarda şiddet olaylarında ciddi bir artış yaşandı. Ülkemizde kadına yönelik şiddet olaylarının yüzde 1400 artması gerçekten düşündürücü… Medya ve iletişim olanaklarının gelişmesiyle bu sorun daha görünür hale geldi. Toplumda da önemli bir duyarlılık oluştu. Sorun yasal boşluklardan kaynaklanmıyor. Uygulamadan kaynaklanan bir sorun var. Yargıya yansıyan olaylarda bunu daha iyi görüyoruz. Bu eksikleri gidermek Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi gibi üst yargı organlarının kararlarının, alt kademe mahkemelerde savcı ve yargıçlara rehberlik etmesi açısından bir duyarlılık gerekiyor. Yine kadına şiddet konusunda emniyet teşkilatının özellikle koruma hizmeti vermesi noktasında daha aktif kullanımı gerekiyor.

Kadına yönelik şiddetin fiziksel, psikolojik, ekonomik ve aile içi, cinsel saldırı biçiminde olmak üzere çok farklı yönleri bulunuyor. Bunlara karşı mücadelede eğitim başta olmak üzere yapmamız gerekenler var. Çocuklarımızın cinsiyetçi önyargılardan, kalıp yargılarından koruyacak bir eğitim, aile içinde çocukların sosyalleşmesinde erkek egemen anlayışı değiştirmek, geleneklerimizden veya inancımız gerekçe gösterilerek yapılan ayrımcılığa karşı aktif mücadele etmek zorundayız. Belediyelerimiz başta olmak üzere okullarımızın, emniyetimizin bu konularda daha aktif olmasını sağlamamız gerekiyor.

Burada 17 Şubat 2016 tarihinde öğretmenin istismarı sonucu hayatına son veren 17 yaşındaki lise öğrencisi Cansel B. K.'yı da anmadan geçemeyeceğim. Bir kez daha güzel yavrumuza Allah'tan rahmet, tüm sevenlerine başsağlığı diliyorum. Maalesef bu olayı daha da üzücü kılan nokta cinsel istismarın bir öğretmen tarafından gerçekleştirilmiş olmasıdır. Burada yüreğini, emeğini, sevgisini bu ülkenin geleceğine adayan tüm öğretmenlerimize saygılar sunuyor, ellerinden öpüyorum. Her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de yanlış yapan isimler çıkabilir. Burada asıl üzerinde durulması gereken bu yanlış insanların korunmamasıdır. Maalesef AKP, eğitim sistemimizi yapboz tahtasına dönüştürdü. AKP okullarımızda eğitim öğretimin kalitesinden çok siyasi gelecek hesapları yapıyor. Liyakati hiçe sayarak yandaşlarını idareci olarak atıyor. Bu olay maalesef liyakatsiz insanların Cansel'in çığlıklarını duymazdan gelmeleri nedeniyle böylesine acı bir şekilde son bulmuştur. Dilerim bu ülkemizdeki son olay olsun. Sözlerime son verirken bu güzel söyleşi için sizlere teşekkür ediyor, görevini layıkıyla yerine getiren tüm eğitimcilerimize saygılar sunuyoruz.

MHP Kahramanmaraş Milletvekili ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Üyesi Fahrettin Oğuz TOR ile Söyleşi

Kadın İstihdamını, Kadınların Çalışma Hayatında Yaşadığı Sorunları, Kadının Siyasete, Sivil Toplum Kuruluşlarına Katılımını, Kadına Yönelik Şiddeti, Kadın İstismarını Konuştuk.

Röportaj: Meltem YALÇINKAYA

Ülkemizde kadınların iş gücüne katılımı ne düzeyde? Kadını çalışma hayatından uzak tutan etkenler nelerdir? Kadınlar en çok hangi sektörlerde çalışıyor? Kadın istihdamını ve girişimciliğini artırmak, kadının çalışma hayatında var olabilmesi için neler yapılması gerekiyor?

Fahrettin Oğuz TOR-İşsizlik ve istihdam, ekonomik ve toplumsal kalkınmanın en önemli unsurlarındandır. İşsizliğin azalması ile istihdam artacak, artan istihdam, refah seviyesinin yükselmesine, yükselen refah da sürdürülebilir ekonomik ve toplumsal kalkınmanın sebebi olacaktır.

Bu arada her şeyde olduğu gibi eğitimin en temel faktör olduğunu da belirtelim.

Gelişmiş ülkelerde, genellikle işgücüne katılım bakımından erkek ve kadın arasında fazla bir farklılık görülmez iken, ülkemizde kadın istihdam oranı, erkek istihdam oranının çok altındadır. 9.Kalkınma Planında (DPT, 2007-2013), kadının işgücüne katılım ve istihdamında fazla bir ilerleme görülmediği belirtilmiş, 2013 hedefi %29,6 olarak öngörülmüştür. Dünya ortalaması ise %50'nin üzerindedir. Ülkemizde kadınların yaklaşık yarısı tarım kesiminde ve ücretsiz olarak çalışmaktadır.

Savaş yıllarında ve sonrasında, işgücüne katılım kadınlarda önemli oranda arttığı halde, daha sonraki süreçlerde kadın istihdamı azalmıştır. 1950'li yıllardan sonra tüm dünyada kadınların işgücüne katılım ve istihdam oranları artarken, Türkiye'de dünyadakine benzer bir artış söz konusu olmamıştır. Özellikle de, üyelik müzakerelerinin sürdüğü AB üyesi ülkelerle karşılaştırıldığında, ülkemizde kadınların istihdam oranı son derece düşüktür. TÜİK verilerine göre (2009) AB ülkelerinde çalışan kadın oranı % 63,9'dur. Gelişmiş ülkelerde, kadın istihdam oranının yüksek olmasının sebebi, kadın istihdamının daha erken dönemlerde başlamış olmasıdır. Sadece ülkemizde değil, gelişmiş ülkeler de dahil olmak üzere, kadın istihdamı erkeklerin gerisinde ise de, ülkemizle kıyaslandığında, ülkemizde oldukça düşük olduğunu söyleyebiliriz. Bu dünya nüfusunun hemen hemen yarısının kadın olduğu göz önüne alındığında, kadın istihdam oranının düşük olması da bir haksızlıktır.

> **"Bir toplumda kadın ne kadar etkin ve üretkense, o toplum o kadar gelişmiştir. Bu çerçevede kadın istihdamının artması, kadın yoksulluğunun önlenmesi, haneye giren daha yüksek gelir refahı artıracak, kalkınmanın önemli bir ayağını teşkil edecektir. Sonuçta üretim faktörleri arasında yer alan kadının üretim süreçlerinde yeterince yer almaması, önemli bir ekonomik kayıptır."**

Bir toplumda kadın ne kadar etkin ve üretkense, o toplum o kadar gelişmiştir. Bu çerçevede kadın istihdamının artması, kadın yoksulluğunun önlenmesi, haneye giren daha yüksek gelir refahı artıracak, kalkınmanın önemli bir ayağını teşkil edecektir. Sonuçta üretim faktörleri arasında yer alan kadının üretim süreçlerinde yeterince yer almaması, önemli bir ekonomik kayıptır.

Ülkemizde, kadın istihdamının düşük olmasının pek çok sebebi vardır.

Bunlardan en başta gelen sebep, kız çocuklarının eğitimine gereken önemin verilmemesidir.

1960, 1970'li yıllara kadar hatta bölgesel olarak günümüzde bile, kız çocuklarının eğitimine olan soğuk yaklaşım, kızlarımızın meslek sahibi olma ve çalışmalarını olumsuz etkilemiştir. Geçmişte kırsalda, para ve hapis cezaları göze alınarak kız çocuklarını okula göndermemenin sayısız örnekleri vardır. Daha çok şehirlerde, arzu ettiği halde kız çocuklarını okutmakta toplumsal baskılara maruz kalanlar için, küçük oranda da olsa İmam Hatip Liselerine bir çare olarak başvurulduğu gözlenmiştir. Hiç şüphe yok ki, geçmişte, Kız Öğretmen Okullarının ve Sağlık Kolejlerinin kızların okuması ve meslek sahibi olmasında, gelecekte de rol model olarak büyük katkısı olmuştur.

Ücret dışında, -kaldı ki ücretlerde genellikle düşüktür- ağır şartlarda ve sosyal güvenlikten yoksun çalıştırma, kadının çalışması cazip olmaktan çıkarmaktadır. Geçimin erkek tarafından sağlanacağı, kadının ise ev işlerini yürüteceği (yemek, çamaşır, ütü, temizlik, çocuk bakımı v.b.) anlayışı da, kadın istihdamını engelleyen önemli faktörlerden biridir. Çalışan çok sayıda kadının evlenmesi, daha yoğun şekilde de çocuk sahibi olması halinde işten ayrıldığı herkes tarafından gözlenen bir hususdur. Bu geleneksel-kültürel yapı ile evliliğin ve çocuğun kadını çalışmadan alıkoyduğunu pekâlâ söylemek mümkündür. Bu açıdan bakınca, bekâr kadın istihdam oranı evli kadınlara göre daha yüksektir. Eğitime bağlı olarak belirlenen ücret de kadın istihdamı ile yakından alakalıdır. Eğitim düzeyi düşük kesimlere verilen ücretin, bu kesimlerde ortalama çocuk sayısının yüksekliği ile birlikte değerlendirildiğinde, çalışmanın fazla bir anlamı olmamaktadır.

Burada; eğitim durumunun da kadınlarda erkeklere göre oldukça düşük olmasının istihdamı olumsuz etkilediğini söylemek mümkündür. Eğitimli kadınların, ekonomik bağımsızlığını daha kolay elde etmeleri istihdamı olumlu etkilemektedir. Kadın istihdamı okuma yazma bilmeyenlerde; % 16 iken, lise altı eğitime sahip olanlarda bu oranın % 22, lise mezunlarında % 32 ve yüksekokul mezunlarında % 70 olması da bunu göstermektedir.

Kadınların bazı sektörlerde düşük ücretlerle, esnek ve güvencesiz çalıştırılması kadın istihdamını ne yönde etkilemektedir?

Ülkemizde ağırlıklı olarak kadınların çalıştığı, "merdivenaltı" tabir edilen tekstil işkolunda ve hemen hemen tamamını kadınların oluşturduğu ev işlerinde, 2016 itibariyle çok kötü şartlarda ve sosyal güvenceden yoksun çalıştırılması, ayrıca üzerinde durulması gereken önemli bir hususdur. Çok büyük oranda kayıt dışı istihdamın, resmi verilere yansımaması da, kadın istihdam oranını olumsuz etkilemektedir.

Hizmet sektöründe kayıt dışılık diğer sektörlere göre daha azdır. Burada bir hususu da belirtmek gerekir ki, resmi sektörde kadın istihdamında kayıt dışılık hemen hemen sıfırdır. Kayıt dışı kadın istihdamına daha çok özel kesimde ve küçük işletmelerde rastlanmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde, çalışan kadınların büyük çoğunluğu lise üstü eğitim gören kadınlardan oluştuğu halde, ülkemizde eğitim seviyesi lise ve altıdır. Ülkemizde 2012 istatistiklerine göre, çalışan kadınların % 68'inin eğitim seviyesi lise ve altı iken, ABD'de bu oran % 7'dir.

Eğitimine bağlı olarak kadınlar daha çok yönetimsel, profesyonel ve hizmet sektöründe çalıştığı ve daha yüksek ücret aldığı halde, eğitim seviyesi ile doğru orantılı olarak ülkemizde; daha çok tarım ve zirai işlerde, ev işlerinde, tekstil işlerinde çalışmakta ve daha düşük ücret almaktadırlar.

Kadınların siyasete ya da meslek örgütlerine katılımının da az olduğunu biliyoruz. Kadınlar neden siyasette, sendikalaşmada, örgütlenmede hak ettiği konumda değil? Partinizin bu konuda çalışmaları var mı?

Fahrettin Oğuz TOR- Türkiye'de kadınların seçme ve seçilme haklarını elde ettikleri 1934 yılından sonraki 1935-1939 döneminde Meclis'te 395 milletvekilinin 18 tanesi kadındır. Ancak tarihsel süreç içinde kadın parlamenter oranı giderek azalma göstermiş ve 1977-1980 döneminde bu oran % 0.9, 1987-1991 döneminde % 1.3 olmuştur. Oysa, bu dönemde İskandinav ülkelerinden Norveç'te kadın parlamenter oranı 1945-1975 yıllarında %4.6 iken, 1985 yılında %34.4'e yükselmiştir. İsveç'te 1985 yılında kadın parlamenter oranı %30 dur. Türkiye'de ise oran aynı dönemde %1.3 tür. Türkiye'de 2002 yılı genel seçimlerinde 24 kadın üye meclise girerek % 4.36'lık bir orana ulaşmıştır. 2007 yılı seçimlerinde ise %100'ü geçen bir artışla % 9.1'lik bir oranla 50 kadın milletvekili meclise girmiştir. 2015 yılı haziran ayında yapılan seçimde 97 kadın milletvekili ile Türkiye tarihindeki % 17,5 temsil oranıyla en yüksek orandır. 2015 yılı Kasım ayında yapılan genel seçimlerde 81 kadın milletvekiliyle bu oran % 14.7'ye düşmüştür.1 Aralık 2015 yılında yayınlanan Uluslararası Parlamenterler Birliğinin (IPU) Raporuna göre; Türkiye 191 ülke arasında 91. sırada yer almaktadır.

Türkiye'de kamu kurum ve kuruluşlarında üst düzey yöneticiliklerde, kurul, komisyon ve komitelerde de kadınların temsil düzeyi düşük, ancak uzmanlık gerektiren mesleklerde kadın oranları oldukça yüksektir. Ülkemizde üniversitelerde kadın öğretim elemanı oranı yaklaşık % 41.6, profesörler içinde kadın oranı % 27.8'e ulaşmıştır. Ancak Türkiye'de yetişmiş kadın işgücünün yüksekliğine ve bu potansiyelin sunduğu olanaklara rağmen siyasi temsildeki tıkanıklıklar nedeniyle, kadınların parlamento ve hükümet düzeyinde temsili oldukça düşüktür.

Siyasal süreçlere kadınların katılımını etkileyen toplumsal faaliyetlerin başında geleneksel cinsiyet rolleri gelmektedir. Türk toplumsal ve kültürel yapısına genel olarak bakıldığında, tüm reformlara rağmen erkek egemen yapının hala devam ettiği görülmektedir. Kadınların toplumsal gelişme olanaklarından eşit düzeyde faydalanamadıkları görülmektedir. Eğitim, gelir ve karar süreçlerine katılım kriterleri açısından Türkiye'de cinsler arasında fırsat eşitsizliği karşımıza çıkmaktadır. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de siyasi yaşam erkekler tarafından belirlenmektedir; oyunun kuralları, iyi-kötü tanımlamaları, yaşam değerleri ve alışkanlıkları bu belirlemeler çerçevesinde oluşmaktadır. Kadınlar siyasi yarışta başarılı olabilmek için erkeklerle eşit koşullarda mücadele vermelidir. Ancak, belirtmek gerekir ki, eğitim ve kültür seviyesi henüz olması gereken seviyede olmayan, kurumsallaşmamış bir demokrasi anlayışı ile kadının aile içindeki statüsü birlikte değerlendirildiğinde, bunun kolay olmadığını söylemek lazımdır. Siyasette kadınlar açısından ciddi kişisel ve yapısal sorunlar vardır. Bu durumda da, bu oyunu kuralına göre oynayabilen az sayıda ve güçlü kadınların şansı olmaktadır. Dolayısıyla kadınların çok büyük bir kısmı siyasetin dışında kalmaktadır.

Kadınların siyasi karar alma süreçlerine katılımı konusunda öncelikle kadın-erkek eşitliğini destekleyecek örgütlenmelerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Toplumsal, kültürel ve ekonomik yapı bu süreçte önemli bir faktördür. Kadınlara yüklenilen geleneksel rollerle, siyasete katılımın birbiriyle bağdaşmadığına dair kanı kadınların çevreleri tarafından bu alandan uzak tutulmalarına neden olmaktadır. Halbuki kadınların toplumsal ve siyasi katılımına imkan tanıyacak eşit ve demokratik aile anlayışının yaygınlaşması gerekmektedir. Bunu aşmanın bir başka yolu da, " kadın kotası" uygulamasıdır.

Eğitim bir ülkenin kalkınmasının itici gücüdür. Ancak ülkemizde kız çocuklarında okullaşma oranı erkek çocuklara göre daha düşüktür. Kız çocuklarının eğitiminin önündeki engeller nelerdir? Bu sorunun çözülmesi için gerekli adımların atıldığını düşünüyor musunuz?

Fahrettin Oğuz TOR- Türkiye'de eğitimin temel insan haklarından biri olarak kabul edilip toplumun tüm kesimlerine yaygınlaştırılmasına ilişkin sistemli çabalar, cumhuriyetin kurulması ile başlamıştır. Yasal düzenlemelerin tümünde fırsat ve olanak eşitliği ilke olarak kabul edilerek kadın-erkek ayrımı yapılmaksızın tüm vatandaşların eğitilmesi öngörülmesine karşın, bazı nedenlerden dolayı kadınların eğitim olanaklarından yeterince yararlanmadığı görülmektedir. Ülke tarihinin hiçbir döneminde ve hiçbir kademesinde kadınların ne okuryazarlık, ne de okullaşma oranları erkeklerin önüne geçememiştir.

Temel insan haklarından biri olarak kabul edilen eğitim hakkından yararlanma açısından kadınlar için Türkiye'de çözümlenmesi beklenen sorunlar bulunmaktadır. Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze değin kadınların eğitimi konusunda nicel bir artış sağlanmış ve yasal düzenlemeler ile önemli kazanımlar elde edilmiş olmasına karşın bu gelişmelerin henüz toplumsal yaşama yeterince yansıdığı söylenememektedir.

Türkiye, uluslararası sözleşme ve belgeler ile eğitim hususunda politikalar geliştirmeyi, yasal düzenlemeler yapmayı, bu yasaları uygulamaya geçirmeyi ve kadın okuryazarlığını % 100 olarak gerçekleştirmeyi taahhüt etmiştir. 2012 yılında yapılan değişiklikle, zorunlu eğitim süresi 4 yıl ilkokul, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise eğitimini kapsayacak şekilde 12 yıl olarak düzenlenmiştir. 4+4+4 eğitim sistemi doğrudan kız çocuklarının eğitim sürecine katılımını olumsuz etkileyen ve etkileyecek bir uygulama olmuştur. Açık liselerde ve uzaktan eğitimle dışarıdan okumaya teşvik edilen kız çocukları arasında, erken okul terkinde Türkiye Avrupa ülkeleri arasında birinci sırada yer almaktadır. Bu durum aynı zamanda kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmelerini ve çocuk işçiliğini de artıracaktır.

Türkiye'de okuma-yazma bilmeyenler nüfusun %3,87'sini oluşturmakta olup, kadınlarda bu oranın yüksek olduğu görülmektedir. Yıllar içinde okuryazarlık oranı sürekli artmasına rağmen henüz hedeflenen noktaya ulaşılamamıştır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2014 yılı sonuçlarına göre; 2.663.096 kişi okuma-yazma bilmemekte olup bunların 2.208.336'sını kadınlar oluşturmaktadır. Okuma yazma bilmeyen kadınların %77'si (1.717.260) 50 ve üzeri yaş grubundadır. 6-24 yaş grubunda ise okuma yazma bilmeyen 81.442 kadın bulunmaktadır.

Kadın istismarı, kadına yönelik şiddet son dönemde daha da arttı. Medyada hemen her gün cinayete kurban giden ya da istismara uğrayan kadınlarımızın haberlerini izliyoruz. Kadına yönelik şiddeti önlemek ne tür tedbirler alınmalıdır? Yasalarımızda kadınının korunmasına yönelik hangi düzenlemeler yapılmalıdır?

Fahrettin Oğuz TOR- Kadına yönelik şiddet yaygın bir toplumsal sorundur. Tarih boyunca sosyal yapımızın en dinamik ve en temel kurumu olan ve toplumumuzun çekirdeğini oluşturan aile kurumu üzerinde ülkemizde yıllardır tartışılan "aile içi şiddet", "kadına yönelik şiddet", "kadın cinayetleri", "kötü muamele", "kadın intiharları", "töre ve namus cinayetleri" ve "taciz ve tecavüz" gibi söylemler gündemdeki yerini korumaya devam etmektedir. Türkiye'de evli kadınların %36'sı aile içi şiddet mağdurudur. Yani her 10 kadından 4'ü eşinden şiddet görmektedir. Fiziksel şiddetin en fazla olduğu bölge % 43'le Orta Anadolu bölgesi, en az olduğu bölge ise Doğu Karadeniz Bölgesidir.

Türkiye'de kadın cinayetleri 2002'den, 2009'a kadar yüzde 1400 oranında artmıştır. 2002 yılında 66 kadın öldürülürken, bu sayı 2009'un ilk 7 ayında 953'e ulaşmıştır. 2010 ile 2015 arasında Türkiye'de 1134 kadın hayatını kaybetmiştir. Bunların 15 tanesi yaşları 13 ile 18 yaşları arasında kız çocuklarıdır. 2010-2015 yıllarını kapsayan dönemde öldürülen kadınlardan 608'inin faili eşi veya eski eşi olurken; 161'inin faili erkek arkadaşı veya eski erkek arkadaşı, 213'ünün faili ise ailesindeki erkekler (babası, oğlu, erkek kardeşi, damadı, kayınpederi) veya akrabası olmuştur. Bu tablo ülkemizde yaşanan sosyal ve ekonomik sıkıntılarının ilk mağdurlarının halen kadınlar olduğunu ortaya koymaktadır. İktidar partisi sözcüleri "Kadınlar gülmesin", "Hamile kadınlar sokağa çıkmasın" söylemleri ile kadını hayattan koparmaya çalışırken, Türkiye'de her gün kadınlar öldürülmekte ve şiddet görmektedir. 13 yıllık AKP iktidarında 6 bine yakın kadın öldürülmüştür. Kadına şiddet yüzde 1500 oranında artmıştır. Kadına yönelik şiddetteki bu sayılar araştırma sonuçlarına yansıyan rakamlardır, gerçek sayı bunun çok üzerindedir.

Yapılan araştırmalara göre kadınların dile getirdiği şiddet nedenleri arasında en büyük pay % 33 ile "erkeğin ailesiyle yaşanan sorunlara aittir. % 28'i 'erkekle ilgili nedenler' (Erkeğin kadını kıskanması, erkeğin yetiştirilme tarzı, erkeğin fiziksel/zihinsel sorunları, erkeğin diğer/ilk eşi) % 27'si de ekonomik sıkıntılar/zorluklar, erkeğin işsiz olmasıdır. Kadına karşı şiddetin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar tüm dünya ülkelerinde ve ülkemizde değişik yöntem ve boyutlarda sürdürülmektedir ama yeterli değildir, Ülkemizde bu görüş çerçevesinde kadın örgütlerinin sürdürdükleri aile içinde kadına yönelik şiddetle mücadelenin en somut başarılarından biri, hala aksayarak uygulanıyor olsa da 1998 yılında çıkarılan ve şiddet uygulayan erkeğin evden uzaklaştırılmasına olanak sağlayan "4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun"dur. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele kanun tek başına yeterli olamamaktadır, olamamıştır. 23 kadın devlet koruması altındayken hayatını kaybetmiştir. 2014 yılı verilerine göre Türkiye genelinde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmış kadınların % 89'u kurum ya da kuruluşlara başvurmamış, polise başvurular % 7 oranında olmuş, polise yapılan başvurulardan % 29'unun da kadının eşi evden uzaklaştırılmış, % 23'ü için tedbir kararı alınmış, % 41'inde polis kadınları başka kurum kuruluşa yönlendirmiş ve başvuruların % 13'ünde hiçbir şey yapılmadığı ortaya çıkmıştır. Kadına yönelik şiddete karşı mevzuata ilişkin düzenlemeler iyileştirilmelidir.

"Bunun yanında "toplumsal farkındalık ve zihniyet dönüşümü", "kadının sosyo-ekonomik konumunun güçlendirilmesi", "koruyucu hizmetler", "tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri" ve "Kurum/Kuruluşlar arası işbirliği" gereklidir. Bu alanlarda gerçekleştirilecek eş güdümlü ve çok yönlü çalışmalar sorunun çözülmesine katkı sağlayabilecektir. Kadına yönelik şiddetin önlenebilmesi için, devletin kadınlara yönelik her türlü şiddet eylemini açık bir şekilde kınaması, şiddete uğrayan kadınlar için başvuru ve sığınma evlerinin sayısının artırılmasını, ücretsiz danışmanlık, psikolojik ve tıbbi destek ve yasal yardımın yapılmasını, cinsiyet ayrımcı politikalar, yasalar ve uygulamalar kaldırılmalıdır."

Bunun yanında "toplumsal farkındalık ve zihniyet dönüşümü", "kadının sosyo-ekonomik konumunun güçlendirilmesi", "koruyucu hizmetler", "tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri" ve "Kurum/Kuruluşlar arası işbirliği" gereklidir. Bu alanlarda gerçekleştirilecek eş güdümlü ve çok yönlü çalışmalar sorunun çözülmesine katkı sağlayabilecektir. Kadına yönelik şiddetin önlenebilmesi için, devletin kadınlara yönelik her türlü şiddet eylemini açık bir şekilde kınaması, şiddete uğrayan kadınlar için başvuru ve sığınma evlerinin sayısının artırılmasını, ücretsiz danışmanlık, psikolojik ve tıbbi destek ve yasal yardımın yapılmasını, cinsiyet ayrımcı politikalar, yasalar ve uygulamalar kaldırılmalıdır.

MHP olarak, kadınlarımızla ilgili getirilen her türlü tasarıya destek verilmiştir. Bütün bunların yanında; Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle, bugün ülkemizin en önemli sorunu, hiç şüphe yok ki, terördür. "Anaların gözyaşı dinsin" propagandası ile, terörün görmezden gelinmesi duyarlı kesimlerin beyanlarını tahkire varan yaklaşımlar, teröristlerin yığınaklar yapması ve birçok sebep, maalesef anaların gözyaşının artmasına sebep olmuştur.

Dünya Kadınlar Günü nedeniyle; fedakâr, eli öpülesi tüm kadınlarımıza daha huzurlu bir dünya diliyor, saygılar sunuyorum.

Makale

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE TOPLUMDA KADININ YERİ

Sema SANCAK
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Öğretim Üyesi

Türkiye'de nüfusun yarısını kadınlar yarısını erkekler oluşturmasına (2014 TUİK'e göre %49.8 kadın nüfusu) rağmen kadınlar ve erkekler toplum içinde farklı statüde durmakta ve kadınların daha eşitsiz konumda oldukları görünmektedir.

Toplumsal cinsiyet, biyolojik farklılıklardan dolayı değil, kadın ve erkek olarak toplumun bizi nasıl algıladığı, nasıl davranmamızı beklediği ve toplumun bize yüklediği rollerle ilgili bir kavramdır. Sevimli bebekler olarak dünyaya gelmemize rağmen daha doğmadan kız çocuğuna pembe, erkek çocuğuna mavi renklerden oluşan giysiler, odalar hazırlayarak cinsiyet ayrımcılığının temellerini atıyoruz. Çocuklarımızı yetiştirirken onları toplumsal kalıpların içine hapsediyoruz. Kızları ürkek, korkak; erkek çocukları ise üstün ve özgür olarak yetiştiriyoruz.

Toplumsal cinsiyette eşitlik ise; fırsatları kullanmada, kaynakların ayrılması ve kullanımında, hizmetleri elde etmede, eğitimde, karar mekanizmasında, sağlığa erişimde, istihdamda bireyin cinsiyeti nedeniyle ayrımcılık yapılmaması anlamına gelmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle kadınlar daha az sağlıklı, daha düşük eğitimli, daha az işgücüne katılan ve daha az gelir getiren işlerde çalışan pozisyondadır. Kadınların toplumda ikinci sınıf insan muamelesi görmeleri ve düşük olan toplumsal statüleri nedeniyle kaçınılmaz olarak onların toplumsal hizmetlerden yararlanmalarını da olumsuz etkilemektedir. Hatta kadına yönelik aile içi şiddet bir insan hakkı ihlali olarak hala varlığını sürdürmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet kadının fiziksel, ruhsal, ekonomik ve sosyal hayatını olumsuz etkilemektedir. Töre cinayetleri sebebiyle yaşam hakkı bile elinden alınmaktadır.

Hem de en güvendikleri babası, kocası, erkek kardeşi gibi yakın akrabaları tarafından katledilmektedirler.

Eğitimde de, kadın erkek fırsat eşitliğinden söz etmemiz mümkün değildir. Çünkü, TÜİK'in 2013 verilerinde okuma yazma bilmeyen kadın nüfus oranın erkeklerden 5 kat fazla olduğu bildirilmiştir. Doğu illerinde kız çocukları ilköğretimden sonra nişan ya da evlendirilme bahanesi ile okula gönderilmedikleri bilinmektedir. Doğumevi kayıtları incelendiğinde 18 yaş altı doğumların fazla olduğu da dikkat çekicidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu 2011 Raporuna göre; kadınlar arasında 18 yaş altında evlenme oranı erkeklere göre daha yüksektir (erkeklere %7, kadınlarda %32). Bu bulgu, Türkiye'de genel görünüm itibariyle kadınların erkeklerden daha küçük yaşta evlendiklerini ve eğitimden faydalanmadıklarını göstermektedir.

Kadınlar, karar verme mekanizmasında da çok az temsil edilmektedirler. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kadın oranı, 1935 yılında %4.5 iken 2002'de % 4.4, 2007'de % 9.1, 2015'de ise %14.7'dir. Görüldüğü gibi aradan geçen 76 yılda pek bir şey değişmemiş, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yarattığı olumsuz tablo mecliste de devam etmektedir. Bu sonuçlara göre kadınlar açısından meclise girmek o kadar kolay görünmemektedir. Çünkü siyasi partiler kadın adaylarını seçilebilecekleri yerlere ya da ilk sıralara koymadıkları için her partiden ancak üç beş kadın seçilebilmektedir. Tüm siyasi partilerde cinsiyet kotası uygulanması için seçim yasalarında ve siyasi parti tüzüklerinde kota uygulama zorunluluğu getirilmesi bir seçenek olarak görülmektedir.

Cinsiyet kotası en az % 30 olmalıdır. Kadın örgütlerinin talebi de bu yöndedir. Ne var ki Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakan olduğu 2010 yılında, sivil toplum kuruluşlarının kadın temsilcileriyle Dolmabahçe'deki Başbakanlık çalışma ofisinde yaptığı ve benim de davet edilip katıldığım bir toplantıda, bazı STK temsilcilerinin kadınların seçilebilmesi için siyasi partilere en az %30 oranında kota konulmasını talep etmeleri üzerine Sayın Erdoğan "Ben kota konulmasına karşıyım" demişti. Hükümetler programlarında kadına karşı pozitif ayrımcılık yapmadıkları takdirde, eşit olmayan bu yarışta kadınların arzu edilen düzeyde Meclis'e girmesi ve eşit temsil hakkını elde etmesi çok zor görünmektedir.

Toplumsal cinsiyet ayırımcılığının insan hakları açısından sağlık konusunda kadınların dezavantajlı olduğu durumların başında sağlık hizmetlerine erişememe ve üreme sağlığı (anne ölümleri ve sağlıksız koşullarda düşükler) gelmektedir.

Ülkemizde istihdam alanında da kadın ve erkek arasında büyük farklar söz konusudur. 2014 verilerine göre kadının istihdamdaki payı %29, erkeğin ise %71'dir. Avrupa Birliği'nin 2023 yılına kadar bu oranın %35 olması konusunda baskı yaptığı bilinmektedir. Ülkemizde kadının neden istihdamda yer almadığı konusunda birçok araştırma yapılmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı›nın 2011'de 5 pilot ilde yaptırdığı araştırmada Van il uzmanı olarak ben de çalıştım. Çok detaylı olan bu çalışmada, özellikle doğu illerinde ve Van ilinde çeşitli sebeplerin yanında toplumsal ve kültürel baskının etkin olduğu görülmüştür. Van'da kadınlar % 7.4 oranında istihdamda yer almaktadır. Belki Hakkari' ye gidildiğinde bu oran %3' lere düşecektir. Köyünde çalışan kadın, kente göç ettiğinde çalışma alanı bulamadığından eve hapsolmakta, yeterli eğitim ve donanımı bulunmadığından kayıt dışı ve düşük statülü işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin uzantısı olarak, kadınlar akademik kariyerde de profesörlüğe kadar yükselirken, yükseköğretim kurumlarında liderlik pozisyonlarında çok az temsil edilmektedir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün "Türkiye'de Kadının Durumu 2014" raporuna göre; üniversite öğrencilerinin %46'sı, akademisyenlerin % 41'i, profesörlerin %28'i kadın olmasına rağmen, 2015 Şubat itibarı ile akademik kurumlardaki yönetici kadın oranı %21, kadın rektör oranı ise ancak %7.4'tür. Bu da Cam tavan sendromunun hala devam etmekte olduğunu göstermektedir.

2008 yılında hükümet yetkililerinin "Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme" den bahsettiğini duyunca fırsat eşitliği imkanı olacak diye çok heyecanlandık. Ancak, zamanla bu konunun sadece başlıklarda kaldığını gördük. Eşitlik göstergelerine baktığımızda ne yazık ki istenen düzeyde bir eşitliğin hala olmadığını görmekteyiz.

Çalışan kadınların sendika yönetimlerinde de yeterli temsil edilmeyişleri, erkek egemen yapının hakimiyeti ve erkeklerden yana politik ve örgütsel öncelikler, kadının sendikaya katılma durumlarını da olumsuz olarak etkilemektedir. Bundan dolayı, sendika faaliyetlerinde kadın üye sayılarını arttırmak için örgütlü ve sıkı çalışmanın yönetim tarafından da desteklenmesi gerekmektedir. Ancak, kadınlar sendika örgütlemesine üye olarak katılsa bile yönetici düzeyinde yeterince bulunamamaktadır.

Bütün bu sebeplerden dolayı, kadının statüsünün güçlendirilmesi ve konumunun geliştirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının hükümet politikalarına, strateji ve uygulamalara yansıtılması büyük önem taşımaktadır.

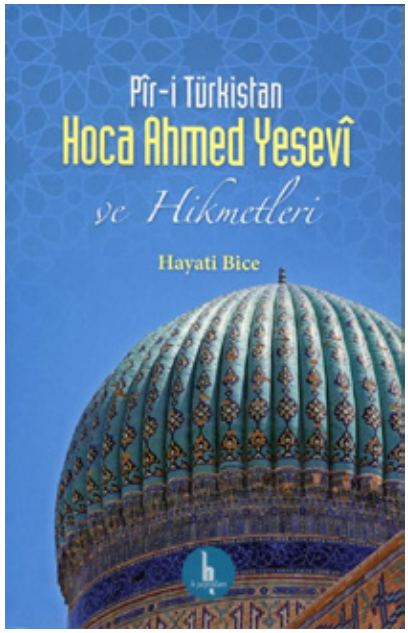
Dr. Hayati BİCE ile 2016 Yesevî Yılı, Yesevî ve Yesevîlik Üzerine

Türkiye kamuoyunun Ahmed Yesevî ve eseri Divân-ı Hikmet üzerine derinlikli çalışmaları ile tanıdığı Ülkücü Yazarlar Derneği Kurucu Genel Başkanı Dr. Hayati Bice'ye, 2016 yılının UNESCO tarafından Ahmed Yesevî Yılı ilan edilmesi vesilesi ile Horasan erenlerinin pîri olarak kabul edilen ve Anadolu ve Balkanların İslâmlaşmasında önemli etkileri olan Hoca Ahmed Yesevî'yi sorduk.

Söyleşi: Sinan DEMİRTÜRK

2016 Yılı'nın Hoca Ahmed Yesevî Yılı ilan edilmesi hakkında bilgi verir misiniz? Bu türden anma yılları sözü edilen kişilerin tanıtılması ve daha önemlisi anlaşılması yönünden faydalı oluyor mu?

Dr. Hayati BİCE- Sohbetimize bu soru ile başlamamız iyi oldu. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı UNESCO'nun 2016 yılını Ahmet Yesevî Yılı olarak kutlama kararı, Anadolu Ajansı tarafından 9 Kasım 2015 günü duyuruldu. Habere göre UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tarafından sunulan ve örgütün idari işler, bütçe, insan kaynakları ve dış ilişkiler komisyonunda kabul edilen öneriye göre Ahmet Yesevî'nin ölümünün 850. yıl dönümü vesilesi ile dünya çapında anılacaktı. 2016'nın

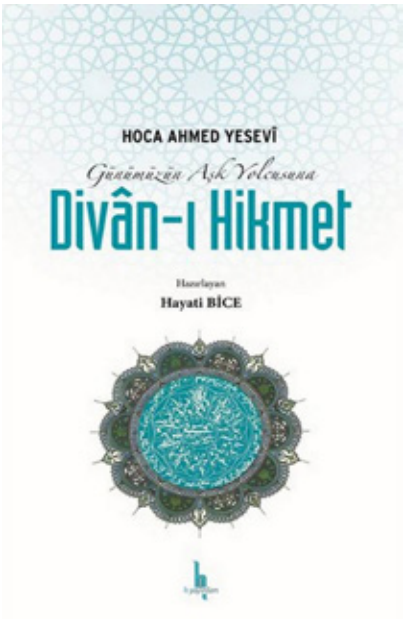
aynı zamanda, Ahmed Yesevî'nin Türk aydınlarına tanıtılmasında hâlâ büyük değeri olan "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar" kitabının yazarı Prof. Dr. Mehmed Fuad Köprülü'nün ölümünün de 50. yıldönümü nedeniyle yine bu yıl anılacak olması güzel bir tevafuk oldu.

Bu türden anma yıldönümleri, resmi kurum ve kuruluşların o yıl içinde birçok etkinliklerde bulunmasını sağlaması ile adına anma tahsis edilen tarihî kişinin ve eserlerinin gündeme gelmesine ve özellikle genç kuşaklara tanıtılmasına fayda sağlamaktadır. Daha şimdiden 2016 yılının Ahmed Yesevî Yılı ilan edilmesinin güzel ürünleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunları ilki Uluslararası Türkiye-Kazakistan Ahmed Yesevî Üniversitesi'nin yaptığı Divân-ı Hikmet baskısıdır. Yine bu yıl Ankara'da düzenlenecek Uluslararası Ahmed Yesevî Sempozyumu ilim çevrelerinde ilgi ile karşılanmıştır. Bu sempozyuma sunulacak bildiriler, ülke çapında Türk Ocakları, Ülkücü Ocakları

gibi sivil toplum kuruluşlarının düzenlemeye başladığı konferans ve seminerler Ahmed Yesevî'nin ülkemizde tanıtılmasına ciddi takı sağlayacaktır.

Sizin 25 yıldır üzerinde çalıştığınız Ahmet Yesevî'yi ne zaman tanıdığınızı, hakkında araştırmalar yapmaya nasıl karar verdiğiniz de öğrenmek isteriz.

Dr. Hayati BİCE- Gençlilk yıllarımda Ahmed Yesevî'yi lisede edebiyat dersi almış herkes kadar, bir-iki cümlelik bir kapsamda tanıdım; kendileri ile yakından tanışmamız 1990 yılında umre için bulunduğum Medine-i Münevvere'de Doğu Türkistan'lı bir âlim olan Abdulmecid Kaşgarî'nin 1904 Taşkent basımı bir Divan-ı Hikmet'i bana armağan edip ***"Alın bu eseri, Türkiye'de basın"*** demesi ile başladı. İşte bu manevî görevlendirme ile başlayan çalışmamın sonucunda 144 Yesevî hikmetini içeren Divan-ı Hikmet'in ilk baskısı Türkiye Diyanet Vakfı yayını olarak 1993 yılı sonlarında gün-yüzüne çıktı. Daha sonra elime ulaşan hikmetlerin de eklenmesi ile 2008 yılında bu rakam 217'ye ulaştı. Ve nihayet geçtiğimiz günlerde Taşkent'te yapılan yeni bir "Hikmetler Külliyatı" baskısından tesbit ettiğim 35 yeni hikmetin eklenmesi ile Türkiye Türkçesinde yayınlanmış, Yesevî hikmetlerinin sayısı 252'ye ulaştı. Yayınlanan hikmetlerin sayısının giderek artışının nedeni, yeni bulunan Yesevî hikmetlerinin derlendiği el yazmalarında farklı hikmetlere ulaşılmasıdır.

Kazakistan'daki Ahmed Yesevî Üniversitesi'nde görev aldığım 1994-1995 öğretim yılında bölgede yaşayan Yesevîlik tarikatı, Yesevî geleneği üzerine yaptığım araştırmalar, çalışmalarımın tasavvufî anlamda yeni boyutlara ulaşmasını sağladı. Merak edilen bir husus da, tıp doktoru olduğum halde bu türden çalışmalara nasıl giriştiğimdir. Ailemin Kafkasya Karaçay Türklerinden olması hasebiyle Kuzey Türkçesi grubundan bir anadile sahip olmamın hikmetlerin kadim Türkçesini benim için anlaşılır kılması ve bunun yanında tasavvufî terminolojiye olan âşinalığımdır. Konunun bir de manevî boyutu var ki, gelecek nesillerimizi düşünerek, kayda girmesi için otobiyografik roman tarzındaki "Türkistan Rüyası" adlı kitabımda paylaştım. Son olarak, geçen ay H Yayınları arasında okurların huzuruna çıkan "Hoca Ahmed Yesevî ve Hikmetleri" çalışmamı, gençlerin hem Ahmed Yesevî tanımaları, hem de eserde yer alan 99 hikmeti üzerinden mesajlarına ulaşabilmelerini hedefleyerek yayına hazırladım.

Horasan erenlerinin piri olarak kabul edilen Ahmed Yesevî'nin İslâm anlayışı neydi, hangi gelenek ve kaynaklardan beslenmişti?

Dr. Hayati BİCE- Ahmed Yesevî (1093-1166) Türk yurtlarındaki tasavvufi İslâm düşüncesinin önderidir; Pîr-i Türkistan'dır. Kendisine verilen "Pîr-i Türkistan" ünvanının ölümünden 100 yıl geçmeden tüm Orta Asya'da yayılması Ahmed Yesevî'nin Türk yurtlarındaki benzersiz yerini de betimler. Burada bahsedilen Türkistan, Hazar Denizi'nin doğu kıyılarından Çin seddine kadar uzanan milyonlarca kilometrekarelik sahadır ve Ahmed Yesevî işte bu uçsuz bucakların manevî önderidir. Tasavvuf tarihinde yaşadığı, öldüğü şehirlere nisbetle adlandırılan sufîler vardır ama, ismi bu kadar geniş bir coğrafya ile özdeşletirilmiş ikinci bir isim tasavvuf tarihinde yoktur.

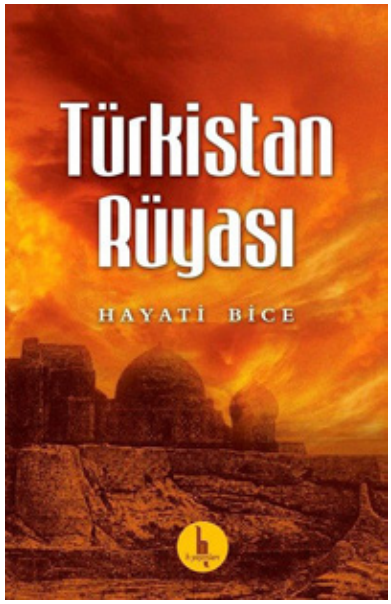
Ahmed Yesevî'nin 'Pîr-i Türkistan' ünvânının bir yakıştırma olmadığını gösteren bir rivayeti kayda geçirerek tarihe not düşen ünlü sûfî yazar Ferîdüddîn Attâr (1136-1221), tasavvuf klasiklerinden olan "Mantıku't-Tayr" kitabında Pîr-i Türkistan olarak andığı Ahmed Yesevî'nin oğlunun katli ile ilgili bu menkıbeye şöyle değinir: ***"Pîr-i Türkistan'ın Sevdiği İki Şey"***
"Türkistan Pîr'i, kendi halinden haber verdi de dedi ki: En fazla iki şeyi severim. Birisi yörük kıratım, öbürü de oğlum! Oğ-

lumun ölümünü haber alırsam bu haberi getirene hediye olarak atı bağışlayacağım. Çünkü görüyorum ki bu iki şey, canıma âdeta iki put gibi görünüyor!" (Ferîdüddîn Attâr, Mantıku't-Tayr, Çev. Yaşar Keçeli, Kırkambar Yay., İstanbul, 1998.)

Yesevî'nin beslendiği kaynaklara gelince, Divân-ı Hikmet'teki şiirlere bakarak Yesevî fikriyatının köklerine ulaşabiliriz: 1.Kuran-ı Hakîm, 2.Nebevî Sünnet, 3.Divan-ı Hikmet'te görülen tasavvuf pirlerinin izi. (Arslan Baba, Yusuf Hemedânî, Hallâc-ı Mansur, Bayezid-i Bistâmî, Şiblî Horasanî, vb.)

Bazılarının "Hayâli bir simadır" dediği Arslan Baba kimdir? Ahmed Yesevî'nin tasavvuf yolundaki mürşidi Yûsuf Hemedânî'nin halifeliği nasıl anlaşılmalıdır?

Dr. Hayati BİCE- Divân-ı Hikmet'e bakarsak, 'efsanevî bir kişi' olarak algılanan Arslan Baba daha gerçek; tarihî kaynaklarda daha net olarak sunulan Yûsuf Hemedânî portresi ise daha belirsizdir. Arslan Baba hakkında şüphelerin nedeni, biraz da hakkındaki rivayetlerin inanılmazlığından kaynaklanır. Oysa Arslan Baba'nın evlenip çocuk/torun sahibi gerçek bir kişi olarak yaşadığı, Türkistan'da irşad yapan bir mürşid olduğu, türbesinde yanıbaşında yatan halifelerinden; Ahmed Yesevî halifesi olan oğlu Mansur Ata'dan, Mansur Ata'nın torunu Zengî Ata'dan anlaşılır. Yûsuf Hemedânî-Ahmed Yesevî ilişkisi ise Nakşbendîliğin 15.

Asırdaki en önemli yazılı kaynaklarından Reşahat'ta kayda girmiştir. Burada sadece işaret ederek geçiyorum ama, Türkistan tasavvufunun köklerine inmek isteyen bütün gençler muhtelif baskıları yayında olan Reşahât'i mutlaka okumalıdırlar.

Ahmed Yesevî'nin Buhara dergâhını Abdulhalık Gücdüvânî'ye bırakıp göçebe Türklerin arasında tebliğde bulunmaya başladığı anlatılır. Anadolu'ya etkisi bu tebliğ çalışmalarıyla mı oldu? Kimleri etkiledi?

Dr. Hayati BİCE- Bu nokta Yesevîlik-Nakşbendîlik ilişkisinin anlaşılması noktasında çok önemlidir. Bugün dünyadaki belki de en yaygın tasavvufî meşreb olan Nakşbendî silsilelerinde Ahmed Yesevî'nin ismine de yer verilmesi mümkündür. Çünkü Hacegân silsilesinin en önemli isimlerinden Abdulhalık Gücdüvânî, Yûsuf Hemedânî'den sonra ana dergâhta posta geçen Ahmed Yesevî'nin yanında, net olarak bilemediğimiz bir süreliğine mürid-halife pozisyonunda yer almıştır; velev ki manevî kemal noktasında aralarında fark olmasa dahi; velev ki, Yesevî postu sadece bir gün sonra halef olarak Gücdüvânî'ye devretmiş olsa dahi!..

Bu ilişkiyi de Reşahat'tan şöyle okuyoruz: ***Hz. Şeyh Yûsuf Hemedânî, Abdulhalık'e şöyle buyurdular: "Bizden sonra yerimize, halîfem Hâce Abdullah Berkî geçecek, ondan sonra Hâce Hasan Endakî, ondan sonra da Hâce Ahmed Yesevî halîfem olacaktır. Hilafet nöbeti Ahmed Yesevî'ye eriştikten bir süre sonra, O Türkistan iline sefer edecek ve Hâce Ahmed Yesevî Türkistan diyârına gidince halîfe sen olacaksın!".***

Gerçekten de Hemedânî'nin vefatından sonra sırasıyla bu dört seçkin mürîdi post-nişîn oldular; üçüncü halife olarak post-nişin olan Yesevî, bir süre sonra Buhara dergâhını Gücdüvânî'ye bırakarak doğduğu bölgeye gidip irşadına oradan devam etti.

Tasavvuf ehli arasında ise "post", makâm anlamına gelir. Şeyhin oturduğu post, tarîkat pîrinin makâmı olup şeyh, posta oturmakla pîri temsil etmiş olur. "Post-nişîn", yani postta oturan, o tekkenin şeyhi olmak anlamını taşır. Velev ki, bir günlüğüne bile olsa posta kim oturdu ise diğer müridânın post-nişin ile biat yenilemeleri bir yol edebidir. Dolayısıyle sadece Yesevîlik üzerinden değil daha sonra organize olan Nakşbendî tarikatı üzerinden de Yesevî etkisi Anadolu coğrafyasına ulaşmıştır. Bugün ülkemizde

Yesevî isminin hemen her çevre tarafından benimsenmesinde bu tarihî arkaplanın önemli bir payı vardır.

Ölümünden bu yana 850 yıl geçen Ahmed Yesevî'nin günümüze kadar ulaşan etkisi nasıl oluştu?

Dr. Hayati BİCE- Hayatını bir bütün olarak ele aldığımızda Ahmed Yesevî'nin bir irfan ocağı kurucusu olarak irşadını iki kanal üzerinden yürütmüştür: 1. Yesevî Halifeleri 2. Yesevî Hikmetleri…

Birinci damarın ana niteliği, Türkistan'da yetiştirilen Yesevî halifelerinin, irşad misyonu ile dünyanın dört bir köşesine gönderilmesidir. İkinci damarın esası ise; yazılı literatüre "hikmet" adı ile giren ve Divan-ı Hikmet olarak

toplanan eserindeki fikirlerin sözlü ve yazılı olarak yayılmasıdır. 11. yüzyıldan günümüze kadar dokuz yüz yıldır, bütün Türk Dünyası'nda Yesevî irşadı bu iki kanal üzerinden devam etmektedir.

İkinci kanala gelince Ahmed Yesevî'nin irşad misyonunu anlayabilmek için başvurmak zorunda olduğumuz menkıbeler, Yesevî etkisinin günümüze kadar ulaşabilmesi hakkında da önemli bilgiler içerir. Menkıbelerinin kaydedildiği tüm kaynaklarda ortak bir anlatım olarak şu görülür: Ahmed Yesevî çok sayıda mürid yetiştirmiştir ve irşad misyonu ile görevlendirdiği ve halife ismi verilen temsilcilerini dünyanın dört bir yanına göndermiştir.

İnsan eliyle yürütülenen irşaddaki manevî tasarruf etkisinin derinliğini ve yoğunluğunu anlatan kaynaklarda Yesevî Hz.nin "99 bin" müridi kemale erdirdiği yazılıdır ki bu sayıca müridlerinin çokluğuna işarettir. Bu yetişen insanlar, bir irşad misyonu ile Asya'nın dört bir bucağına olduğu kadar, Anadolu ve hatta Rumeli'ye kadar ulaşmışlardır. İşte bu iki kanaldan yürüyen etkinin gücü iledir ki bugün Divân-ı Hikmet'in Türkiye okurlarına iletilmesi işine emek veren birisi olarak burada bu sohbeti yaptık. Bu çok şeyi anlatıyor sanırım.

Dr. Hayati BİCE Kimdir?

1959 yılında Tokat'ta dünyaya geldi. Aslen Kafkasya Karaçay Türklerindendir.

1982 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi; uzmanlık eğitimini aynı fakültenin Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği'nde 1989 yılında tamamladı. 1994–1995 öğretim yılında Hoca Ahmed Yesevî Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Halen bir kamu kurumunda çalışmaktadır.

Ülkücü Yazarlar Derneği (ÜLKÜYAZ) Kurucu Genel Başkanı'dır.

Yayınlanan Kitapları

Tıp alanında: "Antimikrobial Tedavi Rehberi" [Köklem yay., 1991],"Annenin Rehberi" [TDV yayını -8.baskı- , 2010] ;

Sosyal alanda: Dîvân-ı Hikmet [TDV yayını-6. baskı 2010], "Kafkasya'dan Anadolu'ya Göçler" [TDV yayını-1.baskı, 1989], "Ahmed Yesevî Türbesi"[Kültür Bakanlığı yayını 1991, 2.Baskı, Türk EximBank,1993] ve "İşaret Taşları"[İnsan yayınları-2006], "Türk Yurtları Üzerine Notlar"[Bilgeoğuz yayınları, 2010], "Pîr-i Türkistan Hoca Ahmed Yesevî"[İnsan yayınları-2011], Ülkücü Hareket Üzerine Notlar, [Bizim Büro yayınevi-2014], "Pîr-i Türkistan Hoca Ahmed Yesevi ve Hikmetleri," [H Yayınları-2014], "Türkistan Rüyası" [H Yayınları-2015] , "Günümüzün Aşk Yolcusuna Dîvân-ı Hikmet," [H Yayınları-2015],

Türk lehçeleri ile İngilizce bilen Dr. Hayati Bice, evli ve üç çocuk babasıdır.

SURİYE'DE KAOS VE TÜRKMENLER

Prof. Dr. Altan ÇETİN
Gazi Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Dekanı

Kaos, bugün, Suriye'nin diğer adı oldu. Küresel ve yerel hesapların ağında bir strateji batağına dönen ülkedeki ateş sınırlarımızı aşarak ülkemizi de yakmakta. Suriye, şüphesiz, Türklerin tarihinde ortaçağlar boyunca son derece önemli bir merkez olmuştur.

Hanoğlu Harun, Afşin ve Sunduk beylerle başlayan Suriye maceramız, Kurlu Bey tarafından bölgede kurulan bir beyliğin Suriye Selçuklu devleti halini alması ile siyasi bir yapıya dönüştü.

Bu yapının Halep ve Dımaşk merkezli varlığı ile Suriye'de Türklerin 1065'lerden başlayan bir geçmişe dayandığı görülür. Bu süreç bizi uzun süreli bir perspektifle Suriye'ye bakmak durumunda bıraktı. Özellikle Memlûkler ve Osmanlılar, Suriye'ye tarihi ve kültürel alaka duymamızın ötesinde aktüel alakamızı da harekete geçirmektedir.

Zira bahsedilen bu iki devrin izlerine Şam'da hala rastlamak mümkündür. Bu tarihi süreç, Türkiye'yi Suriye'de Türkmen olgusu ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bugün Suriye'de Halep, Şam, Rakka, Hama, Humus ve Lazkiye gibi bölgelerde Türkmenler değişik bölgelerde muhtelif gruplar halinde yaşamaktadırlar. Buradaki Türkmenlerin bir kısmı Türkçelerini korurken diğer bir kısım ise Türkçeyi unutmuş bulunmaktadır.

19. asırda yaşanan yeni düzen kurma çabaları içinde İngiltere ve Fransa'nın bölgede oynamaya başladığı rol Osmanlı sonrası Suriye'sinin bugüne kadar devam edecek trajedik sürecini temsil eder. İktisadi ve teknolojik bağlamdaki dönüşümlere ayak uyduramayan Doğu Osmanlı ile temsil ettiği cihan gücü vizyonundan mahrum kalarak küçük bölge devletçikleri statüsüne çekilmişlerdir. Fransız İhtilali'nin oluşturduğu o özgürlük ve milliyetçilik tsunamisi Arap dünyasında "bahar" görünümlü hazanlar estirirken bölge çizilmiş suni sınırlar içinde yüz yıllık trajedisini yaşamaya başlamıştır.

19. asır ve 20. asrın başı kadim coğrafyamızın bir herc ü merc zamanıdır. Hindistan Babürlerin elinden çıkarak İngilizcilerce 1857'de işgal edilmiş, Afganistan 1893 Durand sınır anlaşması ile bugüne kadar sorunları yaşayan bir coğrafya olmuş,

1882'de Mısır ve 1878'de Kıbrıs İngilizlerce işgal edilmiş, İran yaşanan bu kargaşandan nasibini almıştır. Bu gücün geri döndüğü tek yer ise Çanakkale olmuştur. Enerji yolları üzerindeki tüm engeller teker teker önce kömürle sonra petrolle beslenen bir tek dişi kalmış canavar tarafından ortadan kaldırılmıştır.

Sonuçta, fayda ve hesabı öngören bir uygarlık kadim coğrafyamızda kendi hükmünü icraya başlamıştır. Tüm bu gelişmeler içinde Irak ve Suriye Türkmenleri de savrulma ve bölünmelerden payını almışlardır.

Suriye her son dönemeçte bir küresel ve bölgesel hesap

bataklığına dönmüş bulunmaktadır. Beşşar Esed rejimi Rusya'nın, İran ve Irak Şii destekli bir yapının yardımıyla bu durumdan sıyrılmaya çalışıyor. İçeride "terör" odağı olarak belirlediği unsurları ise nedense dünya basınında gizlemek ihtiyacı hissediyor.

Suriye'de yaşanan istikrarsızlık ve bölünme doğrudan Türkiye'yi etkilediği için durum tabiatıyla bir iç iş haline gelmektedir. Değilse Türk halkının Suriye'ye ve halkına ve vatanına saygısı ve kardeşliği bakidir.

Türkiye politikasını tarihsel alakalar ve güncel realitelere ve zamanın ruhunu da göz önünde tutarak hareket etmelidir. Yanılmak da mümkündür isabette ama doğru olan son ana kadar realiteden kopmadan ve vicdani olandan uzaklaşmadan hareket etmektir.

Tarih boyunca bölgemizde var olan din odaklı cennet vaad eden bir ideoloji, siyasi amaçlara yönelmiş bir saha hâkimiyeti stratejisi ve vekâlet savaşları için uygun zeminde gelişen yapıları cümlesinden olarak IŞİD coğrafyamızın siyasi ve kültürel yapısında dikkat çeken yapılardır.

İran ve Suriye'de ciddi manada Haçlı Savaşları'nın da oluşturduğu zeminden yararlanan Haşhaşiler siyasi ve askeri mekân elde etme şansı bulurken ABD'nin Irak işgali sonrasındaki zeminde el-Kaide'nin dönüşen bir varyantı olarak Suriye'de Arap Baharı! Olaylarının geliştirici zemininde yükselen IŞİD Maliki politikaları gibi yanlışlardan ve Esed rejiminin yardımlarından ve dahi küresel güçlerin efsunlu nefeslerinden yararlanarak gelişmektedir.

Haşhaşiler gibi yapıların kaleler çevresinde ve suikastlar yoluyla korku ve tedhiş ile sağlamaya çalıştığı üstünlüğünü IŞİD bombalı arabalar ve şehir hâkimiyeti görüntüsü altında yürütmektedir.

Hasan Sabbah sonrası dönemlerde kendi içinde dönüşümler yaşayan Haşhaşilik yani Nizari İsmaililiği gibi IŞİD de Üsame b. Ladin sonrasında el-Kaidenin geçirdiği dönüşümler benzeri strateji ve hareket değişimleriyle dikkat çeker.

Haşhaşiler, Şii jeopolitiğinin tarihsel bir varyantıdır ve bugün benzerleri ile özellikle Suriye'de ruhu yaşamaktadır. Ortadoğu'nun yeni dönem işgal ve vekâlet savaşları Osmanlı'nın yıkılışından sonra bölgenin 1916 Sykes-Picot antlaşmasındaki ayrıştırma ve kalemle çizilen sınırların içerisinde bölge kaostan kaosa koşmaya devam etti.

Sykes Picot paylaşım planın haritası bugün Şii Hilali olarak adlandırılan ve IŞİD'in hareket alanı olarak görülen bölgeyle kabaca karşılaştırıldığında dikkat çekici örtüşmeler görülmektedir.

Haşhaşilerin İran ve Suriye üzerinde Haçlı saldırıları ile sarsılan bölgede yürüttüğü savaş bugün başka görünümlü oluşumlarla devam etmektedir. Manzarada eksik olan tek şey Selçuklu ve Osmanlı çizgisinde dengelere müdahale gücü olan bir yapının yokluğudur. **Haşhaşiler, 1113'de Mevdud b. Altuntegin'i şehid ettiklerinde bir rivayete göre Kudüs kralı Tuğtekin'e yolladığı mektupta şu tarihi sözleri eder. "İslam'ın direği (yani Mevdud) bir bayram günü, hem de Allah'ın evinde öldüren bir millet, elbette Allah tarafından imha edilmeye layıktır." der.** Bugün Suriye'de öldürülen her canın yerel mesulleri bu muhatabın aktüel muhatabı olmaktadırlar.

Peki ya Türkmenler bu çıkmazın neresinde duruyorlar? Ya da kaotik Suriye'de politikamızın hangi mecrasında yer alıyorlar?

Kürtlerle Türklerin tarihi birlikteliği ve dostluğu adına daha evvel bahsedilen durum gelecek nesillerin travmalar yaşamasına yol açabilir. Dilleriyle birbirinden koparılmaya çalışılan bu iki toplumun gönülleri de parçalandığında müşterek zemininde sıkıntılar oluşacağı aşikârdır.

Bu bakımdan bazı bölgelerimizdeki "sakala" karşı söz konusu tepkisellik dikkat ve tedbirle karşılanmalıdır. Bu vesile ile gönüllerin parçalanmasının önüne geçilmelidir.

Kürtler kadim kardeşlerimiz olarak müstakbelin Türklerle kol kola yürümek olduğunu hissetmelidirler. Vicdanı yüksek bölge insanının bu yoldan hiç vazgeçmediği ise bilenlerin malumudur.

IŞİD gibi din söylemine örtülmüş bir vekâlet mücadelesi bölücü etnik vekaletçilerin bazı tezlerini de güçlendirebilir. Bölücü hareketin İslam dini ile mesafesini daha arttırması için bu son gelişmeler çok verimli bir fırsat olabilir.

Bu topraklara ve vicdanlara bağının esas unsuru olan İslam dini ile seküler bir yüzleşme yaşayan bölücü hareket kendi inanç tezlerini bu süreçte daha da ikame edebilir.

Bu ise orta ve uzun vadede yine Türkiye'de ciddi kırılmaların sosyal zemin tohumu olabilir. Bugün bölücü örgütün IŞİD taktikleri ile saldırıyor olması yeni süreçte iç içe geçen kaotik durumu göstermekte ve vaziyeti daha da karmaşık hale getirmektedir.

İşte tüm bu vekâletçi dini ve etnik görünümlü yapıların oluşturduğu kaos ortamında Suriye'de Türkmenler yalnızlık sisleri arasında kalmaktadırlar.

Baas rejiminin kendini kurtarmak adına Rusya ve İran gibi müttefikleriyle yürüttüğü stratejisi içinde dinci ve etnikçi görünümlü bazı oluşumlar rejimi birincil hedef olmaktan çıkarmıştır.

Bunun ötesinde düşmanının karşısına düşmanlar çıkar rahat et! düsturunca hareket ederek Türkiye'ye karşı IŞİD ve PYD gibi sorunları çıkarmaktadır. Sınırlarımız içine taşan şiddet rejimi ve müttefiklerini rahatlatırken ülkemizi kaos tehdidiyle karşı karşıya bırakmaktadır.

Bu süreçte Ayn el-Arab ve Tell Ebyad'da yaşananlar, PKK devletinin!! Suriye sınırları içinde teşekkül ettirilmeye çalışılması ve IŞİD şiddetinin Türkiye'ye yansıması gibi muhataralı durumları ülkemiz gündemine taşımakta.

PKK'nın son dönemde yenilenen ve zaten hiç bitmemiş olan şiddet sarmalı yeniden güncellenmiş bulunuyor. Bu arada Suriyeli Türkmenler en başından beri Suriye'deki değişimin ve Türkiye'nin yanında olma durumlarını korkmaktadırlar.

Lakin ne yazık ki Türkmen kardeşlerimiz muammalı bazı tartışmalara meze olmanın ötesinde maddi ve manevi olarak ciddi desteklere ulaşabilmiş de görünmemektedirler.

Türkiye'nin Irak ve Suriye politikasının odağında Türkmenler olmadıkça ve güvenlik bölgeleri gerek sınırlarımız içi gerekse ötesinde bu unsurlarla tahkim edilmedikçe tarihi süreci ve bölge gerçeklerini doğru okumamaya devam ediyoruz demektir.

Özellikle, IŞİD konusu yüzünden bulanıklaşan ortam Türkmenlere yardım konusunu son derece sınırlandırmış bulunmaktadır. Yaşanan bazı polemikler nedeniyle Türkmenler zaten yaşadıkları küresel görülmeme ve bölgesel dışlanmışlıkları yanında bir de Türk halkının yardımlarından mahrum kalma riskiyle yüz yüze bulunuyorlar.

Bu bakımdan Suriye konusu ve dinamikleri değerlendirilirken Türkmenler konusu özel bir gündem ve polemiklerden uzak tartışmaların mevzusu olmalıdırlar. Sultan Baybars ve Yavuz Sultan Selim gibi idarecilerin bölgedeki Türkmen politikaları dikkatle hatırlanmalı ve tarihi anlattıkları doğru anlaşılmalıdır.

Bugün sınırlarımız içinde ve dışında Suriye kaosu içinde tüm Suriye halkı gibi Türkmen kadın ve çocuklar sağduyunun sesinin duymayı beklemektedirler. Değilse daha sahillerimize onlarca çocuk vuracak ve vicdanlarınız çaresizliğin pençesinde yırtılmaya devam edecektir.

Yüzyıl önceki düzeni kuranlar hala dünyanın ilk onu içindeler ve onların yerel uzantıları hala bu gücün etkisiyle hareket etmekteler. İsrail varlığı bu durumu daha da güçlendirici bir aktör olarak sahada bulunmaya devam ediyor.

Suriye'deki boşluk ve Irak'taki mezhepçi siyasetin var ettiği zeminde gelişen vekâlet cihatçıları imamesi kopmuş bir medeniyetin ve coğrafyanın tarihin dışına itilmiş yazgısının sadece seyircisi olmaya devam etmesi gerçeği ile birleşerek tarih makûs yönü ile yeninden üretilmeye devam ediyor.

Kendi medeniyet manasında bigâne yığınlar üretilmiş cennetlerde tarihin dışında yaşatılmaya ve tükenmeye mahkûm durumdadır.

Şahsiyetsizlik ve kendini yitirmişlik coğrafyamızın köklerini kemirmeye devam ediyor. Merhum Nurettin Topçu'nun tabiriyle, "Gördük ki, cemiyet şahsiyetsizdir, kaderci ve taklitçidir, örflerle yaşar, uysallıktan hoşlanır, maddeci ve efsanecidir, kuvvetle korkunun esiridir.

Buna karşılık kendini bulan ferdî ruh, şahsiyet sahibidir, yaratıcıdır, isyan edicidir ve ahlâk değerleriyle yaşar, hakikatlar peşinde idealisttir, merhametle aşkın kahramanıdır."

Hülasa; var etmeye değil yok ederek hükmetmeye odaklı bir zihinle coğrafya kaostan kaosa sürükleniyor…

Çanakkale'den Afganistan'a Türk Şehitleri

Prof. Dr. Haluk SELVİ
Sakarya Üniversitesi
Türk-Ermeni İlişkileri Araştırma Merkezi Müdürü

Hem sonuçları itibariyle hem de harp gelişmeleri itibariyle dünya harp tarihinin gördüğü en büyük muharebelerden olan Çanakkale, bir destan doğurdu. O gün dini ve vatanı için çarpışan binlerce vatan evladı tek yürek oldu, yanındakinin ırkı, hayat görüşü, yaşam tarzı onları hiç ilgilendirmiyordu. Bir tek gayeleri vardı: Vatan ve sancak müdafaası.

Üzerlerine gelenler dünyanın en güçlü ordusuna sahip olan İngilizler ve Fransızlardı. Onların gayeleri ise, Türkleri geldikleri yere, Orta Asya'ya göndermek ve yüzyıldır bin bir bahanelerle icat ettikleri Şark Meselesine son vermekti, Halifeyi İstanbul'dan atıp Bizans'ı diriltmekti. (Faruk Aksoy'un kulakları çınlasın, Ulubatlı'ya zina yaptırdı, bir Sırplı kadın için İstanbul burçlarına çıkarttı, son nefesinde kelime-i şahadet bekledik o da gelmedi, yazık!) Gelenlerin bütün bahanelere rağmen gayeleri açıkça görülüyordu, bu bir Haçlı Seferi idi. Aydın tabakamızın bugün hümanizm yaklaşımları ile insanlık için Çanakkale'de karşılıklı acıları anlamak safsataları yalnızca bu ruhu saklamak gayesine matuftur, bunu da ilave edelim.

Savaştan daha iki yıl önce, Balkan Muharebelerinde birbirine karşı komplolar düzenleyen ve parçalara ayrılmış olarak yeni yetme Bulgar, Sırp ve Yunan ordusuna mağlup olan Osmanlı Ordusu, bu muharebelerde inanılmayacak bir direnişle, siperlerde tam bir bütünlük içinde zafer elde etti. Bu yönüyle Çanakkale, kaybolan Türk ordu disiplini ve ruhunun yeniden doğuş evresiydi. Cephe gerisindeki Anadolu kadını, çocuğu, ihtiyarı elindekini avucundakini ordusu için verdi, bedeni ile de ordu eksiklerinin ikmali için çalıştı. Ya içimizde yüzlerce yıldan beri yaşayan ve hayat hakkı tanıdığımız gayrimüslimler; Ermeniler ve Rumlar ne yaptılar? İngilizlerle, Fransızlarla ve Ruslarla beraber tâbi oldukları hükümetlerine karşı harekete geçtiler, ayaklandılar.

Çanakkale muharebelerinin en kritik döneminde Mayıs 1915'te Ruslar öncü Ermeni birlikleri ile Van'ı işgal ettiler. Ruslar Van'a Manukyan isminde bir Ermeni'yi idareci atadılar, Van şehri ve köyleri Ermeni çetelerinin vahşeti altında boşaltıldı, Müslüman nüfus Anadolu'nun içlerine çekildi. Bir yıl sonra aynı akıbeti Erzurum, Trabzon ve Bitlis vilayetleri yaşadı.

Van ve Maraş'taki gelişmeler üzerine Osmanlı Devleti bir karar alarak cephe gerisinin güvenliği için Ermenilerin ve Rumların savaş alanı dışına taşınmasına karar verdi. Daha sonra tehcir olarak isimlendirdiğimiz gelişmeler tam da Çanakkale muharebeleri günlerine rastlıyordu. Bu yönüyle Çanakkale, hem içerideki zararlı yapılara, hem de dışardaki düşmana rağmen kazanılmış bir zaferdir. Bu zafer günü münasebetiyle, birliğimizi perçinlemek ve ayrılıklara son vererek bizi bekleyen coğrafyalara yetişmek gerekiyor...

18 Mart, aynı zamanda şehitleri anma günümüzdür. Afganistan'da şehit olan on iki askerimizi de minnetle anıyoruz. Onlar, amaçları itibariyle oradaki Müslümanlar için bir şey yapabilmenin gayesi içinde idiler. Ancak bir şeyin bu vesile ile gözden kaçırılmaması da gerekiyor: ISAF Afganistan'daki Uluslararası Barış Gücü, kime karşı ve kimin için oradadır. Büyük bir amaç ve planın küçük bir parçası olarak orada bulunuyorsak bu durumu tekrar gözden geçirmemiz de gerekiyor. Irak'ta, Tunus'ta, Libya'da, Mısır'da demokrasiyi getireceğini söyleyenler bu insani gayelerden sonra şimdi ne yapmaktadırlar., bu ülkelerde her gün yüzlerce insan ölmektedir. Bütün bu gelişmeler Müslüman dünyası için iyi bir sonuca ulaşmamıştır. Kaybedenler bu coğrafyanın ortak kültürüne sahip insanlarıdır. Suriye'nin de bu çerçevede değerlendirilmesi gerekmektedir. Fransa'nın büyütüp ortaya bıraktığı, Kominist Rusya'nın besleyip semirttiği Suriye diktatörlüğü bugün haddini aşmış bir haldedir. Ancak bu ülkeye müdahalemizi en çok Fransa, İsrail ve ABD beklemektedir. Dikkat etmek gerekiyor, Türkiye'nin etrafında oynanan bu oyuna gelmemesi temennisiyle.

Birinci Cihan Harbi'nin 100. Yılında Dünü Hatırlamak ve Bugünü Anlamak

Yrd. Doç. Dr. M. Emin DİNÇ
Adıyaman Üniversitesi
Öğretim Üyesi

Bundan 100 yıl önce Ortadoğu yine kaynıyordu. Birinci Cihan Harbi en yoğun haliyle devam ediyordu. Dokuz cephede birden savaşan Osmanlı Devleti emperyalistlerin en büyük saldırılarını Çanakkale'de püskürtmüştü. Denizden hedeflerine ulaşamayanlar karadan bütün güçleriyle yüklenmeye başlamışlardı. Karadan da geçit bulamamış ve yine geri püskürtülmüşlerdi.

Bu kez güneyden, Basra üzerinden harekete geçmişler, Basra'yı ele geçirdikten sonra hızla Dicle kıyılarını takiple Bağdat'a doğru yönelmişlerdi. Hedef " Bağdat'ı ele geçirmek, sonra Anadolu'ya girmek ve nihayet İstanbul'a ilerlemek" ti.

Bu yolda en stratejik nokta Kutü'l-Ammare idi ve burayı ele geçirerek üslenmişlerdi. Irak'taki Türk komutanları ve birlikleri, İngiliz ilerleyişini durdurmak için kıt imkânlarla ve İngilizlere göre az sayıdaki askerle düşman ilerleyişini durdurmaya çalışıyorlardı. Kafkas cephesinde yaşanan facianın ardından Irak'ın savunulmasının önemi daha da artmıştı.

İşte bu süreçte Başkomutan Vekili Enver Paşa'nın isteği ve emri ile kendisinden iki yaş küçük amcası Halil Paşa, Kafkas cephesinden Irak'a sevk edilmiş, emrindeki kuvvetlerden 18. Kolordu teşkil edilerek Irak Grubu Komutanlığı emrine verilmişti.

Halil Paşa'nın bölgeye gelişi ile birlikte Irak'taki durum değişmeye başlamıştır. Halil Paşa kısa sürede Irak Grubu Komutanlığı'na, sonra da yeni oluşturulan Altıncı Ordu Komutanlığı ve Bağdat Valiliği görevine atanmıştır. Halil Paşa üstün taktik ve stratejiler uygulayarak İngilizleri adeta Kut'ta hapsetmiş, hareket

kabiliyetlerini sıfırlamıştır. Kut'ta kuşatma altına alınan kuvvetlerine yardım ulaştırmak için sayısız girişim başlatan İngilizler, her seferinde geri püskürtülmüştür. Sonuçta başka yol bulamayan İngilizler, 29 Nisan 1916 tarihinde Halil Paşa komutasındaki Türk ordusuna teslim olmuştur.

Kut Zaferi, Türk ve dünya harp tarihi bakımından en büyük zaferlerden birisidir. Tarihinde üç kez teslim olma zilletini yaşayan İngilizlerin en kalabalık kuvvetle (Başında Tuğgeneral Charles Tawnshend'in olduğu 13.500 civarında er, 350 kadar subay ve general) teslim olduğu bir hadisedir Kut.

Kut Zaferi, Sarıkamış faciasının acılarını bir nebze de olsa bastırmış, unutturmuş, millete ve ülkeye onurlu ve gururlu bir sevinç yaşatmıştır.

Kut Zaferi, Cihan Harbi'nin en az iki yıl daha uzamasına sebep olmuştur.

Ülkemizde askeri camiada muzaffer komutan Halil Paşa'nın arzusuyla bayram olarak kutlanan Kut Bayramı, maalesef ki, 1952 yılında NATO'nun talebi (İngiliz ve Amerikalılardan gelen) üzerine kaldırılmıştır. Bu süreç gittikçe ağırlaşmış, Kut Zaferi ders kitaplarından bile çıkartılmış, unutulmuş, hatta unutturulmuştur.

Tarih milletlerin hafızasıdır. İngiliz siyasetçi Churchill demiş ki :" Ne kadar geriye bakarsanız o kadar ileriyi görürsünüz." Ancak, biz geriye bakmak yerine maziyle bağlarımızı adeta kesmeyi tercih etmişiz. Geçmişini bilmeyenler, benzer durumlara düştüğünde veya benzer sorunlar yaşadığında nasıl hareket etmesi gerektiğini sağlıklı bir şekilde kestiremez. Sağlıklı ve etkili gelecek planları yapamaz.

Yüzyıl önce yanan ateş, yüz yıl aradan sonra Ortadoğu'da yeniden yakıldı. Aynı senaryo yeniden sahnededir. Yüz yıl önce çizdikleri sınırları beğenmeyenler, yeni haritalar oluşturmak ve sınırlar belirlemek peşindedir. Ortadoğu'da büyük ama büyük olduğu kadar da kirli bir oyun oynanıyor. Dün o topraklara "medenileştirmek" için gittiklerini söyleyenler, bugün "demokrasi ve insan hakları götürmek" için gittiklerini söylüyorlar. Ancak, insanların en temel hakları olan yaşama haklarını ellerinden alıyorlar. Hem de bunu en kirli bir şekilde yapıyorlar. Kendi kurdurdukları ve her türlü desteği verdikleri terör örgütleri eliyle kardeşi kardeşe kırdırıyorlar, kan akıtıyorlar, sonra da seyrediyorlar.

Dün olduğu gibi bugün de Ortadoğu'daki adı ne olursa olsun terörü benimseyen ve uygulayan bütün örgütlerin ve kanlı yapıların doğum adresleri batı ülkelerinde, Amerika'da ve Rusya'dadır. Yalan vaatlerle aldattıkları kişi ve gruplara kurdurttukları kanlı örgütlerle, "Böl, Parçala, Paylaş, Yut" , bu olmazsa da " Köle et, kullan, sömür" siyaseti izliyorlar.

Yüz yıl önceki kanlı bataklıktan çok toprak kaybetse de çıkmayı ve bir vatan çıkarmayı başaran Türkiye ve Türk milleti, bugün de çıkmayı başaracak dinamiklere sahiptir. Mesele sahip olduğumuz bu dinamikleri ve güç unsurlarını akılcı ve sağlıklı bir şekilde kullanabilmekte düğümlenmektedir.

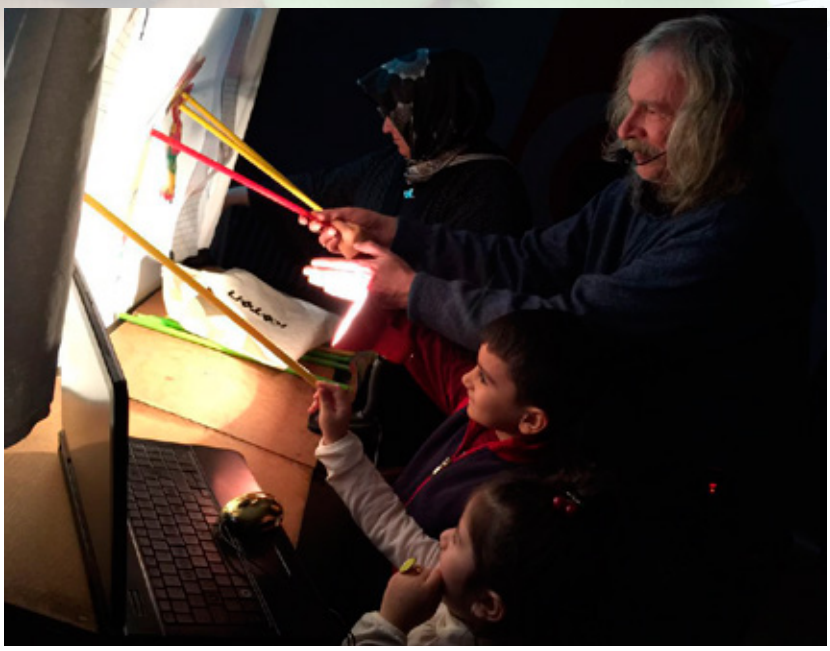
Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu lideri Gazi Mustafa Kemal'in, Gençliğe Hitabesindeki "Bütün ahval ve şerait nâmüsait halde görünebilir.... Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki âsil kanda mevcuttur." Sözü, üzerimizdeki gaflet perdesini kaldıracak, tüm toplumu akıl ve gayret yolunda harekete geçirtecek, en güzel mesajı içermektedir.

Geleneksel Seyirlik Oyunlarımızdan Karagöz ve Kuklanın Üç Kuşak Arasındaki İlişki

Nihal BALÇIK
Öğretmen
Hacı Sabancı Orta Okulu

1. Geleneksel Seyirlik Oyunlar

İnsanlıkla yaşıt olan oyunlar bugün bütün toplumlarda, kendi kültürlerinin izlerini bırakarak halkın eğlenme, öğrenme vb. gereksinimlerini karşılamıştır. Kuşaktan kuşağa aktarım sonucu bazı değişimlere, kayıplara uğrasa da halka özgü olan yanını hep korumuştur. Gerek kullanılan dil, gerek eleştiri anlayışı, gerekse eğlendirirken eğitmesi halk kültürünü yansıtır. Halk seyirlikleri çağdaş sanatların da yararlandığı önemli bir kaynak olma özelliğini korumaktadır. Bütün ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de geleneksel halk seyirlik oyunları, halk edebiyatının önemli bir dalını oluşturmaktadır. Bunlardan Karagöz, Kukla, Orta Oyunu ve Meddahı gösterebiliriz. Okulumuzda yürütmekte olduğumuz bir proje için, geleneksel kukla oyunlarının tasarımı, üretimi ve oynatımı ile ilgili araştırma yapmaya başladığımızda bu iş için otorite olan insanlarla buluştuk. Gazi Üniversitesi Türk Halk Bilimi Bölümü Öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Evrim Ölçer ÖZÜNEL ile röportaj yaptık. Kukla yapıp oynatan aynı zamanda çocuklara kukla yaptıran Hakan ARISOY ile de tanışarak röportaj yaptık. Hakan bey okulumuzun salonunda iki gün süren üç seans devam eden 408 öğrenciyi üç kuşağı bir araya getirerek kukla yaptırdı ve oynattı. Emekli edebiyat öğretmeni olan aynı zamanda gölge oyunu sanatçısı Halil İbrahim GÜL 'de okulumuzda Karagöz Hacivat gölge oyununu tüm öğrencilerimize sergiledi. Gerek röportajlar ve gerekse de yaptığım araştırmalar gösterdi ki geleneksel seyirlik oyunlara üç kuşak arasında bir iletişime önemli katkı sağlayacaktır. Bundan dolayı geleneksel seyirlik oyunlarımızın birer kültürel değer

olarak unutulmaması, topluma hatırlatılması ve yeni nesillere tanıtılması büyük bir önem taşımaktadır.

1.1 Karagöz

Karagöz elektriğin olmadığı dönemlerde mum ışığından faydalanılarak, saydam veya yarı saydam perdeye deriden yapılmış tasvirler yansıtılarak oynatılan bir gölge oyunudur. Karagöz içeriğiyle icrasıyla başlı başına bir gösteri sanatıdır. Bu sanatı icra edenlere ister sanatçı ister usta diyebiliriz. Karagöz oynatan kişiler gelenek içerisinde usta çırak ilişkisiyle yetişmektedirler. Karagöz oynatan kişiye Hayali, yardımcısına ise Yardak denilmektedir. Hayali; tasvirleri seslendiren oynatan kişidir. Yardak ise; Hayali 'ye yardım eden kişidir yani Hayal'inin çırağıdır. Yardağın görevleri; Tefle ritim tutar, gürültü yapar, şarkı söyler. Karagöz ustaları gelenek içerisinden yetişir. Öncelikle bir hayalinin yanına gidilir ve o kişi hayalinin yardağı olur. Bu arada da ustasını iyi bir şekilde gözlemleyerek yavaş yavaş kendini geliştirmeye başlar. O da bir Hayali olma yolunda ilerler

Karagöz oyununun iki ana karakteri oyunun başkişileri Karagöz ve Hacivat'tır. Karagöz halkın ahlâk ve sağduyusunun temsilcisidir. Özü sözü birdir. Hacivat ise medrese eğitimi görmüş, çıkarını gözeten, düzene uyan birisidir. Karagöz oyunlarında çoğunlukla toplum yaşayışının ve kişilerin aksak yanları işlenmekte ve güldürü havası içinde sergilenmektedir. İstanbul Türkçesinin dışındaki farklı şivelerle, taklit ve yanlış anlamalarla güldürü unsuru sağlanmaktadır. Oyunların temel amacı öncelikli olarak toplumu eğitmeye yöneliktir. Oyunlar toplumun içinden karakterlerle icra edildiği için, doğrunun ve yanlışın vasıfları da karakterlere atfedilerek ideal şartlar öğretilmeye çalışılır. Bunu yaparken de seyirci düşünceye sevk edilir. Bu düşünce ise güldürme ve eğlendirme temelli de yapılabilmektedir.

Genelde eski ustalar Karagöz'ü doğaçlama oynarlardı. Karagöz oyununda şimdi belirli bir metin bulunuyor. Hacivat ve karagözü insanlar izlediği zaman kendilerinden bir şeyler buluyorlardı. İnsanların yaşadıkları yerlerde çay bahçelerinde, evlerde, küçük kıraathanelerde, okullarda çok sıkça hem büyükler hem de küçükler için oyunlar yapılırdı. Yediden yetmişe herkes izlerdi. Şimdi yetişkinler için yapılan Karagöz oyunu pek yok. Şimdiki ustalar daha çok çocuklara yönelik, gölge oyununda içimizden bizden olan konular seçiyor. Aynı zamanda kültümüzden insanlara, bizim sanatçılarımıza da gölge sanatlarında çizimlerini yaparak kullandıklarını belirtiyorlar.

Karagöz ve Hacivat'ın gerçekte yaşayıp yaşamadığı, yaşadıysa bile nerede ve nasıl yaşadıkları hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat bu konuda çeşitli rivayetler vardır. Orhan Gazi döneminde Bursa'da bir camii inşaatında çalışan iki işçi oldukları en çok anlatılan rivayetler arasındadır. Karagöz oyununda ana karakterlerin yanı sıra Çelebi, Tuzsuz Deli Bekir, Tiryaki, Bebe Ruhi, Kayserili, Zenne gibi karakterlerde bulunmaktadır.

Karagöz Sanatı UNESCO tarafından 2003 yılında düzenlenen Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi kapsamında oluşturulan "İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne 2009 yılında girmiştir. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi bir kültür koruma programıdır bu sözleşmeye Türkiye 2006 yılında taraf olmuştur. Sonrasında yapılan çalışmalar neticesinde somut olmayan kültürel mirasın beş unsurundan biri olan "Gösteri Sanatları" başlığı altında değerlendiren Karagöz Sanatı, İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesine girmiş ve böylece korunması, yaşatılması, gelecek nesillere aktarılması yönünde uluslararası düzeyde bir sözleşme ile güvence altına alınmıştır.

1.2 Kukla

Kuklalar insanlığın varoluşundan buyana olan bebekler iletişim aracı olarak kullanılmıştır. Çok zaman sonra bunlara kimlikler verilmeye ve tipler karakterler çıkmaya başlamış. Oyunlaştırılıp roller verilmeye başlanmış ve hayatın içinde önemli bir yere sahip olmuş.

Eski Türk geleneklerinden olan kukla, evlerde örülen çorap ve bezlerle başlamış daha sonra ağaç parçalarının oyulması ve bu parçalara çeşitli materyaller eklenmesiyle geliştirilmiştir. İpli kukla da bu türün bir örneğidir. Bazı kuklalar iple bazıları

ise sopalarla oynatılmaktadır. Kukla oynatımı ile eğlendirme ve güldürmenin yanında kurgusal hikâyeler de canlandırılarak eğitici mesajlar verilmeye çalışılmıştır. Kukla oyunu Anadolu'da köy seyirlik oyunlarının bir parçasını oluşturmaktadır. Çömçe Gelin uygulamasında da görüldüğü gibi Orta Asya şaman kültürünün izlerini yansıtmaktadır.

Oyunların temel amacı öncelikli olarak toplumu eğitmeye yöneliktir. Oyunlar toplumun içinden karakterlerle icra edildiği için, doğrunun ve yanlışın vasıfları da karakterlere atfedilerek ideal şartlar öğretilmeye çalışılır. Bunu yaparken de seyirci düşünceye sevk edilir. Bu düşünce ise güldürme ve eğlendirme temelli de yapılabilmektedir Kuklaya geleneksel olarak baktığımızda, coğrafya fark etmeksizin karakterlerin toplumu yansıtmakta olduğunu görmekteyiz. Bu bir kesinlik arz etmeyip, aykırı tiplemeler icralara dâhil edilmektedir. Kuklalarda konuşamayan, göremeyen, cansız varlıklara can verildiği gibi günlük hayatta karşılaşabileceğimiz tiplerde mevcuttur. Tip çeşitliliği ise coğrafyanın kozmopolit yapısına ve kültürel çeşitliliğine bağlıdır.

Ülkemizde ipli kukla, el kuklası, araba kuklası, iskemle kuklası gibi türlerle bilinen kukla sanatı 19. yy. sonlarında önemini kaybetmeye başlamıştır. Cumhuriyet döneminde sınırlı sayıda sanatçı yaşatmaya çalışmıştır. Günümüzde ise İhsan Dizdar, Selim Başeğmez, M. Tahir İkiler, Haluk Yüce, Duygu Tansı ve Hakan Arısoy bu sanatı sürdürmektedirler.

2. Üç Kuşak Arasındaki İlişkisi ve Çocuk Psikolojisine Etkileri

Geleneksel oyunlar, halk kültürü içinde kendine yer bulmuş, özellik arz eden ve eğlence imkânının kısıtlı olduğu dönemlerde topluca oynanan, hiciv, zekâ, hareket kabiliyeti gibi özellikleri barındıran etkinliklerdir. Bu etkinlik yaygın olduğu dönemlerde her aile ferdi ile birlikte seyredilir. Oyunun duygusal duruma göre hal alınırdı. Günümüzde ise bu böyle olmamakla birlikte fertler yalnız başlarına kalmayı tercih etmektedir. ÜÇ KUŞAK KÖPRÜSÜ: ZAMANSIZ OYUN VE OYUNCAKLAR projesinin bir amacı da eskiden olduğu gibi her aile ferdi ile birlikte kaliteli vakit geçirilmesine olan ihtiyacı ortaya koymaktır. Oyun ile kültürümüzü çocuklarımıza aktarmak ve kültürümüzü en genç kuşağa taşıyarak toplumun en küçük birimi olan ailemizi daha sağlam adımlarla geleceğe taşımak böylelikle ülkemizin temellerini kuvvetlendirmeyi öngörmekteyiz.

Geleneksel tiyatronun temelinde oyun yer alır. Çocuklar henüz yaratıcılıklarını, hayallerini, doğallığını kaybetmediği için, belirli bir metne, kostüme ve sahneye ihtiyaç duymadığı gibi, anında bir sahne oluşturup oynayabilirler. En çokta oyun çocuğu dediğimiz okul öncesi çocukları (3-6 yaş) dünyayı oyunla algılamakta ve kendilerini oyunla ifade etmektedirler. Buradan hareket ederek, çocuğun oyun aracılığıyla eğitimine katkı sağlamak, istenilen davranışları kazandırmak için kolay bir yol olduğunu söylemek mümkündür. Sadece izleyici olarak bile yer alsalar oyun, çocuğun ilgisini çekmeyi amaçlamaktadır. Her yaştan herkes için oyun önemlidir ama kuşkusuz çocuğun yaşamında ruhsal, zihinsel ve fiziksel gelişimi için, oyun çok daha önemli bir yere sahiptir. Çocuklar taklit yoluyla öğrendiklerini uygulamaya başlarlar, bedenlerini kullanmayı, dış dünyayı, canlıların birbirleriyle olan ilişkilerini, iletişim kurmayı, ekiple çalışmayı ve destek olmayı bu yolla öğrenirler. Psikoloji de tiyatro artık bir tedavi yöntemi olarak ta kullanılmaktadır. Örneğin, çocuklar çatışma yaşadığı kişilerin rollerine geçerek karşısındakini anlama becerisini kazanmayı, kendilerine

ve olaylara dışarıdan bakmayı, o an çözüm yolları üretebilmeyi keşfederler. İyileşme 'şimdi ve burada' gerçekleşmektedir.

Kukla sanatçısı Hakan ARISOY "çocukla kukla arasında bağ kurarsanız çocukta istediğiniz davranışa kukla yardımı ile ulaşabilirsiniz. Ben bunu kızımla yaşıyorum. İki yaşında bir kızım var annesinin yaptıramadığını kukla yardımı ile yaptırabiliyoruz. Çocuk psikolojisinde çok önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum" diyerek kuklanın çocuk psikolojisi üzerindeki etkisini açık bir şekilde önümüze sermiştir.

Yrd. Doç. Dr. Evrim Ölçer ÖZÜNEL de oyunun, kukla ve gölge oyunlarının çocuk psikolojisi üzerine nasıl tesir edeceğini şöyle ifade etmektedir; "Oyunlara bakıldığında hayatın kendisini görmekteyiz. Çünkü hayat insanın daima koşmasını, yorulmasını, düşüp kalkmasını, gülüp eğlenebilmesini ve yer yer ağlayabilmesini, acıyı hissetmesini gerektirmektedir. Çocuklar oynadıkları oyunların yoruculuğuyla hayatın fiziksel yanlarına hazırlanırken, oyundan duydukları olumlu ya da olumsuz duygular onların ruhsal yapısının olgunlaşmasını sağlamaktadır. Her oyunun içinde zihinsel bir pratik ise mutlaka vardır. Hesaplamalar, olabileceklerin ihtimali, rekabet hissi, paylaşma ve birlikte çalışma olgusu her çocuğun gelişiminde önemlidir. Gölge ve kukla oyunlarında ise hayat boyunca karşımıza çıkabilecek her türlü mesele ile nasıl baş edebileceğimizin mesajları verilirken; doğruyu, yanlışı, sevgiyi, saygıyı, ahlakı, kavgayı, barışmayı vb. her türlü aşamayı hayatın içindeymiş gibi öğrenmekteyiz"

Sonuç

Kültürel değerler, önem derecelerine göre, bir kişinin veya bir grubun hayatına rehberlik eden ilkeler olarak tanımlanmaktadır. Sağlıklı, bütünleşmiş bir toplum olmanın yolu sadece kendini tanıyıp kabul eden değil, aynı zamanda karşısındakini de tanıyıp anlayabilmesinden geçmektedir. Bu gerçekten hareketle kuşakların sahip oldukları değer önceliklerindeki farklılığın öze zenginlik kattığının, dolayısı ile kültürün çok boyutluluk, çok yönlülük kazanmasına katkıda bulunduğunun kuşaklara aktarılması ve kuşakların birbirlerini farklılıkları ile birlikte kabul edebilecek olgunlukta yetişmeleri önem arz etmektedir. Bu bağlamda davranışlara yön veren motivasyonlar olarak kuşakların değer önceliklerinin anlaşılması hem sosyal sorunların çözülmesi hem de toplumsal bütünleşmeye gidecek yol haritaları önceden olduğu gibi Geleneksel Seyirlik oyunlarla, kuşaklara anlatmak istediklerimizin ortaya konulması açısından yardımcı olacaktır.

Geleneksel oyunların, günümüzde eğitim sistemimizin içerisine aktarılması ve bizden sonraki nesillere ulaştırılması alanındaki çalışmalar günümüzde de sürdürülmekte olup, çocuk oyunları ve geleneksel kültür konusunda eğitim almış kişileri sistemin içerisine dâhil etme çabaları devam etmektedir. Günümüzde aile büyükleri çok büyük yükümlülükler ile zamanlarının çoğunu ev dışında geçirmek zorunda kaldıkları için ve çocukların rahat olabilecekleri sokakların azlığı sebebiyle eğitim sistemi okul yaşını küçültme yoluna gitmiştir. Çocuklar sokaklar yerine öğretmenlerinden eğitim alarak sınıflarda çeşitli oyunlar oynamaktadırlar. Fakat geleneksel oyunların, geleneksel kültür bilgisinin eksik kaldığı noktalarda çocuklar bu oyunlardan mahrum kalmakta, öğrenememekte ve dolayısıyla bu geleneksel oyunların yeni nesillere aktarımı yapılamamaktadır. Bu nedenle geleneksel oyunların pozitif eğitime başlamadan önce çocuklara uygulamalı olarak gösterilerek öğretilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda bu oyunların eğitim sistemine dâhil edilerek aktarılmasının ötesinde kullanılabilir bir yaşam pratiğine dönüştürülmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması gelecek nesillerle aktarım konusunda oldukça önemlidir. Eğitimin ilk aşamasından itibaren bu oyunlara yönelen çocukların farkı da ileriki aşamalarda dikkat çekici bir vaziyette gözlemlenebilecektir.

Kaynakça

www. kulturturizm.gov.tr

Sayın Yrd.Doç Dr.Evrim ÖLÇER

Sayın Hakan ARISOY Kukla Sanatçısı

Sayın Mine Çelik Psikolojik Danışman

Sayın Halil İbrahim GÜL Gölge oyunu sanatçısı

Sayın Şebnem MORSÜMBÜL Arş.Gör Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2014 Güz (21), 137-160

DURDURULAMAYAN SALGIN HASTALIK: OBEZİTE

Serap AKYOL
Diyetisyen

Obezite, mortalite ve morbidite oranı gittikçe artan çağımızın en tehlikeli kronik hastalıklarından biri.. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından obezite, sağlığı bozacak ölçüde **vücutta aşırı yağ birikmesi** olarak tanımlanmıştır. Obezite prevelansının artmasıyla birlikte obeziteye bağlı olan , insülin direnci, kan şekeri bozukluğu ve buna bağlı **diyabet**; dolaşan kan hacminin ve kalp atım hızının artması, **hipertansiyon**; kan yağlarının yüksekliği ve buna bağlı **kalp hastalıkları; kanser** gibi bir çok ciddi hastalıkların sıklığının artmasına neden olmaktadır. Obezite birçok hastalığın tetikleyicisi olmakla birlikte ortaya çıkış nedeni ise hala tam olarak bilinmemekte..

RAKAMLARLA OBEZİTE

Tüm dünyada **2,1 milyar fazla insan fazla kilo ve obeziteyle** mücadele etmektedir. Obezite prevelansı 1980 yılından 2013 yılına kadar yekişkinlerde %28, çocuklarda %47 oranında artmıştır. Amerika birleşik devletlerinde yetişkinlerin ortalama %35'i obezite sınıfında sınıflandırılırken, **fast food** tarzı beslenmenin de etkisiyle Türkiye'de de bu oran gittikçe artmaktadır. Tüm dünyada **obezite ölüm oranı en yüksek beşinci** kronik hastalıktır ve her yıl ortalama **3,4 milyon insan** obeziteden dolayı hayatını kaybetmektedir.

Temelde obezite, enerji alımı ve harcamasındaki dengesizlik sonucu ortaya çıkar. Enerji alımının artmasıyla kilo artışı ve bunun genetik, çevresel hatta ekonomik faktörlerle birleşmesiyle meydana gelebilmektedir. Genetik faktörler etkili olduğu kadar kadar, çevresel faktörler de, özellikle **beslenme tarzı ve fiziksel aktivite eksikliği** obezitenin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

HAREKETSİZ TOPLUM

Değişen ve globalleşen dünyayla beslenme tarzımız da değişmiş ve insanlar hazır gıdalara yönelmeye başlamıştır. Hazır gıdalar ve şekerli besinlerin **aşırı tüketimiyle**

obezite gittikçe yaygınlaşan bir halk sorunu olmaya devam edecektir. Fazla kilololuk ve obezite durumunu önlemede en etkili yöntemlerin başında gelen diğer bir değinilen önemli konu ise **fiziksel aktivite**.. Her yayında karşımıza çıkan **'yaşam tarzı değişikliği'** kavramında, beslenme ve fiziksel aktivite ayıramayız. Fiziksel aktivite, vücut kas kütlesinin kaybını en aza indirip metabolik hızın yavaşlamasına engel olmaktadır. Enerji kaybettirerek zayıflamaya ve kaybedilen kilonun korunmasına yardımcıdır. Birçok çalışma bel-kalça oranının ve abdominal obezitenin azalmasında fiziksel aktivitenin olumlu sonuçlarını ortaya koymaktadır. Orta şiddette haftada **5 kez 30-40 dakika/gün** yapılan aktivite sağlıklı yaşam sürmede yeterli olduğu vurgulanmaktadır. Haftalık 300 dakika fiziksel aktivite, kilo kaybını sağlamada ve uzun süre korunmasında belirgin ilişkiye sahiptir. Çalışmalarda vurgulanan fiziksel aktivitenin zamanından çok, devamlılığının önemli oluşudur. Bireylerin iş-okul durumlarına, sosyal yaşantılarına göre **sürdürebilir** miktarda egzersiz yapması gerekliliği anlatılmalıdır. Ölçülü bir aktivite olarak **yürüme**, tavsiye edilebilecek en basit ve uygun olan fiziksel aktivite türüdür.

TRT Türk Sanat Müziği Ses Sanatçısı Bahadır ÖZÜŞEN ile Söyleşi

Röportaj: Tuğçe TAŞDEMİR

Bize kendinizi tanıtır mısınız?

15 Haziran Ankara doğumluyum. Aslen Selanik göçmeniyiz. Beş kişilik bir ailenin üçüncü çocuğu olarak dünyaya geldim. İlk, orta ve lise eğitimimi Ankara'da tamamladım. Müzik yaşantıma çok küçük yaşlarda başladım. Ailem müzisyen olduğu için musiki ile iç içe büyüdüm. Babamın TRT sanatçısı olması nedeniyle, benim de hep TRT sanatçısı olma arzum ve hayalim vardı. Kendimi geliştirdim. TRT gençlik korolarının sınavlarına girdim ve kazandım. Gençlik korosunda 4 yıl eğitim aldım. Yetişmiş ses sanatçısı sınavlarına girdim ve bu sınavlarda başarılı oldum. O dönemden itibaren profesyonelliğe adım atmış oldum. 2002 yılında da TRT'nin açtığı sınavları kazanarak görevime başladım. Halen görevime devam etmekteyim.

Albümlerinizden bahsedebilir misiniz? İlk albümünüzü ne zaman çıkardınız?

İlk albümüm 2010 yılında TRT arşivlerinden çıktı. İsmi "Okyanus" olan bu albüm, Türk Sanat Müziği eserlerinden oluşan ilk göz ağrım oldu. İlk klibimi de bu albümde yer alan bir şarkıya çektik. Benim için iyi bir başlangıç oldu. Bunun yanı sıra söz ve müziği bana ait olan birçok eserim var. Bunları değerlendirmek amacıyla ikinci albüm çalışmalarına başladım. 2015 yılında "Tut"' isimli ikinci albümümü çıkardım. Bu albümün içinde pop müzik şarkıları var. Bu şarkıların gençlere ulaşmasını amaçladım. Bu sayede onlara Türk Sanat Müziğini sevdirebilirim diye düşündüm.

Müzik yaşantınıza başlarken etkilendiğiniz birileri oldu mu? Örnek aldığınız isimler var mı?

Kendimi tanıtırken de söylediğim gibi, biz sanatçı bir aileden geliyoruz. Babam TRT Ankara Radyosu Türk Sanat Müziği ses sanatçısıydı ve Zeki Müren'in de imrendiği bir ses sanatçısıdır. Bunun yanı sıra ailemizin büyüklerimizden dedem de musikiye ilgili idi ve enstrüman çalardı. Dolayısıyla aile büyüklerimiz benim ilk ustamdır. Onlar sayesinde birçok eseri icra etme şansını yakaladım. TRT Ankara Radyosuna girdikten sonra da çok değerli hocalarımla musiki icra etme şansına sahip oldum. Bu isimlerden bazıları İzmir TRT Radyosu sanatçısı Mustafa Erses, Tarık Kip, Yüksel Kip, Avni Anıl, Ziya Taşkent, Kutlu Payaslı'dır. Bu değerli sanatçılar hiçbir zaman sanatsal duruşlarını bozmamışlardır. Her birinin imrenilecek bir sanat yaşantıları vardı. Topluma örnek olma vasfını her zaman göstermişlerdir. Onların yanında çalıştığım için kendimi çok şanslı hissediyorum. Hem onlardan öğrendiklerimle hem de kendi yorumumum, üslubum, tavrım ile sanatçı kimliğim oluştu. Taklite çok karşıyım. Taklitçilik sadece taklit edileni yaşatır. Bu nedenle duayenlerimizi dinleyip, onlardan feyz alacağız ama kendi sanatçı kimliğimizi de oluşturacağız. Zira yorumculuk bunu gerektirir. Gözünüzü kapattığınızda yorumundan, üslubundan, tavrından bir sanatçının kim olduğunu bilmeniz gerekir. İşte o zaman sanatçı olgunlaşmış demektir. Müziğimiz, kültürümüzdür. Çünkü içinde sevgiyi, güzelliği, aşkı, inancı barındırıyor ve musikimiz hüznü de, sevinci de en kaliteli şekilde yaşatır. Şunu da üzülerek

belirtmem gerekir ki; Türk Sanat Müziği'nde çok az sayıda ekol kaldı.

Müzik yaşantınızda neleri hedefliyorsunuz? Türk Sanat Müziğinin toplum üzerindeki etkisi nedir?

Türk müziğini sevdirebilmek için daha geniş kitlelere ulaşmak istiyorum. Üniversitelerde konserler verip, gençlerle beraber olup, müziğimizi onlara sevdirmek istiyorum.

TRT beni bugünlere getiren kurumdur. Çünkü okul olma vasfını hiçbir zaman yitirmemiştir. TRT halen sanatçı yetiştirmeye devam etmektedir. TRT başta olmak üzere müziğimizi, yaşamak ve yaşatmak için bizlere destek olan herkese, korolara, derneklere minnettarım. Çünkü kültümüze çok büyük katkıda bulunuyorlar. Türk Eğitim-Sen'in yaptığı bu röportaj dahi müziğimize ciddi bir destektir. Müziğimize ne kadar çok hizmet edersem, müziğimizi ne kadar çok duyurursam, bu benim için o kadar büyük övünç kaynağı olur. Çünkü misyon yüklenmiş bir kültür taşıyıcısıyım.

Yaklaşık 6 yıldan bu yana koro çalışmaları yapıyorum. Doğru ve düzgün bir üslupla öğrenci yetiştiriyorum. 3 ayrı koro ile çalışma yapıyoruz. Bunlardan biri de, Türkiye Kamu-Sen TSM korosudur. Musiki cemiyetleri ve korolar birlikteliği sağlıyor ve aynı zamanda da kültürümüze ışık tutuyor.

Ben korolar sayesinde doğru şarkı söylemeyi öğretiyorum. Bir yerde şarkı söyledikleri zaman insanların 'siz eğitim almışsınız' diyebilmelerini sağlamaya çalışıyorum. Aynı zamanda konserler veriyoruz, bu da koristlerimiz için deneyim oluyor.

Biz bizi yapan değerlerimizi, müziğimizi yaşamak, yaşatmak ve sevdirmek için sosyal ve kültürel faaliyetler her zaman önem teşkil eder. Bundan dolayı yardım projelerinde çok yer aldım ve bundan da son derece mutluluk duyuyorum. Yaşlılar, kimsesiz çocuklar yurtlarında konserler verdim.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı çeşitli okullarda da özel günlerde çok bulundum. Çocukları popüler kültürden kurtarıp, değerlerimizi, müziğimizi öğrenmeleri için çaba sarfediyorum. Milli Eğitim Bakanlığı'na sunacağım bir proje olsa; kültürümüzün çok önemli bir parçası olan Türk Sanat Müziğimizi, ilkokul çağından itibaren çocuklara ders olarak verilmesini önerirdim. Gençlerimizi daha çok teşvik etmek, onlara müziğimizi, kültürümüzü sevdirmek çok önemlidir.